

883

883

/

Mos. St. D.

P

UNIVERSITÄTIS
TARTUENSIS
BIBLIOTHECA

POËTAE POLON.

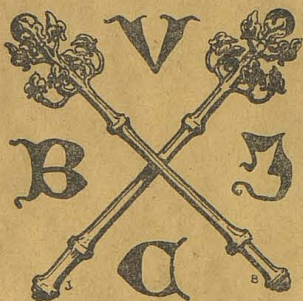
~~N. Poet 1165~~

E. XII. 53

Biblioteka Jagiellońska

stdr0004476

883

XVII. 2. 25

Autor *zum* Gleissenberg
Wingili

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS.

883I

B

S

M.
U.

Typ

BOLESLAUS II.

Rex Poloniarum,

S. STANISLAI

Episcopi & Martyris

Cracoviensis,

883. I

OCCISOR,

sua exemplari poenitentia,

Quam

Offiici in Carinthia egit,

IN POLONIAM

prævia applicatione

M. STANISLAI de Golanka GOLANSKI,

U. J. Doctoris, Prothonotarij Apostolici, Canonici L.

Officialis Becensis, in Brzostek Præpositus

R E D V X.

CRACOVIAE,

Typis Collegij Majoris Universitatis, 1735.

Stemmata quae spectas totum funduntur in Orbem
 Coniungunt terras et simul astra sibi
 Princeps *ALBERTUS KORZYBIŁŁA* Tyrannus q̄ Senator
 grandævus mentis Notus utriq̄. Polo.

CELSISSIMO PRINCIPI
ILLUSTRISSIMO & EXCELLEN-
TISSIMO DOMINO,

D. JANUSSIO
KORYBUTH,
DUCI in Wisniowiec & Zbaraż,
CASTELLANO Cracoviensi;
Cremensi, Parczoviensi, Neotargovi-
ensi, Ośiecensi, &c. &c.

CAPITANEO.
Benefactori meo Gratiofissimo.

 Pus, quod Nomini honorisq; ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS VESTRÆ, submissa veneratione dedico, peregrinum est, & simul domesticum. BOLESLAUS 2dus pro do-

A

me-

mestico haberi debet, qui dum Rex Poloniae fuit, digna Rege, pro Domo Patriae gessit; multarum victoriarum Author, se ipsum vincere nesciens, in Antistitem STANISLAUM manus injecit, illū vitā, se Regno privavit. A Patria & solio peregrinum agens, Romam petijt, sed non sine alta Superum lege in Carinthiam venit, interq; Religiosas Benedictinorum Aedes reliquum vitæ terminavit. Annos ante duos quando Sacra Apostolorum visitavi limina, etiam me præter alia Regna & Provincias, amor Benedictinae Religionis, cujus favoribus glorior, in Carinthiam traxit. Mausoleum ibi BOLESLAI 2di sumptu verè Regio Magnificum vidi, & quæ genuina de hoc Rege historia, Reverendissimus Virgilius Gleissenbergius ex Ordine S. Benedicti Abbas Ossiacensis excerptum ex Annalibus dicitur

Eti Conventus, sui affectus tesseram in manus meas consignavit. Erat mihi gloriæ Celsitudini Vestræ inter alios discursus de hoc loco in quo BOLESLAUS pœnitentiam egit, narrare, ejusq; Historiæ annotationem præsentare. Hæc Celsitudini Vestræ ab argumento materiæ, quia placuit illam ne apud me privata solum esset Typis evulgandam in publicum curavi, tantoq; magis illam publicam facio, quantò reverentiùs Illi Nomen Celsitudinis Vestræ præpono. Quid enim in Celsitudine Vestra non ad publicum bonum? quid ipsi non æmulum soli? Celsissima Genesi per Cæsarem, Regum, Ducumq; prosapias Orbem vix non totum serenas; etiam cœlorum è Fraternali Jagellonum sanguine in D. Casimiro. Pulchrum est ad Nominis Tui famam; quod
DEMETRIUS KORYBUTH Severiæ
A2 Dux

Dux quartus Germanus Jagellonis Frater
ex Principissa Tverensi propinqua Basilij
Cari Sorore ex magna Vlodimiriana Gente
descendente tres filios procreavit. Primum
SIGISMUNDUM Electum Bohemiæ fata
sua cludentem. Secundum **THEODO-**
RUM; à quo genus Tuum trahis. Tertium
ANDREAM ex quo Inclytæ in Rhypha
Sarmatia, **TRUBECCIORUM** & **GAL-**
LICZYNORUM, aliarumq; prosapiarum
Ducales profluxêre Mitræ. Sed non tan-
tum ex Tverensi Pulcheria Colligato Mo-
schovitico solio sparsisti lumina, à qua omnes
KORYBUTHI, sed vix emenso sæ-
culo nonne adoravit Septemtrio unam ex
Emeritissima imo Celsissima **MNISCHO-**
RUM Domo Demetrio desponsatam Gem-
mam, alteram **VISNIOVIECCIO** Pala-
tino Russiæ; à centum & amplius Annis
vel

vel VISNIOVIECCIA alicui MNI-
SCHORUM Heroi, vel MNISCHOVIA
VISNIOVIECCIO æterno ligatur amore,
sicuti non ita pridem Ursula Constantino Pa-
latino protunc Braclaviensi Parenti Tuo
digna Germana Amitta, Magni Nomine &
re Scipionis Sarmatiæ; eò majori in opinio-
ne sanctitatis conspicua splendore, quò ma-
jori fulgebat pietate. Ipse ego oculis meis
incorruptum ejus corpus, domicilium quon-
dam sanctæ animæ spectavi, multiq; supra
ipsius tumbam sæpissimè vident promanan-
tia è sepulchro lumina, variasq; in oris Of-
ficialatus mei scilicet Zmigrodij, ubi hæ e-
xuvie pientissimæ Matronarum, requiescunt
in Parochiali Ecclesia, experiuntur gratias.
Ex hac prudentissima Matronarum Ursu-
la & digno Constantino qui delictum po-
puli, Pater legionum vocabatur, sine furo

Et ullo ambitu verus Civis Patriæ, unica
procreata Filia Franciscæ Inchtæ antiquis-
simæq; Familiæ qua Sago, qua Togâ emeri-
tissimis Viris TARLONIBUS bis conjunx
hucusq; vivit gloriosa in sui posteritatem. Non
minus decorum Vobis quod è CYMBARCA
Nepte ex sorore Germana KORYBUTHI
Et JAGELLONIS Filia Semoviti ex ER-
NESTO Archi-Duce FRIDERICUS III.
à quo rectilinio omnes Augustissimi Austri-
aci Imperatores prodierunt. MICHA-
EL primus Patruus Tuus ad Poloniæ Sce-
ptra voce populi datus, hoc Vobis in diploma-
te Electionis dulce memoriæ reliquit monu-
mentum. Obligatio Regnatrici Prosapiae Stir-
pis Jagellonicæ. DEMETRIUS Dux Supre-
mus Exercitûs Regni, Castellanus Cracovi-
ensis, Patruus Tuus Germanus; alter post ful-
mina terror, CONSTANTINUS Palati-
nus

nus Beizenlis Pater Tuus hac pagina ne-
queunt arctari. Quis Celsissimum MICHA-
ELEM Supremum Exercituum Magni Du-
catûs Lithvaniæ Ducem & Cancellarium
Germanum Tuum digno laudum encomiô at-
tingere potest. Acies instaurat, palmas victri-
ces legit, quibus Patriam coronat; promit
ab ore verba, vim Oraculorum habent, quæ
bonum publicum ad omnem prosperitatem
informant. Vobis duobus Principibus ceu
adamantinis basibus tota Publica sustinetur
moles, & semper in melius assurgit. Innuere
hic licet Celsissimum PRINCIPEM, Il-
lustrissimum Dominum in Ołyká & Nie-
fwiesz Ducem MICHAELEM RADI-
VILIVM, Supremum Curia Magni Du-
catûs Lithvaniæ Marschalcum Comitem
in Mir, Kroze, Szydłowiec & Biała, Præ-
misliensem, Człuchoviensem Capitaneum
Gene-

Generum Tuum. *Sue Aquilæ Gentilitiæ*
genuinus Pullus summis meritis in publicos
Patriæ provolat usus. Fuit gloria ingens,
Ejus Celsissimæ Domûs Eminentissimus **GE-**
ORGIUS RADZIVIL, S. R. E. CARDI-
NALIS, Cracoviensis Episcopus, redi-
vixus suo tempore Sarmatiæ Augustinus, fu-
ère longo syllabo recensenda alia ingentia de-
cora quorum compendium est, refertq; selectis-
simam dialectum. Patre Celsissimo Supre-
mo Magni Ducatûs Lithvaniæ Cancellario,
Matre **ANNA SANGUSZKOWA** pro-
creatus, licèt magna complectatur ornamen-
ta, hoc ipsi maximum est, quod Tuam **PRIN-**
CEPS Celsissime Filiam Lectissimam, Cor-
dis Tui delictum, altissimi Sangvinis pretio-
sissimam Gemmam nactus carissimam vitæ
sociam, Capitis sui estimatissimam Coronam
Uxorem bonam, veriore Pandoram virtu-
tum,

tum, & omne decus, quod suum concernit
sexum. Ab hac exigua pagella minimè se-
jungendam censeo, quæ intima mente & pe-
ctore Tuo conjunctissima heret, Celsissima
Conjux Tuo, Cujus Animum ingens pietas
& Cælestis contemplatio; manus, indefinens
devotio occupare non cessat. Pretium omne
Domi complectitur, quod & ab ultimis fini-
bus petitur, nunquam tantæ Heroinæ com-
parari posset. Digna Te PRINCIPLE Ma-
rito Conjux, Tuq; tanta Coujuge dignus, Or-
bis Sarmatici maxima luminaria ambo. Sub
Tui Ipsius Cultum serpit Gradatio Oratoria,
PRINCEPS optime, Teq; quod nunquam
digno elogio assequi possit, ingenue fatetur.
Quis Archimedes Celsissimæ Domus Tuae de-
cora ad calculum revocare audeat? quis illa
cognata aut quocunq; titulo propinqua, quæ
in Dolscios, Chodorowscios, Leszczy-
B nios,

nios, Połubinscios, Tyszkiewiczios, Pacios
Ostrogios, *Principes* Czetwertynscios,
Ostrogscios, Zassawscios, Lubomirios,
Lipscios, Wyzycios, Konarzewscios,
Czarnkowscios, Mycielscios, Opalinsci-
os, Jąbłonovios, Potoccios, Szembekios,
Sieniavios, *Duces* Radivilios, Sanguszko-
nes, *Comites in Koden* Sapiechas, Braniccios,
Zawifzas, Zamoyscios, Działyńscios,
Dzieduszycios, Tarłowios, *Principes*
Czartoryjscios, Koreccios, Woronieccios,
Chotkievicios, Donhoffios, Zebrzydowscios,
Koniciepcios, & ex his Za-
łuscios, *Comites* Tarnovios, Lackoronscios,
Tryznas, Ossolenscios, Męcenios, Sta-
dniccios, Daniłowicios, Zalenscios, Ko-
narscios, Morstynios, Mofzynios, Prze-
rębscios, Dęboscios, Krasinscios, Wielo-
polscios, Widzgas, Oleśniccios, Rzewuscios,
Jordanos, *stricta cum* Zbarawscijs *Colli-*

gatione junctos. Sed & in extero polo primæ
magnitudinis sidera ex Iablonovijs de Bethun
ex Lescinijs de Melcian Marchiones quæ Fa-
milie, quæ Senatus insignia ac alios, pluri-
mos Trabeis & purpuris distinctos diffundan-
tur, explicanturq; ornamenta enumerare va-
leat? quorum omnium ita compendias ampli-
tudines, ut in Te uno propè immensam ha-
beant magnitudinem. Caput Tuum verè
aureum & pene Bibliotheca tota; quidquid
dicit, vel oraculum est, vel oraculis majus.
Manus Tuas plenas hyacinthis è tot libera-
lissimis foundationibus agnoscunt Divorum
Ædes, æternumq; suum Mecenatem loquun-
tur. Utor lacone stylo, & quæ tractu eta-
tis Tuæ in bonum Patriæ heroicis factis e-
gisti, agereq; non cessas breviori veneror co-
thurno. Sub Magnis Ducibus IABLO-
NOVIO, POTOCCIO, LUBO MIRIO,

Bz

SIE-

SIENIAVIO ultra binas Olympiades Mar-
tis negotia tractabas, & nunquam Patriam
triumphalibus non redimebas Corymbis. Ita
militem egisti, ut & Ducem agere videre-
ris, Cui Lechici Palæmoniciq; exercitus pro-
pensissimi affectus continuo militare volue-
runt. Quis numerus Tuorum in publicum
laborum? Tribus vicibus Radomiæ Mili-
taris Areopagi, semel generalis Themidis Re-
gni Marefchalcus, bis ad Tribunal Supre-
mum Magni Ducatus Lithvaniæ Deputa-
tus. Aliquoties ad Comitia generalia Nun-
tius, bis ad directionem Ordinis Equestris
omnium votis Candidatus, ubiq; Patriæ ne-
gotijs studuisti prodesse, Culmina honorû,
quæ Tuis ultrò submittebantur meritis, hæc
tantum admisisti, ad quæ per gradus ascen-
dere placebat. Primum Pocillator, mox
Marefchalcus Curie Magni Ducatus Li-
thua-

thvania, mox Castellanus Vilnensis. Tum
Russiæ, tum Cracoviensis Palatinus, nunc
Castellanus, quid sit Senatorem esse? innu-
meris documentis ostendis. Palatinatus Cra-
coviensis Comitola plusquam triginta vici-
bus, generalia Regni Comitia, ultra vigesies
adisti semper Pater Patriæ, semper Orbis
Sarmatici Atlas indefessus. Tarnogroden-
sis Confœderatio quantum in emolumentum
Reipublicæ cessit, tantum Tibi Majestas, tā-
tum Senatus, tantum Equestris Ordo to-
tæq; Polonia obligatur. In Ordine Senato-
rio primum Mobile, quò Tuos dirigis sen-
sus, ibi Patriæ certa salus, libertatis con-
servatio, publicæ tranquillitatis Moderator
& almæ Arbitrator pacis. Post AUGUSTUM
Secundum REGEM desideratissimum, jam
Te Elector populus signabat Regem, jam
Votis & desiderijs in Te collimabat, jam

B3

fermè

fermè proclamabat Regem, & omnino no-
luisti regnare rogatus. Procul ab omni am-
bitu remotus, gloriosis vestigijs Kostæ Pala-
tini Sandomiriensis & Tegezynij Belzensis,
insistendo, ex quibus cum unum pro primo
ipse Turcarum instabat Imperator, voluerunt
vota Nobilium pro Principe sumere, irre-
psit Procerum æmulatio, unde sponte cesse-
runt, imo modestissime, uti Fredro ait: tulle-
re ipsam regnandi fortunam, sat sibi hono-
ris esse quod fiat Senatores Poloniae & Ele-
ctores Regum, Unde illis Paterculus Sarmatiæ
addit: Magni profecto Viri vel ideo digni Im-
perio quod in ea fortuna se modestissime tu-
lere: vel etiam Caroli quinti hac in ætate, qua
nunc es, abdicantis Cæsareum & Hispaniæ
diadema: inter vitæ negotia & diem mor-
tis oportere spatium intercedere, quo ex mo-
tivo Franciscus Borgias de hoc pio & ma-
gno

gno Casare in exequijs à se Pinintia celebratis: Major in Eremo quam in Imperio. Accedit & hoc ad cumulum laudis Tuæ quod potes justè cum Moyse de Te dicere ubiq;: Tu scis Domine quod nec Asellum acceperim, nec affixi quemquam & molestus fui. Compesco ulteriorem laudum cursum, scio enim Tuam modestiam; sat de Te quod de Verginio Plinius: Cui pares Cives virtutibus habebimus; gloria & zelo in Publicum neminem. Potuerunt Te belli pacisq; munijs Togæ Sagiq; Fortuna, redivivi Camilli & Alcibiadæ Sarmatici; Tarnovius, Zamoyscius, Chodkievicius & alij superare; sed nunquam Fide in Patriam, amore in libertatem & in Majestatem, salva manutentione jurium Filiali zelo, uno verbo concludo quod de suo Platone Aristoteles: Hic est ille Vir quem omnes recti diligere debent.

bent. Pridem Cæsarum, Regum, Du-
cumq; sanguine Augustissimus, pridem ma-
gnis virtutibus PRINCIPE dignis, Titu-
los omnes prætergressus. Excedunt quod-
vis ingenium, calamoq; tenui nequeunt pro-
condigno celebrari Divinæ propè in CEL-
SITUDINE Vestra qualitates. Eloquen-
tia Nestorea, qua omnium captivas ani-
mos, ducisq; corda in triumphum; Clemen-
tia, quæ Te Divis æquat, sapientia aliq;
virtutum agmina, in Te plusquam huma-
na. Hæc ipsa beneficia favoresq; amplissi-
mi, quibus à Te cumulus PRINCEPS
CELSISSIME cum numerari nequeant,
devota saltem à me gratitudine omnino de-
bent honorari. In cujus documentum BO-
LESLAUM Secundum ex Carinthia in
Poloniam, suâ exemplari pœnitentiâ reducem
sisto coram CELSITUDINE Vestra, pro-
spera

spera quævis & secunda ut plenissimo in
longævos annos apprecor corde, ita non de-
sino profiteri, quòd sim perenni veneratio-
ne Nominis

Illustrissimæ Celsitu- dinis Vestræ,

Devotissimus Cultor,

&

humillimus servus.

St. Golanski.

C

Pre-

Præcustoditio ad Lectorem pernecessaria.

Qui edidit hanc lugubrationem, fuit dignus Abbas specificati loci Vir magnæ probitatis, sed antiquitatis Poloniæ uti exterus & Monachus vel parum gnarus, vel Sympatico Cultu erga Numina ævi sui Sarmatiæ cum æstuerat; nil mirum, quia ex abundantia cordis ore loquebatur calami, certum est, quod *Celsissima Radziviliorum & Sapieharum Domus* cum Palæmonico Orbe accessit ad Regnum post *Boleslaum Audacem* aliquot sæculorum emensis circulis, quod inclyta & heroica *Zamoysciorum* sub *Vladislao Lokietek* antiquissima *Kozlorogorum* descendens gente suam sumpsit Nomenclaturam, quod hi, qui portant pro insigni Navem sub *Ludovico Lois*, & sub *Jagellonibus* à Hæreditarijs suis terris derivarunt sibi Cognomina, uti & *Zborovij de Rytwany* potentissima quondam stirps; & sic de alijs, quamvis vetustissima & emeritissima *Dru-sorum* Familia penè ab ipsis cunabulis gentis floruit; tamen primo sub *Boleslao Crivoustio* divi-

visi-

visione Bonorum cum Germanis suis *Lipscio*
& *Stadniccio* Cui primo *Lype*, secundo *cessère*
Stadniki, facta à bonis suis Patronymicis *Lubo-*
mirsciorum gloriosa & omni laude digna propa-
gata gentis est magnitudo, bello paceq; florens.
Ast condonandum affectui scribentis, quod plus
alienigenæ imò dulci recordio Ejus est pensan-
da propensio, quamvis enim alij tamen Magni
milites Poloni in Pannonia suam ediderunt for-
titudinem, & quoniam subsequenter Annis
memoria illius tangente Herois ex his Domi-
bus Sarmatiæ immortalis gloriæ immarcescibi-
les pace & bello meruerunt adoreas, putabat
is Sanctus Anachoreta, quod non potuisset me-
lius exprimere actus militantium gloriosè, quam
sub istis dignissimis Profapiarum & Personarum
Titulis & Encomijs, sed secundæ partis genu-
inam, quia de uno ex suis & apud se commo-
rantis Lector admirare relationem & deprædi-
ca^{re} Supremam DEI bonitatem quomodo iste
Rex impius pientissimè! quomodo sæviens pa-
tientissimè, quomodo ambitiosus humillimè,

quomodo superbus humanissimè, quomodo dives pauperime, in gemitu & Orationibus, in mortificatione & afflictione carnis & spiritus vitam & ultima vitæ suæ duxit & clausit momenta. Lege rogo extremas hujus libelli pagellas, & si securus es peccantem, sequere pœnitentem, si lubrica ætas placebat in verè juvente; placeat austeritas compunctiōnis in limitante ætate periodum. Cum verò in hunc Principem conijcio oculos fixos possum exclamare! Misericordia Dñi super exultat Judiciū in dō cū Diva *Theressa* cōcludo: Misericordiam Dñi in æternum cantabo. Thomas Cantuariēsis Interfectori suo Regi finalē impetravit gratiā. Christus Dñus contra quem jam mortuū nolebat Carnificum amplius sævire Tyrannis in fractione crurium, Longinus aperuit sola ductus animositate extincti latus. Ideò meo Judiciō majus præ cæteris perpetravit crimen. Mira res omnis effusus innocens sanguis humanus clamat vindictam, sed Christi veniam. Fuit verus Assēcla Christi Stanislaus, potuit suū cruorem emissis in Cœlum precibus conjungere JESU effuso; itaq; piè credendū de felici *Boleslai* Nostri eventu, & quod nulla gloria imò dedecus Religiosis foret fictitium monstrare sepulchrum, & excogitata proferre effata narratione Typis vulgata.

DE
BOLES LAO II.
REGE POLONIAE,
LIBER I.
ARGUMENTVM

*Boleslaus Rex Poloniae Andream Regem
Hungariae acie profligat, & Belam An-
dreæ fratrem exulem solio restituit.*

Dilicite purpurei casum inter læta timere,
Instabilique Dææ nimum nè fidite Reges.
Felix qui potuit sceptrum tractare modestè
Ambitione procul. Cœli sunt omnia munus,
Non mendax Fortuna tuum: contemnit Olympum,
Imperium quisquis mortalibus arrogat armis.
Sceptra Boleslaus nunquam, populosque faventes
Deserturus erat: vitam quòd clausit exul,

A

Pecca-

Peccatum Fortuna tuum: tibi credidit ille,
 Excidit & folio, toto vagus hospes in orbe.
 Illius exilium, lacrymasque, & vota gementis,
 Et missam Cælo veniam mea Musa recense.

Vasta Borysthenijs Tellus habitata Polonis
 Auroram à Moscis videt, & Mæotide pigrâ,
 Pannoniam ex Austro, Sveones Aquilone gelanti,
 Purpuream cum sole diem Germania claudit.
 Dives opum Regio, & navim patientibus undis,
 Triptolemi, mellisque ferax, exercita bellis,
 Armorumque, virûmque potens, & amica Minervæ.
 Regibus ex alijs Casimiri regius Hæres
 Sceptra Boleslaus, soliumque tenebat avitum:
 Gentis amor, toto Princeps mitissimus orbe.
 Omnibus alloquio facilis, solisque tremendus
 Hostibus, hos domuit ferrô, frenosque superbis
 Imposuit, veniamque dedit post bella subactis.
 Septima continuis hunc æstas vidit in armis.
 Quàm felix una ante alias vastissima terras
 Sarmatia, Imperijs tanti parere Monarchæ
 Cui Fortuna dedit? riguo sic sæcula quondam
 Saturno sub Rege ferunt fluxisse metallo.
 Sic in pace suam sapiens flectebat Idumen
 Et struxit Parijs enormia templa columnis
 Congesto Davidiades spectabilis auro.
 Talis erat cùm jura daret, cùm prima teneret

Sceptra Boleslaus, contempti Numinis umbram
 Horruit & sceleris nomen. ✓ Non dira premendæ
 Libertatis erat, Patriamque tyrannide læva
 Calcandi, & Procerum resecandi colla libido.
 Relligio rectique tenor, reverentia legum,
 Comis amabilitas, vultuque immota sereno
 Et sine tristitia gravitas, sanctissima pactis
 Pollicitisque fides, gnævæque industria dextræ
 Mater opum Regni, sincera gratia lingvæ,
 Innocuique sales, & munificentia nullis
 Quæ tenebris damnavit opes, dos aurea Regem,
 Et dos prima Senum prudentia; Fama juventæ
 Hortatrix, matrumque pudor, castusque puellis
 Ignis in ore natans, dulcique in pace vigeant,
 Sic senior post fata suum Casimirus ab astris
 Erudijt gnatum, Sceptri formavit ad artes.
 Scilicet esse pios decet, & reverenter habere
 Fortunam, & superos nunquam contemnere Reges.
 Qui pius est, idem cæli Rex proxima cura est.
 Descendunt, & in arma ruunt, ex æthere lapsi
 Coelicolæ, si quem non justo Marte laceffet
 Impius infontem, clementi bella superbus
 Si moveat: læsum ferro tutantur, & igni.
 Nec sibi, sed populi studijs quoque mascula virtus
 In Rectore favet. Speculum Rex gentis, in illo
 Ceu vivâ fontis glacie se quisque tuetur.

Nec rigidæ tantum leges valuere minæque,
 Quantum facta movent, sanctique exempla Regentis.
 Heu male constantes, & ad omnia flabra tumentes,
 Instabilisque Deæ semper pila ludicra Reges!
 Tot decora everti, maculari sanguine sceptrum
 Innocuo, sancti prosterni jura Senatus,
 Regnandi leges, genitor quas misit olympo,
 Calcari quis posse putet? quis maxima sperni
 Numina, & æternos contemni somniet ignes?
 Contempsit, foditque sacrum Rex ense cruorem
 Impius, & Superos, & inania sidera risit.
 Parte tamen felix, rarô quod poneret iras
 Regibus exemplô, & facile placabilis esset,
 Primus ubi mentis cœcæ deferbuit æstus.
 Rara fuit semper virtus in Principe, parvo
 Surgentes animi compescere tempore fluctus.
 Bile tument alij rabiemque mucronibus explent,
 Sæcula post cineres etiam, manesque sepultos
 Exercent odijs, satiantque furore furorem.
 Tristibus exemplis sic diruit Anglia Thomæ
 Marmora, Sacrorum pro Libertate cadentis.
 Musa cruentati resera jam vela theatri,
 Cortinam remove: sine cæde, & sanguine scena
 Hæc claudi se posse negat. Quæ causa ruinæ,
 Quæ sceleris sit origo doce, & canere incipe mecum.

Crebri Tumultus Russici à Rege Boleslao Sedati.

Ætatem rigidis omnem toleravit in armis
 Rex juvenis, nudo placuit decernere ferro,
 Quid fortuna velit, quæ sit sententia Marti,
 Anceps quid belli ferat alea? & alea belli
 Prospera semper erat, Regique favebat Enyo.
 Ut Samio quondam Rhamnusia diva tyranno
 Riserat, & gemmam, quam merferat ille profundo,
 Reddidit extemplô, vomuitque in littore piscis,
 Fortunâ purgante fidem: sic semper adhæsit,
 Et bello comitata fuit, certissima Regem
 Haud dubijs circumvolitans victoria pennis.
 Nec quæ fors juveni, crescentibus ausa diebus
 Contemerare fidem: crescunt virtutis adultæ
 Tempora cum palmis; victricia ferta viriles
 Per crines serpunt; auctis augentur ab annis
 Armatæ laudes, incisæque marmore Virtus.
 Fama peregrinas etiam penetravit ad aulas:
 Ductoresque alij tanto sub Rege cruentum
 Laudant Matris opus, tempestatemque, tumultumque
 Armorum, accendit cunctos fax mentis honestæ,
 Gloria, & Heroæ immortalis Adorea Famæ.
 Dextera bellatrix fortes ad fortia semper
 Excitat, & felix, omni spectatur ab ævo

In Ductore manus. Non tantum callida possunt
 Consilia & validæ numerofo milite turmæ,
 Quantum Belliducis præfens, & mafcula Virtus,
 Cui fortuna comes. Si ridet Pacê ferenâ,
 Multa potest Fortuna; eadem fi rifit în armis,
 Omnia. Nec Venus eft ita compede nexa Gradivo,
 Quàm Dea, quæ fortes timet, ignavosque repellit.
 Cedere turpe putant, qui tantum vincere nôrunt.
 Cuncta quòd auderet, neque falleret alea, Reges
 Finitimi, Audacem quem nulla pericula terrent
 Voce Boleslaum dixêre, & Fama per orbem
 Sparfa volat, gelidam quâ Titan fpectat ad urfam,
 Quâ mediusque micat, feniôr quibus occidit oris,
 Et quibus evigilat, Rex nomine dicitur Audax.
 Nomina pondus habent, quia vincit, & audet ubique.
 Barbara Gens Ruffis rofei Titanis ab ortu
 Intulit arma, Ducemque foli bis marte finifiro
 Congressum abripuit, rigidique abftraxit in antrum
 Carceris, & turpes injecit læva catenas.
 Auxilia implorant trepidi poft talia Ruffi:
 Ultor adefl ftrictoque minax, & Numinis aras
 Enfe Boleslaus læfi, teftatus in hoftes
 Agmine concurrit, fundit, fternitque feroces:
 Corripuêre fugam reliqui per aperta viarum.
 Qualis Abantiades, qui Gorgona melfuit Harpe,
 Eximit Andromeden vinclis, fcopuloque folutam

Uxorem sibi victor habet, plaudente puellâ
 Servatore suo; Talis redit agmine victor
 Prostrato, & palmis Russorum lauriger implet
 Arva Boleslaus, folioque reponit avito
 Quem gemuere Ducem tenebroso carcere clausum.
 Talis adest, & victor ovat. Sic prima sacrauit
 Tempora Mavorti, raptam profugisque coronam
 Regibus imposuit, sic ferro sceptrâ redemit,
 Firmavitque thronos. Solem per utrumque cucurrit
 Fama, triumphali vexitque ad sidera currû
 Audacem, audaces qui nosset tundere, Regem.

Initia Belli Hungarici.

Vix bene composuit lites, & funebre bellum.
 Altera bella tonant, iterum concurritur armis,
 Finibus Hungariæ solio sublimis eburno
 Jura dabat populis, & regia sceptrâ tenebat
 Andreas senior, bellacis gloria gentis,
 Cæsareusque Gener. Germano sanguine junctus
 Illi Frater erat, cui Belæ nomen adhæsit.
 Hic procul extorris Patriâ, peregrinaque lustrans
 Littora, Sarmatiæ profugus defertur ad oras,
 Atque Boleslaum lacrymis affatur obortis;
 Armorum, bellicque parens, cui prisca tulerunt
 Sæcula nulla parem, similem neque postera gignent.
 Exulis adventum scitari, & quærere duri

Causas

8
o (so
Causas Exilij Rex invictissime parce!
Frater ego Andree viduam mihi jure coronam
Vendico, si fatis Rex frater cesserit olim.
Sic pacti diadema sumus. Nunc jura, fidemque
Contemerat, propriamque thronis imponere prolem
Destinat, & puero Salomoni scepra dicavit.
Rara fides, rara & fratrum concordia. Damnis
Hoc miser ipse meis profugâ cum conjugè disco.
Quodque magis doleam, faciunt affinia nobis
Vincula, quippe tuam thalami mihi lege jugavi
Rex amitam, amborum regali sanguine nexum est
Cognatum genus. Hæc tibi me cum conjugè sisto
Exul & insidias Lethi quas Frater in aulâ
Intentare suâ mihi, Consortique paravit
Sic ego decipio, fraudesque eludo veneni.
Pellimur o Princeps! Regnoque excludimur omni.
Quodque tuos nolim seros memorare Nepotes,
Nec gnatos doluisse meos, præfertur, & ostrum
Præripit ex cunis egressus trimulus infans:
Æmulus heu! noster nutricum pendet in ulnis!
Tunc senem puero, quod legum sanctio cavet,
Postponi Rex magne feres? non hoc tua dextra,
Non tua me virtus, animusque in pectore præsens,
Lectaque tot juvenum regni Mavortia pubes,
Qui Duce te freti, ceu festum Hymenæa frequentent,
Sic in equos, & in arma volant, non denique sanguis
Finiti-

Finitimus metuisse jubent. Rex parce dolori,
 Si nimum queror Ah triste est excedere Regno;
 Et puero cessisse senem! cum Conjuge dextram
 Osculor hanc supplex, pactæ mihi jura coronæ
 Auxilijs tutate tuis, meque affere scepro.
 Munere pro tanto Superi, qui talia curant,
 Præmia digna ferent, quoniam non possumus ipsi.
 Finijt his dictis demisso vertice tristis
 Bela, Boleslaus contrâ sic farier orsus:
 Surge animo, salveque mihi junctissime dudum
 Tot jactate malis, tot Bela erroribus acte!
 Gratulor hoc iterum titulis accedere nostris
 Ut mea cognatis sint Regibus hospita regna.
 Tuque adeo Herois tanti lectissima Consors
 Pone modum lacrymis, & tristia lumina terge.
 Tempus erit, regale tuis quo crinibus aurum
 Impones, raptisque dolo dominabere terris:
 Tempus erit, quo celsa throno Regina sedebis.
 Ipse juvat casum DEUS, & fiducia causæ
 Arma dat infanti: ruptam tu credis Olympum
 Dissimulare fidem? ferit, & jaculatur ab alto,
 Flagrantique scelus perjurum fulminat igni.
 Mox iterum alloquitur Belam, conversus & inquit:
 His mi Bela malis majora interritus aude!
 Hæc mea dextra dabit, quæ frater scepra negavit.
 Sangvinis ut taceam sanctissima vincula nostri

Cognatamque domum: vicina pericula surgunt
 Hoc puero quoque rege mihi, bella horrida Regno,
 Bella timenda meo. Quid enim, si foemina mater
 Jura dabit legesque viris, populumque ferocem
 Imperio premet? an mulier sub tempora Martis
 Pro Patriâ audebit, donec Rex pulvis crescat,
 Impavidum pepigisse animam, & decernere ferro?
 Scilicet hæc hostes speculis terrebit Amazon,
 Et configet acû, molli sternetque flabello!
 Illa nives, æstumque feret, galeataque durum
 Cum grege nympharum capiet super arma soporem.
 Turpe viris semper Regina, & fœmina mollis
 Imperat. Ipse monet sexus servire puellas,
 Et fuscum tractare manu, non bella movere,
 Non urbes quaterere, & mundum miscere tumultu,
 Haud dubito excitos contendet jungere Reges,
 Et frater glomerare tuus locia arma parabit,
 Perfidiaæ crimen communi Marte tueri
 Si queat, & gnato assertum defendere sceptrum.
 Sed male tutamur, quos novimus ætheris hostes
 Juratam temerasse fidem, firmataque coelo
 Fœdera. Cum victo sociabunt fratre ruinam,
 Quotquot erant comites sceleris, bellique nefandi.
 Hæc memorans gladium stellantem jaspide fulva
 Nudat, &, hic testis dictorum, ultorque cruentus
 Fraternalis sit fraudis, ait: numerabit hic ensis

Magna

Magna strage globos equitum, peditumque maníplos.

Castra petes mecum vindex æquissime sceptri
 Bela tui, consanguineâ cum conjuge proles
 Obsequijs devota tuis mea proteget aula.
 Finijt his Belam dictis solatus amicis
 Hospitijsque fidem profugo Regalibus aulis
 Præbuit, antiqui fatum miseratus amici.
 Mox ubi finierat, belli dat signa recentis
 Buccina, & æricrepis rumpit stridoribus auras:
 Crudescunt iræ. nova conclamatur ad arma.
 Ipse globos juvenum campo Rex censet aperto
 Imponitque Duces cuneis, vexillaque turmis
 Dividit, albentes aquilas, insignia Regni.
 Mox acuit dictis: Ubi prima pericula surgent,
 Rex ego primus ero. Pavidæ de turribus altis
 Prospiciunt matres: gemitu comitantur euntem
 Spem Patriæ: Sobolemque suam, quam relinquere fines
 Sarmatiæ, atque alibi nova cogere prælia cernunt.

Bobemorum in Poloniam irruptio, eorumq; strages.

ECce via in media velatus epomide nigrâ
 Conspicuus facie, frenis spumantia torquens
 Ora ferocis equi, parvo comitante suorum
 Agmine Jaromirus adest: genitoribus ortus
 Albicolis nuper dederant qui jura Bohemis.
 Hic prior occursans Regi sic ora resolvit:

Crinibus attonsum, tunicis hæc corpora tectum
 Funereis me quòd Rex invictissime cernis,
 Desine mirari: sic me fraterna totondit
 Ambitio. Fratrum rara est ita gratia semper.
 Prædislaus erat Genitor mihi, & ille Bohemis
 Finitimisque dabat leges, & jura Moravis.
 Hic genitor qui nos suscepit conjuge natos:
 Cùmque extrema gemens clausisset lumina letho,
 Primus erat nostrum, natu qui maximus, Hæres
 Spitignus, tenuitque sua ditioe Bohemos.
 Tres reliquos cepit divisa Moravia fratres,
 Ast ego, qui natu postremus, destinor Aris.
 Spitignus, functo fatis Genitore, furore
 Abripitur, propriamque solo pepulisse parentem
 Haud veritus plectente DEO celer ivit ad umbras.
 Cùm prius haud paucos illustri gente Moravos
 Arcibus inclusos tenebris damnasset opacis.
 Sublato terris Spitigno proximus illi
 Successit natu frater, rexitque Bohemus.
 Tunc ego tandem aras, invitaque sacra perosus:
 Si fuit in ternos divisa Moravia fratres,
 Tertia me nunc jura manent, cedente secundo,
 Atque Bohemorum, dixi, nunc regna tenente.
 Nam neque Pontificum lituos, mitrasque bicornes
 Ambio, nolentem quis enim me coget ad aras?
 Nunc ergo has tunicas te Rex spectante nigrantes
 Abji-

Abjicio, bellumquē sequor. Te poscere castris
 Pannoniam, & solio Belam firmare tot annos
 Extorrem didici famâ. Pro pingvibus Aris
 Arma manu capio, laterique incingo mucronem.
 Dic mecum quid Magne velis Rex! jussâ capello,
 Præstat idem mea parva cohors servire parata.
 Complexus juvenem, dictis & dicta repones:
 Nolentem invitas quis tandem coget ad aras?
 Rex ait, hæc solo lis à te judice pendet.
 Elige. Consilijs, non legibus utere fratrum.
 Si tantum valuère animo, cur thuris acerram
 Pontificumque mitras sibi non legère priores?
 Et cantare preces quæ tandem gloria templis?
 Fama tibi petitur, si mecum fortia Martis
 Castra petis: Famam sectare, & collige laudes.
 Nostrorum in partem sic te venisse laborum
 Martie Jaromire juvet. Cape signa phalangis
 Ista tuæ, miles posthac interritus esto.
 Forte erit ut fratrum quondam tua dextra superbos
 Contundat fastus, & victa Moravia cedat:
 Quenique volunt Mystam, præsens sis terror in armis.
 Me sequitur, peditumquē decem fortissimus ipse
 Ducit Bela globos: simul altera dena sequuntur
 Millia magnanimo sub bellatore Zamosco.
 Agmina magna fatis. Fortunæ cætera mando.
 Ista Boleslaus. Sed Sarmatis ora cruento

Hespi-

Hospitis adventu posthac collisa duello est.
 Quippè Bohemorum Princeps, ubi percipit atram
 Deposuisse togam, Regisque favore Poloni
 Et socijs fretum castris se adungere fratrem,
 Huc illuc animum variâ formidine pressum
 Jactat, & oppositis anceps affectibus errat.
 Dissimulet, rabiemque premat? metuendus inermis
 Qui fuerat, nunc armatus graviora minatur.
 Marte petat fratrem? Rex auxiliaribus armis
 Tutatur, ferroque novum defendat amicum.

Ast quia Pannonias exercitus omnis in oras
 Rege jubente migrat, paucoque Polonia fines
 Milite jam servat, vacuis immittere bellum
 Sedibus, & rapidis urbes exurere flammis
 Consilium fuit. Hæc placuit Fortuna Bohemo.
 Ergo aciem ingentem prædantûm, nulla daturum
 Prælia justâ, legit: quibus omnis vivere raptò
 Gloria; mox fines, & vasti viscera Regni
 Ingreditur, ferro, flammis grassatur, amicos
 Et populatur agros, populi nil tale timentis.
 Spumeus ut torrens per lubrica saxa volutus
 Imbribus, & limo turpi, nivibusque tumescit,
 Ac strepero undarum sternit fata verna tumultu:
 Sic fera prædonum se regno examina fundunt,
 Ferreus armorum bacchatur & undique nimbus. x

Regnorum facile est armis perrumpere claustra,
 Sed

Sed retro torquere gradum, & sine cæde suorum
 Ad Patrios remeare Læres labor Herculis ingens.
 Principio quæ læta nimis plerumque secundo
 Fine carent, & damna ferunt, serumque dolorem
 Consilia: Eventum pro metâ figere miles
 Conatur sapiens, non primi exordia belli.
 Sic quoque prima favens vicina in Regna ruentem
 Viderat, ast subito oppressit Fortuna Bohemum.
 Namque Boleslai fama hæc ubi venit ad aures,
 Et querulæ populi voces festina petentis
 Auxilia, ipse manu validâ contendit in hostes
 Inceptam relegitque viam, totusque Bohemis
 Imminet: à tergo Belâ Ductore sequuntur
 Turmæ aliæ Regem, qui jam vicinior hostem
 Omnibus explorat silvis, antrisque latentem
 Si petere, & justo certamine tundere possit.
 Haud aliter cervos agitare Actæona vidi.
 Detrectare tamen pugnam, & diffidere rebus
 Ipse suis, turpique metu trepidare Bohemus.
 Silva capax ævi, flagranti impervia Phæbo
 Ramis obscurum connexis aëra stringens
 Umbrarum æternis horrebat mæsta tenebris:
 Nec procul hinc aberat prædatrix turba Bohemi,
 Cum Ductore suo. Luco succedit opaco,
 Et nisi jam stellas cælo nox spargeret atra
 Rex seræ tentaret adhuc discrimina pugnæ.
 Crastina lux, inquit, fundet, spoliisque rapaces

Exuet, exspecto redeuntis munera lucis.
 Nunc fessos recreare artus sub nocte soporâ
 Tempus, & exhaustis riguam captare quietem.
 Fama Boleslai rumore ubi perculit hostes,
 Obriguere metu, pallens sine sanguine sedit
 Prædantùm Ductor. Lepores sic ora latrantum
 Sæva timent. Posito veniam stat Marte precari
 Et pacem exorare genû. Mox ipse sub umbras
 Concubiæ noctis geminos ad regia castra
 Ire oratores trepidâ formidine mandat:
 Cras se venturum alloquio, si commodet aurem
 Rex facilem, vinctosque omnes, prædamque daturum,
 Pexerit ac primùm roseos Aurora capillos.

Accipiunt responsa, viam sub nocte remensi
 Atque Bohemorum majori castra timore
 Percellunt, agmen Regis dum grande recensent
 Legati, pugnaeque avidas pulchro ordine turmas.
 Interea ex Belæ castris volat alter anhelus
 Ad Regem, affatumque petit, simul ora resolvit:
 Maxime Rex, denas qui ducit Bela phalanges,
 Esse cupit præsto pugnae, nisi tardior illum
 Incessus peditum congressu fortè moretur:
 Optat & impavidus bellator adesse Zamoscus.
 Rex contra: auxilijs sociùm non utimur ullis;
 Vade, age, dic nostris aciem tam fundere parvam
 Et trepidam audaces nunquam dubitasse Polonos.

Quos

Quos majora juvant, decet hæc ridere minora.
 Jamque aliquid dubiæ lucis surgebat ab Indis,
 Dicere nec lucem possis, neque dicere noctem:
 Sic tamen ut lucem semper mage dicere malles.
 Quid tardas nox atra? diem quid Cynthie tardas?
 Rex ait: exorere o! Mundi nitidissima lampas!
 Cœlum sparge rosis, hostes ego sanguine pingam.
 Hæc mihi nulla unquam mage tetrica nocte fuit nox.
 Extemplo inflari lituos, & tympana tundi
 Signa jubet pugnæ. Veniat si luce Bohemus
 Et veniam supplex, inquit pacemque precetur,
 Maturum puto tempus habet: si tardior adsit,
 Non illum alloquio dignari, & pace, sed armis
 Et ferro fixum est isthanc decernere causam.
 Quid juvat à læsis post damna reposcere pacem?
 Intereà vigiles extremis undique castris
 Observant creperâ quid agant, sub luce Bohemi
 Collucere vident flammis hostilia castra
 Undantesque globos fumi. Quin fama volabat,
 Sub noctem fugisse hostes. Rex certior acres
 Attollens iras in equo volat alite primus
 Infectansque globos fugientium, o! Martia pubes
 Appropera celer, appropera, ferroque fugaces
 Insequere exclamat, dant terga, fugâque fatentur,
 Se nobis non esse pares. Quasi pulvere venti
 Excutiant sicco rapiantque per aëra nubem:

Sic tu fulmineum videas ruere agmen in hostes.
 Terga virum premere, & prosternere corpora letho.
 Vexilla, arma, tubæ, clypei, galeæque comantes,
 Truncaque membra virum, & porrecta cadavera campo
 Sparsa jacent. Ergo nostras dux ille latronum
 Prædonumque caput, potuit dux ille Bohemus
 Effugisse manus? ergo plerisque suorum
 Qui celerem rapuere fugam Bellona pepercit?
 Sistite nec turpi maculate in sanguine ferrum:
 Proripuit sese primus jam criminis author.
 Nunc prædam legite, & victos adducite castris
 Parvaque majoris præludia credite belli.
 Convectant spolia his dictis, victosque reducant
 Ad castra, & solvunt vinculis. Mox tibia dulcis
 Personat, in gyros se læta corona rotundat:
 Atque diem ducunt epulis, noctemque choreis.

*Boleslaus exercitum ducit in Hungariam, &
 suos hortatur ad prælium.*

Postera lux matutino cœlum imbuit auro;
 Sidera vanescunt, & pendet ab æthere solus
 Lucifer, æquoreis crinem bene lotus in undis.
 Infremuere tubæ, percussaque verbera crebro
 Increpitant abitum cum murmure tympana rauco.
 Rex sublimis equo venit ipse, equitumque phalanges
 Ingrediuntur iter. Mox & longissimus ordo

Incen-

Incedit peditum Belâ ducente maniplos.
 Consistunt tumulo, tumulo Rex infit ab alto:
 Macti animo invicti mea gens heroa Poloni!
 Terga Bohemorum ductor dedit, agmen & omne
 Dispersum in tenues ceu fumus vanuit auras.
 Dedecus est profugos urgendo absumere menssem.
 Prælia nos majora manent, majorque superstes
 Gloria Pannonijs victores cernet in arvis.
 Auxiliatrices si colligit undique turmas
 Rector Pannoniæ, quantum nunc strage Bohemum
 Territus atque fugâ nostro sibi Marte timebit?
 Credite dimidium jam fregimus illius agmen.
 Rumore armorum, famâque, & nomine constant
 Prælia. Victores terror comitatur ubique.

His Rex instigat dictis acuitque volentes.

Ipsi etiam sese certatim hortantur ad arma
 Sarmatiæ Proceres: votum est tranare Tibiscum,
 Pannonæ & stantes adverso in littore primo
 Exhauire metû. Spolijs & divite præda
 Jaromirus adest, profugos qui longius hostes
 Infectans, primam meruit sub Marte coronam.
 Ille trahit vinctos septem post terga Bohemos,
 Raptaque fert dextrâ vexilla undantia vento.
 Ducuntur vincti picta ad tentoria Regis:
 Edere tum jussi quæ sit fortuna Bohemi?
 Quæ nemora abscondant pavidum? Sic ora resolvunt:

De Duce quod poscas nihil est Rex maxime nostro.
 Quadrupedante fugâ, rapidisque ablati habenis
 Proripuit sese sub nigra silentia noctis.
 Nunc turmas fama est illum glomerare recentes,
 Quemque petis bello, bello jam velle tueri
 Andream, & pugnae sortem tentare secundæ.
 Risit ad hæc, errasse semel non sufficit ergo
 Rex ait: in bello nunquam licuisse secundo
 Errare hæc captum cerebro mea dextra docebit.
 Fata ducem suprema manent, aut vincula vestrum.
 At quibus auxilijs porrò, socijsque juvetur,
 Pannoniæ Rector, rumor si venit ad aures,
 Dicite: respondent, redduntque ex ordine victi:
 Fulgentem ære aciem Germano milite lectam
 Teutonicosque Duces geminos, bellicque paratum
 Ingentem fama est constrato navibus Istro
 Regis in auxilium fluvio properare secundo.
 Hæc numerosa manus, Regi quam misit amicus
 Cæsar in Hungariæ primas exscenderit oras.
 Accedunt alij, numero famâque minores.
 Insuper & nostri, jam diximus, arma Bohemi
 Corripient, aderuntque suo cum Principe pugnae,
 Agmina quin etiam non contemnenda Moravum
 Sub Duce se sistent Cunrado, fratre Bohemi.
 Hæc ubi captivi referunt, venit alter, opertam,
 Quæque gerit sensus numeris perscripta latentes

Porri-

Porrigit exiguam Belæ sine nomine chartam.
 Bela aperit sensusque legit, Regique revelat
 Abdita, quæ numeris calamus commisit amicus:
 Atque ita verba sonant, tacitis perarata tabellis:
 Bela veni auspicijs, Regisque favore Poloni,
 Sceptra cape, & regnum: pro te certare videbis
 Quos metuis: Socero spem vanam in Cæsare frater
 Collocat Andreas: letho scelus ille piabit.
 Sic breviter loquitur numeris perscripta papyrus,
 Augurio jam læta suo. Victoria pugnam
 Antevolat, dubios prævertit laurus Agones.

Ergò alacres certos spe divinante triumphos
 Abrumpunt iter, & piscosi effusa Tibisci
 Flumina contingunt: pons arduus arcubus altis
 Innexisque sibi trabibus frænaverat amnem.
 At prior infedit pontem, turmasque locavit
 Obvius, occursansque suo cum strage periclo
 Andreas, fretus socijs, & Cæsaris armis.

Apparatus utriusque exercitûs ad Prælium.

SOL vespertino rutilum sub gurgite currum
 Merferat, ingenti cras arbiter ipse duelli,
 Spectatorque altâ signorum ex arce futurus:
 Ergò ambæ ad pugnam sub opacâ nocte parantur
 Inviçtæ gentes. Aggestis agmen arenis,
 Pannonæ occludunt, curvumque per omnia castra

Descri-

Describunt vallum: Nostri se incingere vallo
 Contemnunt, solo sed ahenō pectore gaudent,
 Et lucem expectant avidi, stantque ordine nexō.
 Optimus est murus constans, & ferreus ordo.
 Ast hostes vario, & peregrino milite lecti
 Despiciunt patriā Majorum gente vocari,
 Sed sibi Dardanidum de nomine nomina fingunt.
 Atrides major tumidus vult esse Bohemus.
 Cunradus minor Atrides: tum Cæsare missus
 Belliger haud uni notus Gulielmus arenæ
 Accipit Æneæ specioso nomina fuco.
 Exin se Priamum vocat alter, & alter Achillen:
 Dicitur iste Ajax, alius versutus Ulysses,
 Nestor, & Amphiloachus, Pyrrhusque, & Troius Hector.
 Hoc sibi verborum strepitu, vanoque paratu
 Comica Pannonidum plauserunt agmina, solis
 Fortia nominibus. Nostri nil talia curant,
 Sed Patriæ antiquæ, & nunquam tumulata parentum,
 Nomina clara gerunt, fuso qui sanguine veram
 Mercati laudem titulos sibi morte creârunt.
 Ista tenent, horum splendore & lumine gaudent,
 His labara, & clypeos pingunt. Sic scuta rubescunt
 Tincta rosis, quæ Pstrokonidum stirps inclyta gestat.
 Sic volat aurato in clypeo Radivilius ales,
 Qui Jovis arma refert, & terret murmure mundum.
 Sic sese viridi committit mascula ponto

Czarneciana ratis, nulli cessura procellæ.
 Ascia, crux, hastæ, soleæque, & spumeus amnis,
 Gygnus, & Accipiter, Leo, fascia, Luna, Sagittæ
 Et quidquid Virtus Proavûm Mavortia scutis
 Sarmaticis pinxit, defert gens martia secum
 Ad castra, hoc solo Majorum nomine plaudit
 Et virtute suâ: non Patrum ingentibus ausis
 Docta minora sequi, sed famam extendere ferrô.

*Boleslai Regis Oratio Polemica
 ante conflictum.*

IPse autem chalybum squamis, auroque relucens
 Terga Boleslaus Tyrio constrata tapete
 Quadrupedantis equi premit, & supereminet omnes.
 Plurima magnanimo Majestas insidet ori,
 Et vivax oculis fulgor, meruitque timeri
 Casside cristatâ, labijs sed spirat amorem,
 Mel natat in linguâ: turmas sic ille suorum
 Alloquitur, blandis animatque in prælia dictis:
 Semi-Deûm sanguis, flos Martie, gloria Regni,
 Lecta corona ducum: bellorum fulmine mundum
 Quæ, si fata velint, sit & hæc sententia cœlo,
 Concutiat terrasque omnes sibi subdat, & æquor!
 Nil antiqua moror, Lechici confinia Regni
 Didita quàm fuerint, quo Marte Borysthenis unda
 Perdomita infixas duro tres ære columnas

Littore sustentet, Proavi quas dextera nostri
 Imposuit, memoresque suæ nos esse minores
 Virtutis voluit: scelerata in prælia Russos
 Surgentes temerè magnâ dum strage cecidit.
 Illinc Carpathij montes, hinc cornibus Albis
 Scripserat Imperij fines: spe dives avarâ
 Limite pro Regni Neptunus Balthicus ipse
 Coeruleum diadema dedit, sceptrumque profundum.
 Nos Proavo tanto non inferiora secuti
 Et Regni fines, Patriasque extendere terras
 Sanctum opus esse rati, tumidos tot fregimus hostes,
 Exuimusque Duces castris. Sit Russia testis,
 Russia purpureo toties depicta cruore,
 Cornua nos Viadri, nos cornua fregimus Albis,
 Haufimus & Volgæ galeis victricibus undas.
 Nunc iterùm certare acie, & contundere magni
 Cæsaris arma juvat: nec enim dignamur honore
 Dicere Pannonidum nomen. Quo Marte Burossos
 Fregimus, & Moschos, cum Teutone sic juret æther
 Bellacem miscere manum, & concurrere ferro.
 Plura Boleslaus, fremuitque exercitus omnis
 Sermonem & medium clamoribus interrupit.

DE
BOLESLAO II.
 REGE POLONIÆ,
 LIBER II.

ARGVMENTVM.

*Continuatur residuum argumenti ex Li-
 bro I. Prælium, & victoria Polono-
 rum. Boleslaus Cracoviam trium-
 phans ingreditur.*

JAmque altâ ex speculâ dat buccina rauca canorem;
 Illius ad sonitum castris simul omnibus omnes
 Concinuère tubæ generoso carmine plenæ:
 Tinnijt & tellus, & magnus tinnijt æther.
 Ignescunt juvenes, fremitusque auditur equorum.
 Sic inter lituos, & cornua vulnera læti
 Despicimus, pulchrumque subit contemnere mortem.
 Agmina vix teli jactu contraria distant,
 Conspiciuntque acres hinc Pannonnes, inde Poloni.
 Principium pugnæ nostris sparsum aère telum.
 Mox equitum clypeata seges ductore Zamosco

D

Ordini-

Ordinibus nexis seseque prementibus hosti
 Fit propior, primamque aciem perrumpere tentat:
 Stare loco contrà, fixæque insistere plantæ
 Pannonæ hortantur semet, neque cedere nostris.
 Quin & barbaricis calamos ex arcubus urgent,
 Absconditque diem nox ferrea missa pharetris.
 Ergo iterum insultu nostri graviore sinistram
 Vellere pertentant, acies ubi Cæsaris, alam.
 Ast neque Cæsareæ constanti Teutone turmæ
 Se subigi, veterique sinunt statione moveri.
 Mille cadunt, illoque jacent, neque morte recedunt
 Quem tenuère locum sub primæ exordia pugnæ.
 Ecce Boleslaus ferro se intrudit in agmen
 Et rumpit virtute viam. Sic nominis implet
 Mensuram, Regesque inter Rex dicitur audax,
 Fulminat audacem quia primus in agmina dextram.
 Ense viros metit, & rorantes sanguine manes
 Mittit ad umbrarum Dominos. Delecta Juventus
 Exemplo Regis volat incita, funera, mortes
 Conglomerat, nullumque vibrat sine vulnere telum.
 Parte alia densâ medius caligine, & atrâ
 Nocte sagittarum Lubomirius emicat ardens.
 Hic quoque perrumpit cuneos, ensesque coruscans
 Se se infert septos fossis violentus in hostes.
 Nec procul impavidus Lubomirius imminet alter:
 Fulmineusque Topor prisca de gente Toporûm;

Et

Et Radivil geminique infracto pectore Lasci.
 Fit via vi, duro tandem fit semita ferro.
 Pannonij justæ faciem componere pugnae,
 Cedere nec nostris, neque primi damna vereri
 Agminis, & multo rabiem saturare cruore.

Non secus ac saxo pastor quem forte petivit,
 Saucius authorem dudum circumspicit anguis
 Et linguâ vibrante minax, atroque veneno,
 Arduus attollit caelo caput, atque sub ipsâ
 Morte furit, saniemque vomit, nigrumque cruorem:
 Sic majore tremunt læsi post damna furore
 Pannonæ, & junctus sociali foedere Teuto.
 Ecce ruit, Regemque petit, telumque trabale
 Ipsi in Regis torquet latus agminis asper
 Teutonici Ductor Gulielmus, Pannonæ illum
 Æneam dixere suum: contorta sefellit
 Sed tamen hasta latus, jacuitque ingloria campo.
 Rex capit hoc telum, & Gulielmi in viscera mittit
 Non fallente manu, tetigitque hæc lancea metam;
 Mox ait, & mediâ in risum quoque solvitur irâ:
 Tu velut Æneas novus hoc me poscere telo?
 Reddo quod accepi, sic tela vibrare memento.
 Jam morere, & nigro postquam descenderis orco
 Ore meo Æneam veterem, Turnumque saluta!
 Sparsus equo jacuit Gulielmus, humumque momordit.
 Mox cadit & Stenhelus, cadit & Laertius Heros,

Atque Neoptolemus, mēssique Athamasque, Thoasque
 Ense Boleslai: nil fortia nomina profunt:
 Sola facit nomen virtus, & dextera fortis.
 Non procul Æolijs buccarum follibus implet
 Gente Bohemorum tubicen cava cornua, & aures
 Perforat insanis stridoribus: hæc cape cantûs
 Præmia digna tui, Radivilius inquit, & umbris
 Quod superest cane: felicem tum strenuus hastam,
 In fauces agit, ille vomit cum sanguine dentes.
 Dum loquor obliquo sese altera lancea cursu
 Librat, & in collum supremaque pectora fortis
 Czarnecij impingit, quam miserat Hungarus Ajax:
 Lancea sed resilit, squamis impacta, repulsam
 Corripit, Ajacem ferit, atque in colla retorquet
 Czarnecius, cadit ille animamque eructat in orcum,
 Porrectusque jacet spoliatus lumine truncus.
 Hic ubi se stipat globus, immixtique duello
 Concertant juvenes, æs missile solvit ab arcu
 Hector Pannonius, Sapiæham læsit arundo,
 Sed leve vulnus erat, nostrum Sapiæha Leonum
 Irritare minas fuge, dixit, & Hectora nervo
 Dexteriore petit, simul ac: sic mitte sagittam
 Hungare, sic Gentis Sapiæhæ sterne Leones.
 Dixit, & emissio rupit præcordia ferro.
 Hosticus Æacides, Germanum dictus Achilles,
 Tres hastas, ténues contemptim sparsit in auras

His

His verubus, dixit, lepores ego figo Polonos.
 Talia jactanti medio clamore protervum
 Obstruit os, terebratque hastâ Lubomirius, ille
 Dat pœnas lingvæ, & petulantia verba resorbet,
 Promicat adverso nudum de pectore ferrum.
 Mox alius Priami antiqui cui nomen adhæsit,
 Multa furens, casu socij neque territus atro
 Vocibus in nostros demens majoribus infit:
 Vos ego Sauromatas! messor ceu tondet aristas
 Armataque hyemes populantur vota coloni,
 Sic feror in pugnam, & jugulis minor ultima vestris.
 Terror ego, & mundi metus ingens, pressus ahenis
 Sub pedibus tremit ille meis. Hac casside vestri
 Spumantis victor potabo Borysthenis undas.
 Non ego lac puerile bibi, sed sanguine duxi
 Bellonæ mammas. Me Martis in arma ruente
 Albescunt nigri Manes, & sidera pallent.
 Plura locuturum telo per pectus adacto
 Excipit, & si te jactandi tanta phrenesis
 Vexat, ait nitidis radians Habdankius armis,
 Jam Styga jam manes, jam pallida sidera terre,
 Et jacta cessisse tibi. Tandem orbe subacto
 Unicus ad Priamum telo te Sarmata misit.
 Ille dedit gemitum, moriensque relanguit ore,
 Et Styge Cassandram veterem, Priamumque petivit.
 At dubia ut semper fors est, atque alea belli

Sic

Sic temerare fidem, juvenemque absumere letho
 Aula fuit; lacrymis plorandum funus acerbis.
 Nam jaculum incertum, cujus neque cognitus Author
 Dextra nec ipsa fuit, volat, & cava dividit alis
 Nubila, purpureumque ferit, terræque supinat
 Pstrokonidem, insignem facie, & fulgentibus armis.
 Principio nihil ille dolens, sed frigora ferri
 Sola notans, rapidis hinc inde volabat habenis:
 Largior ast manans stridenti è vulnere sangvis,
 Tardior & motus, defectaque robore dextra
 Lethi signa dabant. In præceps labitur alto
 Cornipede, & gramen formoso sanguine pingit.
 Ut rosa (namque rosas pulcherrimus ipse gerebat
 In clypeo) sensim flaccescit ab ungue procaci
 Si convulsa fuit, vitamque exhalat odoram;
 Non tamen informis, sed in ipso funere pulchra est:
 Sic jacet, & fato jam functus dignus amari est
 Pstrokonides, tam magna genis pallentibus hæret.
 Gratia, tantus adhuc gelido decor innatat ori.
 Ista Boleslai subito mors vulnerat aures,
 Et juvenem cecidisse refert. Rex surgit in iras,
 Pstrokonidisque capit gravius de vulnere vulnus.
 Irruite, irruite, & nullius parcere vitæ
 Obdurate animum, mille hostibus ista pianda est
 Mors, ait, & vitam jam nemo ex hoste precetur.
 Macte novâ virtute! arma, arma capessite Fratres!
 Fun-

Fundite, cædite, sternite, ad ultima mittite cæsos
 Tartara! quin ipsum nullo discrimine Regem,
 Cæsareosque Duces! jam dixi, parcere nulli
 Obfirmate animum. Gemmis aurique metallis
 Nullus emat servas meritâ pro morte catenas.
 Interea tollunt humeris exangue cadaver
 Magnanimi juvenis, referuntque ad castra dolentes.
 Tum verò incipiunt diræ spectacula cædis:
 Immixti alterius concurrunt mille duellis
 Irati juvenes hinc Pannonæ, inde Poloni.
 Arma armis impacta tonant, nuribusque timendum
 Sese inter scissi sonitum dant ensibus enses.
 Pugna calet, Bellona vices alternat, utrinque
 Victores, victique cadunt. Perit ense Zamosci
 Hungarus Androgeos, fatuâ quoque mente Choræbus,
 Amphilocheusque puer roseus, genitore creatus
 Nestore, centenus decorat quem circulus anni.
 Concidit & Nestor Radivili saucius hasta.
 Iphytus, & Palias, simul ac Hypanisque, Dymasque
 Confixi à Belâ, natum quoque vindicat ense.
 Pstrokonides Pater. Heu! miseri quid Punica profunt
 Nomina, si virtus, & fortis dextera cessant?
 Insimul Antomedon, & equorum agitator Achillis
 Procumbit Periphas, lorica nec ærea textit
 Luctantem, & multo perfossam vulnere Pyrrhum.
 Sangvinis ingentes currunt per gramina rivi,

Omnia

Omnia cæde natant. Morientùm horrendi ululatus
 Oppressêre tubas: scisso fuit ordine Pannon,
 Auditur Regem, Regem servare! tremendus
 Clamor, & abripuit Regem nigra pulvere nubes.
 Jam tres horarum Phoebus perfecerat umbras
 Ex quo Pannoniæ glomerantur stragis acervi.
 Atque cruor stagnat rivis spumantibus ater.

Cùm subito totis exorta silentia castris
 Abrumpunt bellum: per tela, per arma volante
 Jaromirus equo Regi fert nuncia nostro:
 Maxime Rex; Belam percussi strage suorum
 Pannonnes agnoscunt Regem: Pars maxima nostris
 Accessit castris: jam nil hostile minantur:
 Ore meo veniamque rogant, vitamque precantur.
 Quin ipsi inducias orant, Pacemque sequestram
 Deposito Marte, & projectis Teutones armis.
 Effugêre necem pauci per aperta viarum.
 Andream, multo sædantem sanguine currus,
 Et jam luctantem gelidâ cum morte citatæ
 Abripuêre rotæ: ducuntur compede vincti
 Belliduces alij, & Lechicas mordere catenas
 Incipiunt captæ qui Trojæ nomen habebant.
 Ecce meos, manibus nexis post terga, Bohemum,
 Cunradumque trahunt fratres! Habdankius istam
 Fert prædam. Veniam da victor, parce subactis.
 Vix ea fatus erat, volat alter, & altera Regi

Nun-

Nuncia fausta refert: simul & Bela ipse caterva
 Pannonidum cinctus nudatâ casside Regem
 Alloquitur (totis tum facta silentia castris)
 Et sic gratantùm vota inter mille profatur:
 Magne Triumphator, vindex invicte coronæ
 Assertorque meæ? ferro qui concutis orbem,
 Atque rapis bello fractos in vincula Reges,
 Ecce pedes jacet ante tuos, tua jussa veretur
 Pannonia, & præsens belli te Numen adorat!
 Ecce manus tendit vinctas Alemannia supplex
 Henricique jacent contraria Cæsaris arma.
 Tu quantum dextrâ committis prælia forti
 Tantum animo dominare tuo. Mitesce, tuique
 Spem victis concede aliquam, veniæque repertæ.
 Pacem orant omnes à te, mitissime Princeps,
 Quam parti victor superatæ sæpè dedisti.

Hæc ubi disseruit nudato vertice Bela,
 Rex contrâ: surdas occludere vocibus aures
 His equidem decet, atque omnem præscindere victis
 Spem veniæ, sed enim quando pro gente peroras
 Ipse tuâ, & positis demissi Teutones armis
 Exorant Pacem, atque eadem mens omnibus una est,
 Sistere conflictum, finemque imponere bello
 Fœderibus placet, & victis indicere leges.
 Rex esto ac primùm, & caput hoc incinge corona
 Bela tuum, dubio ne demum vertice nutet

Pannonia, externumque legat. Quæ foedera tandem
 Pacis erunt, pleno componet lecta Senatu
 Bruma sequens. Nunc extinctos abscondere terrâ,
 Et vinctos castris adducere, tollere prædas
 Sit labor, hæc recreent victores otia fessos.
 Ista Boleslaus complexus colla lacertis
 Fortibus, & toto stringens jam pectore Belam.
 Assistent captique Duces, genibusque voluti
 Implorant veniam; & veniæ quoque gratia facta est,
 Admissique omnes Regalis ad oscula dextræ:
 Talia nec meriti, nec talia fortè daturi,
 Illorum ex acie Dea si Fortuna stetisset.
 Tum festi castris collucent omnibus ignes,
 Tympana rauca, tubæque, & tibia nata choreis
 Undique concinuere, & carmine tinnijt æther.
 Dant dextras, hastis qui se gladijsque petebant:
 Mille chori læto in circum sese orbe rotundant,
 Atque alij indulgent epulis, cyathosque Lyæi
 Ingentes statuunt positos in cespite mensis.
 Haud aliter videas post murmura nubis aquosæ
 Perspicuum ridere diem, solemque reduci.

*Faromirus postito militiæ cingulo, resumit
 togam clericalem.*

Postquàm acie cæsus castrisque exutus, & armis
 Pan-

Pannoniæ Rector, planctu comitante suorum,
 Cùm gemitu abruptis lucem; rumore secundo
 Fama frequens totum latè circumsonat orbem,
 Arma Boleslai tollique ad sidera plausu.
 Utque ea Pannonibus clades, funesta, dolensque,
 Sic nostris magè læta fuit, neque sanguine multo
 Constitit, & paucis lucem abstulit hosticus ensis,
 Si tamen insignem facie, & radiantibus armis
 Pstrokonidem excipias. Hunc jussu Regis avita
 Ad monumenta Patrum longinquo funere defert
 Jaromirus, & in Patriâ tellure reponit.
 Nec Jaromiro juvenem texisse sepulchro
 Expers officij fuit, aut minus utile munus.
 Exin fatorum invidiæ, atque immite furentis
 Fortunæ memor est, funus dum ductat acerbum.
 Et loquitur secum: lethali frigore segnis
 Pstrokonides formose jaces, nitidumque juventæ
 Fluxit ebur? lacrymis equidem tibi mæsta parentat.
 Turba Ducum, & litui deslent, & tympana bombo
 Plorant ferali, obscuros eduntque sonores.
 Heu tibi quam rapuit vitam fortuna duelli
 Hanc ferro reparare meo dextraque liceret!
 At quoniam hoc prohibent Superi, tua funera saltem
 Humanas meminisse vices me dura docebunt,
 Et dabitur vitam peregrinâ morte lucrari.
 Vota pij genitoris erant si templa subirem

Sacrorum Antistes, sed nec mihi templa, nec Aræ
 Nigrantesque togæ, violentaque sacra placebant.
 Ferreus armorum duxit me ad castra volentem
 Delubris Divûm spretis, rapitque tumultus.
 Ultima vota Patris sed nunc mihi sæpe recurfant
 Talis & ut non sim, metuo tamen impius esse.
 Quid moror? ipse equidem si per tibi fata liceret
 Pstrokonides sanctæ tranquilla silentia vitæ.
 Eligeres quàm castra sequi, Martisque tumultum.
 Nam belli ex strepitu quæ tandem Fama superstes?
 Quin gelido incisum, scriptumque in marmore nomen?
 Quàm sæpè hortatrix contempti gloria lethi
 Lugubri pompâ cineres solatur inanes?
 Concessit, tibi jam quod non licet, hoc mihi coelum.
 Ergo Patris sequor imperium, mitramque resumo.
 Atque Olomucensis sisto me Præsul ad Aras!
 Pontificum his dictis juvenis se cinxit amictu,
 Postmodò Pragensis nactus quoque culmina mitræ.

Ast Bela intereà sceptro, regnoque potitus
 Regi immortales tanto pro munere nostro
 Er meritas solvit memori de pectore grates.
 O! referant dixit, solij invictissime vindex
 Assertorque mei, referant, & digna rependant
 Sidera grata tuæ bellaci præmia dextræ!
 Atque ratas spes esse tuas velit author olympi!
 Tu solium hoc regale mihi, tu sceptrâ dedisti,

Hoc

Hoc diadema tuum est. Nostræ vive una salutis
 Anchora, nulla dies tantos abolebit honores:
 Nunquàm magnanimæ morietur gloria dextræ,
 Buda tuos vultus Paria de rupe resectos,
 Et celsum te quadrupedante in marmore cernet:
 Inque foro digitis monstrabit serior ætas.
 Extorrem profugâ cum Prole, & conjuge Belam
 Tu Lare Regali, dextraque opibusque tegebas,
 Regis & Andreæ fregisti, & Cæsaris arma:
 Haud dubius pro me caput objectare periclo.
 Dent tibi dent Superi plausus pro munere tanto,
 Gratantesque adsint cœlo, & tua vota coronent!

Hæc ubi disseruit, Regi gratesque rependit,
 Muneribus cumulat Proceres, quos Sarmatis ora
 Miserat auxilio: pondus grave divitis auri,
 Argentumque ingens, tum bellica præda reluxit.
 Fulgentes chalybum squamæ, clypei que corusci,
 Auratum vomuère diem, sua tela reflexit
 Cynthus in galeas, totusque exarsit in illis.
 His super accedens gazæ, pretiosaque colli
 Pondera & armillæ, maculosaque terga ferarum,
 Raptaque signa Ducum, & vexilla volantia ventis,
 Pictaque barbaricis tentoria capta tapetis.

Victor at intereà leges & fœdera pacis
 Nostrâ ac Pannoniâ cum Gente, ac regia firmat
 Jura Boleslaus, Regique, amitæque coronam

Imponit, stabilitque suæ: spectacula menses
 Euhaulère duos, ludique, & pompa triumphi.
 Ergo referre pedem, fortesque reducere turmas
 Atque acie in fines placuit remeare Polonos.
 Bela quidem Regem verbis, precibusque morari,
 Et lacrymis perfusa genas Regina decoras,
 Institat: hoc etiam regales Geisa precantur
 Atque Ladislaus gnati, Proceresque, Ducesque.
 Rex afferre pedem sed regno certus, Amicum
 Alloquitur Regem, supremaque verba profatur:
 Bela vale sceptroque tuo, terrisque beatus
 Perfruere; ast nostræ coelo ne robora dextræ
 Armaque tolle nimis. Sunt omnia munus olympi,
 Astra thronos tribuunt, veniunt diademata coelo.
 Non regale tuis hoc Bela ego crinibus aurum
 Imposui, & socias fratris cum Cæsare turmas
 Perfregi, ut memoras: non est meus iste triumphus.
 Ille ille Armipotens, scelerum justissimus Ultor,
 Forti aderat dextrâ & contraria contudit arma.
 Illius, ô Bela injustum si dummodo bellum
 Suscipiant, nunquam mundi sunt cura Monarchæ.
 Innocuam ille armis properat defendere causam.
 Strage jacent certâ, & proprio nant sanguine Martem
 Qui temerè invitant, non conditionibus æquis.
 Haud equidem satis inspicio temeraria multis
 Mens imposque sui quàm Regibus hæreat olim,

Ut

Ut rupisse velint, jurataque scindere pacta,
 Atque dolis fundare thronos, terrisque potiri:
 Pendeat humano Regni ceu diva potestas
 Ingenio, sceptrique decus mortalibus armis.
 Heu miseri, quibus hâc Majestas arte paratur!
 Justis ergò armis tibi quæ concessit olympus,
 Justitiâ tua Regna tene atque in pace tuere:
 Exercere malos odijs, meritæque coronam
 Ponere virtuti ne desine: dignus amari est
 Crimina quem metuunt. Dos hæc in Principe prima est
 Displicuisse malis. Crudeles sumere poenas
 Parce tamen, crebrasque nimis: Ceu funera multa
 Artis sunt maculæ Phœbææ, & proba medentûm:
 Sunt ita supplicia, & poenæ si sæpè reposcas,
 Vibices quædam & maculæ, nævique Regentûm.
 Fulminis in mortem Rex unum tangat ab alto
 Et petat igne reum, sed murmur terreat omnes.
 Regia nulla metu dudum sed amore geruntur
 Sceptrâ, timor populi nimius sæpè aspera movit
 In Reges odia, & rabiem, cædesque cruentas.
 Nè quoque finitimi invaleant, dum Pace senescis
 Jucunda, atque tuæ placidus das otia Genti,
 Arma tibi medio semper quasi Marte paranda?
 Bellatrixque domi pridem exercenda juvenus.
 Publica Res felix, almæ quæ tempore Pacis
 Se bello parat, & Mavortia cogitat arma.

Vici-

Vicinis est rara fides, dum lumina claudis,
 Hi vigilant, neque tuta domi sunt otia, præsens
 Ni metus obsistat populi civilibus undis.
 Armatum metuunt Regem, aspernantur inermem.
 Aurea quæ fuerat, nunc omnis ferrea pax est,
 Régum & amicitia pendent, & foedera ferro,
 Consilia & fraudes felix qui dissipat armis.

Hæc & plura novo dederat præcepta Regenti
 Pace Boleslaus factâ, non immemor horum
 Bela, suos etiam regni ad fastigia gnatos
 Erudijt, docuitque sequi. Sed sceptrâ per annos
 Vix gessit ternos, inopina ruina cadentis.
 Fornicis oppressit Belam, & demisit ad umbras.
 Heu! Regnum breve, quod tanto sudore paravit!
 Functo igitur fatis Belâ, regalia sumpsit
 Sceptrâ Ladislaus, cum Geisâ fratre, thronumque
 Pannonium inscendit. Salomon sed regia proles
 Andreæ nuper confossi, ex matre Neposque
 Cæsaris, ut functum, cameraque ruente sepultum
 Percepit Belam, Regni spem concipit, armis
 Pannoniamque petit: fugiunt ad nostra dolentes
 Regna, Ladislaus, cum Geisâ fratre rogantque
 Auxilia: Ultor adest, vindexque, & milite multo
 Imminet Hungariæ, ferro flammisque, negatum
 Rex noster Geisæ rursus diadema daturus,
 Atque Ladislao. Salomoni vincula Pacis

Necte.

Nectere sed placuit, nec jam tentare duello
 Fortunam ancipitem, quæ tam male faverat olim.
 Ergo Ladislaum, cum Geisâ sponte coacti
 Pannonæ accipiunt Regem, solioque reponunt.
 Tanta Boleslai virtus. & gloria dextræ
 Bellacis, Regum metus ille, & terror ubique est.

Contraxit vultum ast tandem, & fortuna recessit
 Ipsa suis inimica Proci. Qui rexerat armis:
 Consilioque, manuque Duces, mutare triumphis
 Exilia, atque suis errare à finibus exul
 Cogitur. Humanis hæc est constantia rebus,
 Sic juvat audentes Fortuna, premitque vicissim.
 Ille Ladislai, & Belæ fortissimus Ultor,
 Rumore armorum magnum qui terruit orbem
 Flebilis hospes erit, quâ nunc redit, atque triumphat
 Pannoniam repetet tristis, desertus, & indè
 Se quoque proripiet, Romanaque mænia poscet,
 Nec miser attinget. Quid prælia Musa recantas,
 Prisca, Boleslaus quæ quondam gesserat Audax?
 Ille tuus Regno pulsus, pannosus egenisque
 Serviet, ignotâ mutus latitabit in orâ,
 Atque peregrino sub marmore dormiet Audax,
 Fortunam accusa, caput hoc mersare procella
 Quæ potuit, rigidis & quod decus addidit armis
 Flagitio infando eripuit, ferroque cruento.
 Ergo tuum Audacem comitare, antiqua Cracique
 Moenia Musa pete, & seriem canere incipe rerum.

Boleslai Regis triumphalis in Urbem ingressus.

JAmque Palatinas rumor pervaserat aures,
 Famaque per Lechicas prænumcia labitur urbes,
 Regem in procinctu reduci cum milite portis
 Affore, & insigni subiturum moenia pompâ.
 Aurea figuntur Cois lucentia velis
 Extra urbem, campo in medio tentoria Regi,
 Haud procul hinc sese labaris signisque decora
 Explicuit Legio, multæque per ætheris auras
 Increpuère tubæ, fragor æra pererrat acutus,
 Tunsaq; conduplicant cum murmure tympana murmur,
 Ipsa micans gemmis per grandia vitra relucet
 Pileanti aurati lectissima Regia Consors,
 Nec non lecticâ fertur promissa Bohemo
 Sponsa, soror Regis; generoso Asturcone celsus
 Accelerat, Matrisque rotas prætervolat ardens
 Purpurea in chlamyde, & limbis radiantibus auro
 Cum Patruo, ac primus subit ora paterna Miesco.
 Mille alij volitant in equis, & curribus aurêis.
 Mox ubi Rex magnam propiùs conspexerat urbem,
 Pictaque contigerat tentoria, voce salutat
 Reginae, & Procerum regni, facundaque solvit
 Ora Stanislaus, fuerat cui prima sacrorum
 Relligio atque alij Proceres, pulcherque Miesco,
 Tum Regina, Sororque Duci nuptura Bohemo,
 Et frater properant regalis ad oscula dextræ;

Festa-

Festaque testantur geminato gaudia plausu.
 Indè triumphantem populosa Cracovia Regem
 Excipit, antevolant in equis, & pulvere nubem,
 Immittunt portis propera agmina quadrupedantùm:
 Clarescunt litui, castrensi carmine plenis
 Frangitur aura tubis, & forti quassa lacerto
 Ærea tunduntur cum murmure tympana rauco,
 Infremit, auditurque profunda ad Tartara bombus.
 Protinus atque avidas resonis clangoribus aures
 Cantrices acuère tubæ, descrimine nullo
 Ætas in campum ruit omnis, sanguine prisco
 Inclyta Nobilitas, puerique, & vulgus inermum,
 Matresque appropèrant timidæ, pictæque puellæ,
 Emeritique senes. Urbs ipsa migravit ab urbe
 Mavortem exceptura suum per tempora lauri
 Cui virides serpunt invictæ præmia dextræ.
 Omnia pulsa sonant campana in turribus æra.
 Exspectata dehinc, oculosque morata faventùm
 Pompa venit tandem, & longissimus ordo Triumphi.
 Principio stratis Tyrio fulgentibus ostro
 Sublimes in equis Jvenes ad mœnia tendunt
 Ter numero centum, hi gressus glomerare superbos,
 Cornipedes docuere suos, calcaribus armos.
 Dum fodiunt, frenis subsultantesque morantur.
 Sensus inest aliquis, dominisque superbia quanta est,
 Tanta quoque extimulat laudum generosa cupido,

Bellacesque accendis equos. Mox duplicè versu
 Hastati incedunt pedites, & ferrea longè
 Horrescit seges: Hi labara, & vexilla cruenta
 Deleti exuvias hostis, prædæque superbæ
 Munera prima ferunt; sequitur globus alter, & alter
 Belligerantum alijs semper spectabilis armis.
 Ecce foro in medio fornix ad sidera surgens
 Contextis trabibus, vix tangere lumine possis,
 Tres laxat portas: faciem magis explicat illa
 Quæ media est, geminalque capit satis ampla quadrigas.
 Desuper effigies micat aurea frena tenentis
 Viva Boleslai, rutilo quæ fulgurat auro:
 Aureus & Sonipes, aurumque volubile mandit
 Dentibus, & spumis liventibus inficit aurum.
 Mox etiam Heroum series pictissima celso
 Pegmate conspicitur, certam Lubomirius hastam
 Contorquens clypeumque tenens, cui flumen avitum
 Incisum, riguo sua littora proluit auro:
 Bisthonijs in equis Radivil, fortisque Zamoscus,
 Et Lasci gemini, & Tencinius, atque Zboroscus
 Firlæus, nomenque rosis qui traxit, & alter
 Tres ex ære tubas solitus qui pingere scuto.
 Quisque suos picta cognoscit imagine vultus,
 Auro collucente tuus Bellona senatus
 Ferreus exprimitur, Martem spirantque colores.
 Oppidaque, & captæ radiant cum turribus urbes

Et

Et Fluvii auratas fundunt ex urtibus undas.
 Quin & scuta Ducum, simul atque insignia Gentis
 Sarmaticæ, niveis volitans Melanæetus alis
 Punico in campo Lechicorum insigne Regentum,
 Et Crux, & litui, & soleæ, celeresque sagittæ,
 Ascia, & accipiter, cygnus, leo, navis, & amnis,
 Purpureæque rosæ, atque argento plena Sellenne
 Pluraque collucent Panchæo ducta metallo.
 His super accedunt spirantia signa Deorum,
 Cœlo lapsa redux quæ gestat virgo stateram,
 Et Dea, quæ geminis speculi crystalla collubris
 Implicuit, factique sagax, solersque futuri est.
 Mox & Religio, & nullis conterrita fatis
 Candida mens, & pacta fides, & foedera sancta
 Connexa inter se spectantur ab arcubus altis.
 Nec non contundens cum Cæsare Pannonas acres
 Cernitur, & tumidos calcans Bellona Boruscos.
 Regia ferratis Mars nectit sceptrâ catenis
 Succolatque thronos clypeis, nodisque rebelles
 Colligat iratum placat clementia Martem.
 Ista triumphali Zeuxis depinxit in arcu
 Insculpfitque notas memores, mutosquæ colores
 Versibus explicuit numerum referentibus anni.
 Nunc ergo incedit regalis pompa per arcum,
 Et Rex & Proceres, & ferreus ordo juventæ,
 Romanos rerum Dominos, Capitolia quondam
 Sic subijisse ferunt post fractos Marte Britannos.

DE

BOLES LAO II.

REGE POLONIÆ,

LIBER III.

ARGVMENTVM.

*S. Stanislaus Cracoviensium Episcopus
Regis severitatem in desertores objur-
gat & obtruncatur à furente Rege cum
paulo ante Petrum Equitem revocâset
ad vitam. Patratâ cœde Boleslaus fu-
git cum Miescone filio ad Ladislaum
Regem Hungariæ.*

Multa dies abijt ludis, epulisque sacrata:
Romani cœstus, discus, saltusque Palæstra,
Et cursus tota passim celebrantur in urbe.
Vota superba tamen Procerum, populiq; faventis
Turbine dejecit, casuque exercuit atro
Indocilis servare fidem Fortuna perennem.

Felix

Felix ille animi, quem res efferre secundæ
 Haud valeant! utinam ne te quoque fata levassent
 Bellator, fortisque tuæ non immemor esses
 Magne Boleslae, Heroum fortissime Ductor;
 Et gentis Lechicæ jubar! Hoc tibi defuit unum.
 Noxia credulitas, pigris dum libera ventis
 Vela nimis laxas, casu te merfit acerbo.
 Non bene, qui clavum tenet, alto in marmore dormit.
 Tot post exhaustos Martis, bellique labores
 Armorum vacuam qui gentem in pace regebas,
 Cur tibi bella domi, & cladem struis, atque ruinam?
 Est locus undisonas ubi pulsat Vistula ripas
 Murmure coeruleo. Verbosos hîc fora vexant
 Causidicos, litesque tonant, & jurgia lingvæ.
 Nec tantum possint rixari fluminis undæ
 Quanta foro dubiæ moverunt prælia partes.
 Hic quas credibile est Erebi dictasse sorores
 Regis ad imperium, quo nemo mitior olim,
 Crudeles pendent tabulæ, & mandata cruenta.
 Qualia Rex dederat nunquam, neque forte daturus
 Si mentem rexisset, erat. Violenta sequuntur,
 Atque ita jussa sonant: Hæc est matura voluntas
 Sceptra Boleslai, & terrarum frena tenentis:
 Qui sine Belliducum & nostrâ, dum gessimus arma,
 Deseruit Martem veniã, discrimine nullo
 Quisquis erit, vulgi seu de grege, clarus an alto

San-

Sanguine, carnificum turpis cadat hostia ferro.
 Ista Boleslaus mandat, jubet, imperat Audax.
 Et quia thesauros Regni Mars hausit, opesque,
 Vectigal duplicent cives, quâ lege Sacrorum
 Haud sit eximij Proceres, geminare tributa
 Si renuant, laqueo infami tolluntor in altum,
 Fama pudicitia nostras quoque venit ad aures
 Extinctæ Lechicis in Matribus, otia segnes
 Cùm traxere domi, tractantibus arma maritis.
 Sique tori temerasse fidem scelerata notetur,
 Expiet igne scelus: prius ubera lactea potent
 Pellicis, exlugantque canes, catulique luporum,
 Lacte lupos recreet Lupa, post mittatur ad orcum.
 Hæc edicta foro pendent, Regnumque per omne,
 Ferali vulgata tubâ terrore, metuque
 Percellunt cunctos: Sonat illætabile murmur
 Undantis populi, cœdunt, armantur agrestes,
 Ipsi etiam occulto Proceres fremuere tumultu.

Et jam rumor erat plures descendere in altas
 Carceris abstrusi fauces interque catenas
 Fortunam plorare suam. Quin ense peremptos
 Et laqueo haud paucos popularis fama ferebat.
 Amissi plures, quorum clarissima Regno
 Nomina. Damnatae matres, nuptæque capillis
 Ad latebras tractæ, & tenebroso carcere clausæ.
 Nulli Nobilitas, nulli sua profuit ætas.

Hæc

Hæc super haud dubius, mendaxque per oppida rumor
 Serpit, adulterij qui Regem crimine fontem
 Arguit, abstractamque thoro sine lege susurrat
 Christinam, raptamque viro. Rex turpis adulter
 Jam vulgò à pueris populoque fremente vocatur.
 Quodque caput, nemo verbis monuisse furentem,
 Ni vitam instanti velit objectare periclo.
 Cura Stanislao sacrorum ægroque, senique
 Tunc fuerat, toto quo relligiosior alter
 Vixerat haud Regno, pro Regis vota salute
 Ille, precesque pias, & odori thuris honores
 Obtulit: ast surdus votum non audijt æther,
 Vel certe voluit non exaudisse videri.
 Ergo senex Lechiæ fortem miseratur iniquam
 Accedit Regem intrepidus, cordatus & infit:
 Raxime Rex, seros coelum tibi proroget annos,
 Fortunâ stipulante fidem! Pro te excubet æther
 Pervigil, & Divi spirent ad vota faventes!
 Pace tuos placidâ rege, nec bella ulla feroces
 Decernant populi. Tu gloria maxima Regum
 Sarmatiæ, primumque decus. Tam fortibus armis
 Nemo unquam domuit, patrijs neque finibus hostes
 Exegit victor. Profugos tua dextera Reges
 Asseruit sceptro, solioque locavit avito.
 Haud dubitem, cœlo palmas debere fateris
 Magne Triumphator, confectaue prælia dextris.

Adscribis gratus Superis, hostesque subactos.
 Publica Fama tuos tamen obscurare triumphos
 Audet, &, ut potiùs reor, in te lubrica peccat
 Lingva fori, quàm te dicam Rex magne nocentem.
 Deseruere aliqui bellum, quos carcere, ferro
 Diceris, & duro exilio mulctare dolentes:
 Non hoc supplicium meruere in fine laborum.
 Invidiâ caret agnati defendere famam
 Sangvinis, atque fugâ thalami sacra jura tueri.
 Quanta fuit juvenum te absente licentia regno?
 Nulla pudicitiam sat terrea claustra tegebant.
 Casta sit exemplo, nullo violabilis astu
 Margaris, hæc Comitiss sancta, & lectissima consors
 Zembocij ex templi pactum servare pudorem
 Debuerat turri, quam furtim inscendit, & altum
 Fercula per funem vitæ solatia traxit.
 Ista quidem thalamos turpes, struprumque perosa
 Cum geminâ sese servavit casta sorore:
 At malus intetèa, coecusque quot abstulit error?
 Plurima jam posito meretrix effræna pudore
 Ambulat, & vulgò quovis mercabilis ære est.
 Hæc ubi percipiunt castris, veniamque migrandi
 Nec quicquàm exorant, cur non Rex maxime tentent
 Ad Patrios remeare Lares, læsumque tueri.
 Conjugij, factæ post otia pacis, honorem?
 Quin etiam insontes umbrosæ carcere noctis

Mergere te Matres, thalamisque avertere nuptas,
Christinamque viro.

*Dira Regis in Episcopum, & calumniosa Episcopi ac-
cusatio de Pago Petri Equitis fide malâ còempto.*

Dictis Rex palluit istis,
Sermonem abrumpens mediū. Cum Rege memento
Mystra loqui, dixit: verbis neque talibus Aulam
Corrige: Templorum cathedris tua fulmina serva.
Non bene corripitur, penès est quem summa potestas.
Hæc Regi objectare tuo? Longissima nobis
Est manus. Et tandem populum non omnia semper
Mentiri, verique aliquid da fama subesse:
Quis Cato Dictator Regi? dictare Regentū est,
Audire, imperiumque pati, & parere minorum.
Plura licent nobis, quàm simplex somniet Arcas.
Sæpè vacant ludis aulæ, dum vexat aratrum
Ruricolæ: Astris pariles incedimus, arva
Vomere scissa gemunt, cū ducunt astra choreas.
Quidquid calce premunt Reges, Mundique Monarchæ
Fit rosa. Vel crimen, Regi si fiat, honestum est.
Aula exesse potes, stupidasque hortatibus aures,
Agrestesque casas, non Atria splendida Regum
Mystra implere tuis. Sic fatus ad ostia duxit
Panda Stanislaum tristem, jussitque, recedat.
Ast secum ingentes animi consurgit in iras:

Quid? Regem à vetulo templi custode moneri?
 Huc tandem nostræ progressa est gloria dextræ,
 Ut rauci pendere senis cogamur ab ore?
 Æditimum in turri verbisque minisque malignis
 Corrigat ille suum, malè si pronuntiat horam
 Malleus, aut oleo tardet saturare lucernas.
 Talia quando acri secum Rex corde volutat,
 Iratum accendunt Proceres magis, utque molestum
 Hortantur procul esse senem Penetralibus aulae
 Imperet, affatumque neget, foribusque repellat.
 Hoc habet omne scelus, socios prompte invenit; alto
 Ceu quondam in Pelago, si dimicet unicus Auster,
 Mox conjuratis flant follibus Eurus ab ortu,
 Horrifera à Schytia Boreas: brutescit & ipse,
 Qui civilis erat, Zephyrus, stridetque per undas
 Occiduas; fervet rapidum per cærule bellum
 Una omnesque simul campo gladiantur aperto:
 Haud secus irato Proceres se adungere Regi
 Consilijs certant. Hos inter fronte minister
 Perfriçtâ, miræ referat molimina fraudis,
 Quâ capiant, stringantque senem. Corradit avarus
 Præsul, ait, gazas, gemmasque recondit, & aurum
 Delubris, censu pingvi ditescere Tempa
 Gaudet, & infano nummorum pallet amore.
 Tertia bruma nives posuit, ter saucia sicco
 Sole sitivit humus, coxitque Canicula messes,

Ex quo

Ex quo Nobilium donis, atque ære piorum
 Petri Equitis pagum invasit, temploque cõemitt
 Afferuitque suo: lethi sopor ultimus urisit
 Interea Petrum: tabulis super Acta cavere
 Neglexit Præsul: Testes si proferat, auro
 Aut metui cedent. Hac nobis arte ligandus,
 Captandusque senex. Placuit sententia Regi.
 Septima post montes Dactynnæ argentea lampas
 Descendit, redijtque dies: Tentoria figunt
 Campo in gramineo; simul ac Regale tribunal
 Erigitur: Consanguinei stant ordine Petri
 Donis decepti: & fulvi splendore metalli.

Rex medius sedet, & coram reus imperat adsit
 Antistes; pagum repetunt ceu fraude cõemptum
 Affines, neptesque Petri tellure sepulti.
 Tum quia deficiunt tabulæ, producere testes
 Nititur Antistes: trepidant edicere verum
 Corrupti testes fulvi splendore metalli,
 Elingvesque silent. Perfunditur ora rubore
 Integer Antistes, mens nulli obnoxia culpæ
 Simplicitasque micant oculis: elidere fraudem
 Sic tamen haud potuit. Sustollit lumina cœlo
 Ore ridenti (tanta est fiducia causæ)
 Et tandem alloquitur Regem, populique coronam;
 Quando quidem mihi nec tabulis, nec testibus aptis
 Pollicitam purgare fidem datur, athere Numen

Omnipotens, sapiens, verax, atque omnia cernens
 Provoco! Prodigijs illi defendere causam
 Ut facile est, ita defendet, Petrumque sepulchro
 Eruet, & cineres aderunt pro teste vocati.
 Phosphorus ut crinem æquoreis ter laverit undis,
 Purpureum gignetque diem, me Petrus ab urnâ
 Redditus in lucem commitabitur ante tribunal.

Riserunt Proceres, Rex excipit ipse cachinno
 Dicta Stanislai, & tumulo consurgere functum
 Desperant: epulis triduum ludisque sacratur:
 Artis mira suæ donec spectacula prodat
 Antistes senior, verbisque refuscitet umbram.
 Non tamen ingenuus ridebat ad ista Miesco:
 Namque Stanislai clàm partibus ille favebat:
 Multa animo volvens, vespertinasque choreas,
 Et ludos fugiens, mensasque hoc tempore solus
 Cum custode suo, charoque interprete solvit,
 Perlustratque memor veterum monumenta virorum:
 Regia si quondam functo Genitore capessat
 Sceptra, Atavûmque thronos incendat, ut inde Regendi
 Alta rudimenta, & secretas hauriat artes.
 Quondam etiam radio, solis, lunæque labores
 Descripsit, terræque globum, cœlique profundi
 Effinxit mappâ: quondam placuere colores
 Et pictæ tabulæ: rigidis minus utilis armis
 Sic puero transacta fuit juvenilior ætas.

Pictor Apellæâ nuper clarissimus arte
 Heroas veteres regali pinxit in aulâ:
 Regius hunc juvenis spectavit sæpe Miesco
 Accessitque frequens: placuere animata colore
 Atria, & ingenium, murique loquentis acumen.
 Heic Lechici pascunt oculos fundamenta sceptri,
 Parva quidem, sat clara tamen: Jovis ecce satelles
 Armiger, atque sacri gestator fulminis ales
 Pingitur in nido: Lechus hunc deprêndit, & urbis
 Condendæ capit augurium, vocemque Gniazdo,
 Quæ nidum sonat, in Gnesnæ vocabula vertit:
 Urbs ea prima fuit, Lechicoque exordia Regno
 Prima dedit. Mox pugna Craci, viridisque colubri
 Ignea mors: priscum trahit inde Cracovia nomen.
 Parte aliâ generosa Craci stat gnata, superque
 Pontem marmoreum, vitreo quem murmure radit
 Vistula coeruleus se in præceps Venda datura
 Extremùm alloquitur Superos gratesque rependit,
 Acceptasque refert palmas; nam Teutonas armis
 Contudit, & thalamos, sponsumque perosa virago
 Princeps esse volo dicit non Principis Uxor,
 Sic fata egelidis Neptuno nubit in undis.

Parte alia Lescus, cursusque citatus equorum
 Carcere missorum: Patrij tum mensa Piasti,
 Stagnans melle lebes, & carnis sumen aprugnæ
 Pariète spectantur: sacro quoque fonte Miesco

Chri-

Christiadam lotus, primus qui strinxerat ensem,
 Quando Evangelicus legitur per pulpita codex.
 Nec non ex Getico ternæ stant ære columnæ
 Fluctibus in rapidis: Russis quæ Marte subactis
 Meta Boleslao fuetant, limesque Triumphi.
 Regius ista videt, laudatque, probatque Miesco:
 Ast ubi marmoreis cubat altera sulca columnis
 Testudo auroram contra! stant mille Deorum
 Effigies, fictique implent laquearia vultus.
 Sangvine quos pecudum, quos thuris nube Sabæi
 Cœca Patrum coluit gentili more vetustas.
 Hæc juveni perspecta minûs. Docet ordine cuncta
 Interpres: muris his cernas prisca Gigantem
 Prælia, cœruleique enormia terga Draconis
 Quem clarius fudit jaculis: hic laurea Daphne,
 Hic Jo larvam formosæ induta juvenæ,
 Centoculusque Argus, Mundique incensus ab alto
 Axe ruens Phæthôn. Casum miseratus acerbum
 Præsignis pueri, quis hic est, ait, axe Miesco
 Qui præceps ruit, & flammæ toto æthere spatgit
 Excipit interpres, mentemque advertit Miesco,
 Nunc aliquid mundi tibi prima ab origine dicam.
 Principio rerum sua cùm cunabula mundus
 Aspiceret, Chaos obscurum fuit, ut prior ætas
 Credidit, & docuit chartis, sculpsitque columnis.
 Pigra quidem tellus, levis aura, & mobilis unda

Mistaque flamma vorax sese inter bella movebant,
 At Pater, & mundi ingentis faber ordine tandem
 Omnia disposuit certo, stellasque, Deosque
 Errantes septem curvo suspendit olympto:
 Hinc color accessit rebus, viridissima tellus,
 Cœruleumque fretum, & rutilus se prodidit ignis.

Æquore nant pisces, volucres capit humidus àer
 Atq; hominem tellus: ab humo quia sumptus aquosâ,
 Dicitus homo est. Post hæc Saturno sceptrâ tenente
 Aurea prima fuit, simul ac argentea, demum
 Ferrea successit celebrata Gigantibus ætas.

Hi cœlo turbare Deos juveniliter ausi
 Dant pœnas, atque illorum de sanguine peior
 Progenies exorta fuit: nam carne Lycaon
 Humanâ haud veritus peregrinos pascere divos
 Quin Jovis & jugulo tentans immergere ferrum,
 Esse lupus meruit. Tum fluctibus obrutus orbis,
 Solaque Pyrrha manet cum Deucalione supertes.
 Hi silices monitu Divûm post terga vibrârunt,
 Servâruntque genus. sumus hinc ex marmore duro
 Dura etiam soboles, lapidosa, & saxea proles.
 Post ubi cesârunt atrâ cum grandine nimbi,
 Imbribus, & cœno turpi prognatus in auras
 Vipereus Python vulgaverat undique pestem
 Obruit hunc superâ jaculatus ab arce sagittas
 Delius, Esculeâ caput incinxitque coronâ,

H

Hinc

Hinc ludi celebres Pythonis cæde perempti
 Pythia nomen habent. Victorum præmia sertum
 Esculeum, nec enim famam tunc laurus habebat,
 Donec in hanc conversa fuit Peneia Daphne.
 Postquam facta fuit laurus Peneia Daphne,
 Coerulei coöunt Proceres, & tempora baccis
 Incincti glaucas tantâ ad miracula læti
 Complosere manus. Doleat Pater, an sibi plaudent
 Peneus ignorat, flentem frondescere gnatam
 Cùm videt in laurum: licet omnes cornua tollant
 Gratantes fluvij, solus sedet ille, siletque.
 Sed neque solus erat: nam curvo in littore tristis
 Inachus incedens plaudentes defuit inter:
 Hic quoque deflevit gnatam, quam perdidit Jo,
 In vaccam quæ versa fuit: tua crimina magne
 Jupiter, incestique thori. Per rura vagantem
 Argus luminibus centum observaverat Jo:
 Ast Hermes Jovis imperio delabitur Astris
 Percutit & carmen digitis, mollibus implet
 Argutos ventis calamos cur vitrea Syrix
 Capripedes fugiat Faunos, Satyrosque bicornes,
 Pluraque sancta canit. Citharæ dulcedine captus
 Et calamis pastor quam primùm indormijt Argus.
 Nec mora: Pastorem sopitum mittit ad umbras
 Mercurius, ferroque extinguit lumina centum,
 Ingemuit miserata animo Saturnia Juno

Atque

Atque mei posthac, dixit, centena pavones
 Lumina gestabunt caudis. Post ista recepit
 Jo foemineam speciem, vultumque puellæ
 Atque Epaphum peperit, Jovis est prosapia certa
 Hic Epaphus. Puerum Phæthontem sapius ille
 Riserat, & Matri dixit stultissima credis
 Omnia cur Phæthon? Phæbi te semine natum
 Ergo putas? neque certa tua est, neque certa tuorum
 Progenies: soli verus mihi Jupiter author.
 His Epaphus dictis poscit Phæthonta malignis.
 Ast puer indignans Phæthon in pignora veræ
 Stirpis ait, da chare Pater, da Phæbe jugales
 Flectere posse tuos: votorum hæc summa meorum est.
 Sic ego me prodam populis, Epaphoque superbo
 Te genitore satum. Nostros tibi tangere currus
 Phæbus ad hæc, mi gnate licet: Si dummodo tanto
 Par foret hæc ætas oneri, manifesta nec audax
 In tua damna ruas! Ergo conscende, Patremque
 Me testare tuum. Mediâ tamen ire memento
 Gnate viâ, & trito nunquam deflectere calle.
 His puer accensus dictis rutilantia frena
 Corripuit, dixitque vale. Mox acribus urisit
 Alipedes stimulis, per picta roseta citatum
 Auroræ dimensus iter: facilisque volanti
 Semita prima fuit: sed ubi jam culmina mundi
 Ardua pulsat equis, & tota vertice supra est,

Vertigo abripuit puerum, per devia currum
 Præcipitat, terræque globo propiore receptus
 Incendit latè populantibus omnia flammis.
 Inde nigrum Æthiopas fama est traxisse colorem.
 At Pater æthereas qui fulmine concutit arces,
 Ne sua vel flammam caperent quoque regia tecta,
 Igne ferit trifido puerum, compescit & igne
 Et tonitru exanimat flammam: cadit ille sororum
 Cum gemitu, & Patrias deflet tetigisse quadrigas.

Hoc, ait Interpres, loquitur, quam cernis imago
 Audacesque monet, nunquam nimis alta minari,
 Omnia fortunæ nec credere: casibus, inquit,
 Tristibus ista suos immitis, & aspera vexat
 Diva Procos: bigis quos mollibus ante levabat,
 Cum Phæthonte premit: fragili mihi crede Miesco
 Hæc Dea fusa vitro est: oculis dum splendet amica
 Frangitur. Hoc vitro Procerum spes nititur omnis,
 His ardent fictis Regum diademata gemmis.

*Petrus Eques surgit sepulchro, & Episcopi
 fidem testimonio suo purgat.*

TERTIA jam fuscis aurora redibat ab Indis
 Vultum picta rosas: Proceres cum Rege tribunal
 Florigero in campo, & tentoria fixa revisunt.
 Urbs quoque spectatrix ad cœmeteria fluctu

Tru-

Truditur undanti, precibus si Præfulis umbra
 Se levet ex tumulo, multi cineresque loquantur.
 Ecce auro, gemmisque nitens, & veste decorâ
 Incinctusque caput mitrâ, comitatur euntem
 Turba sacerdotum, procedit Præsul ad urnam.
 Funeræ lucent tædæ, & funalia circum
 Extinguuntque diem. Nabathæo thure vaporat
 Antistes, lustrat sacro ter fonte sepulchrum.
 Intenta ablegans tum cœlo lumina, muto
 Tempore stat similis longo, tandem ore profatur:
 Omnipotens, metuende Pater! qui fulmina torques,
 Cogisque atram hyemem, & nubes rugire tumulu
 Terribili, atmatumque jubes ruere æthere murmur:
 O! quem signiferæ vigilantia lumina noctis,
 Et mare velivolum, & venti, & pila didita Mundi
 Terraquei, authoremque suum, dominumque verentur!
 Et tu Christe Patris tanti certissima Proles!
 Qui dextrâ ingenti fregisti regna silentium,
 Infernumque chaos. Testis tibi Gnata Jairi
 Funereis defleta tubis, & Dite reversa
 Unica spes Viduæ, terraque refossus, & umbris,
 Ille dies quatuor tenebrarum Lazarus hospes:
 Testis & ipse tibi, cui cessit lugubre marmor,
 Morte triumphatâ terno post funera sole.
 O Christe antiquæ renova miracula dextræ!
 Christe preces audi, & præsens tua Numina firma!

Ore

Ore tuo, quis enim mortalibus arroget ista
 Viribus? hac urnæ tenebrosa nocte sepulti
 Dic, surgant cineres, testentur, & acta refellant
 Intentata mihi! Lituum post dicta verendus
 Applausit tumulo Præsul, ter & impulit urnam,
 Nomine surge Patris, Gnatique, & Flaminis almi
 Una trium quorum Deitas, Essentiaque una est!
 Surge, diemque vide! dixit, Petre, surge sepulchro!
 Ecce fide majus! tellus se scindit utrinque,
 Infernasque vomit glebas specus ore profundo:
 Tum nigra se lectica levat, qua exangue cadaver
 Dormierat Petri, quin & spirare cadaver
 Cernitur, & sua membra recens movet, atque revixit.
 It coelo clamor plangentes pectora turbæ
 Exhorrent, spectare Petrum gaudentque, timentque;
 Vixque suis credunt oculis, satiare videndo
 Quos nequeunt, dubitantque Petri sit corpus, an umbra.
 Tertia jam canis æstas florebat aristis,
 Tertia bruma nives sparsit, sine lumine corpus
 Ex quo terra sinu complexum obscura tenebat:
 Et modo confurgit feretro, gressumque citatum
 Urget, & ad Regem sancto cum Præsule tendit.
 Diriguere oculi, pallorque volavit in ora
 Regia, stant buxo similes, ceræque recenti
 Sarmatici Proceres, Manes tellure sepultos
 Cum rediisse, throno & coram se sistere cernunt.

Inci-

Incipit, & Regem, & Proceres affatur imago:
 Petrus ego testis, votis Antistitis adsum
 Infantisque fidem purgo, fraudemque refello,
 Testor me pagum, quâ nunc consistimus orâ
 In Lublinensi, venum cessisse, latisque
 Pontificem fecisse mihi. Scit conscius æther
 Omnia. Nil tabulis opus est: Utinamque fuisset
 Haud opus! o fraudes! in quæ non monstra voluti
 Succrevêre dies? nihil ultrâ effatus, ad urnam
 Extulit è campo gressum: comitatur euntem
 Antistes, dictis populus stat territus omnis.
 Et Rex, & Proceres gelido riguere pavore.
 Post ubi perveniunt ad aperti saxa sepulchri,
 Ante Petrus folsâ quàm descendisset opacâ
 Multa Stanislaò secretam mittit in aurem.
 Tum feretrum inscendit, rursum frigescere membra
 Incipiunt, surdumque gelu, pallorque recurrit
 Funereus: Sacrate vale! cœloque Sacerdos
 Te dilecte para: nos tempora proxima jungent
 Æthere. Non equidem morbi, neque fessa senectus
 Hanc lucem eripient. Superat tibi gloria major,
 Plus aliquid divine senex tibi sidera debent.
 Jamque vale, & Regem monitis urgere furentem
 Né cessa. Propero fontes has linquere terras.
 Me rursum miseræ permensum tempora vitæ
 Elisij excipient horti, mundusque piorum.

Dixit,

Dixit, & antiquo declinat lumina somno.
 Nec mora: cum functo Præful pia verba precatur
 Hausit humus tumbam, vestigia nulla videntur
 Vulneris in tellure, suâ stat mole sepulchrum.

*Boleslaum nec monitis, nec divino prodigio respi-
 scentem S. Stanislaus fulmine anathematis
 ferit, & obtruncatur à furente Rege.*

Turba metu expavit manifesto tetrata cœli
 Prodigio, & Lechicas rumor circumvolat urbes
 Voce Stanislai Petrum remeâsse sepultum.
 Ast populi invidiæ metuens, odijque maligni
 Seque dolens digitis post hæc portenta notari
 Ceu scelerum, fraudisque reum Rex plena pudore
 Lumina figit humi: rarus jam deserit Aulam,
 Et fora declinat, vitat spectacula Circi
 Publica, nec lautis celebrat convivia mensis.
 Poscere quin veniam, factique extinguere famam
 Sponte suâ, & veteres meditatur ponere mores,
 Dum ratio, tempusque sinunt. Sic visa monere
 Umbra Equitis Petri, sub noctem sæpè recurans.
 Sed Parasitorum scelerata licentiâ tandem
 In pejora animum nutantem impellit, & urget;
 Iras exacuunt Regis miscentque pudore
 Antiqui flammæ odij; demittere ferro

Invi-

Invisique senis maturam abrumpere lucem
 Certatim instigant. Veteres Rex concipit ignes
 Vulneris impatiens tanti. Ceu Mulciber olim
 Infima depastus, largo si fonte dometur,
 Tempore non parvo furias, animosque remittit
 Extincto similis; sed post ubi cesserit unda
 Incrementa capit, totisque incendia tectis
 Dividit, ipse flagrat, flammisque relucet olympus.
 Rex ita majores à vulnere surgit in iras,
 Carcere nec laxat vinctos, tenebrisque sepultos,
 Nec parcit jugulo infontùm, neque mœcha perhorret
 Turpis furta tori. Regem sedare furentem
 Desperat Præsul, portis, adituque repulsus.
 Vota facit, duplicatque preces. Casimirus ab astris
 Si Pater hortetur gnatum, placabilis iras
 Ut ponat. Fer opem cœlo Casimire, Patremque
 Te gnati testare uti! Fortuna tumultu
 Heu nos terribili vexat! cur blanda favebat.
 Favissetque utinam minus! ah fortuna ruina est
 Regis, & imperij! quid belli gloria tandem?
 Quid Lechica externis gens formidata tyrannis!
 Si ruimus, si fata domi crudelia duris
 Exercent odijs miseros? O nulla fuissent
 Bella Boleslao, neque sors favisset in armis!
 Occidimus! gemit heu! fatali quassa ruinâ
 Sarmatia, & decus hoc regni cum Rege jacebit.

O Gnatum, Gnatum serva Casimire rogatus!
 Quid superat? quid necto moras? quid Præsulē fungi
 Me vetat? Ille foro leges sine lege cruentas
 Oppressor populi fixit: Nos lege sacrorum
 Reddimus officium, mandata refigimus illa.
 Pulsavi precibus, risit, spreuitque monentem,
 Ut mea servarem respondit fulmina templis:
 Servavi, celsâ superans convicia mente,
 Nulla animum fortem linguæ violentia fregit.
 Ast ubi conspicio in pejus ruere omnia, & omnis
 Est absumpta falus, Templis jam fulmina stringo,
 Pro spe dura pati sine spe patientia stulta est.
 Imperet ac jubeat quod honestum, aut exeat aulâ.
 Ista Stanislaus, graphio peraratque tabellam
 Vulgandam cathedris. Sic vindex charta locuta est.
 Quandoquidem Regis mores, & facta patescunt
 Impia, nec Regni, nec cœli jura fidemque
 Se temerâsse dolet; sed in horas cædibus addit
 Supplicia, & cædes; aulæque licentia tanta est
 Quanta olim, cùm thure Deos placaret inanes
 Sarmatidum tellus, fuerat sub Principe nullo.
 Nos illum hac chartâ contempti Numinis hostem,
 Regni everforem, & populi, patriæque tyrannum
 Dicimus, & talem vulgamus ubique cathedris.
 Exin sacrilego nemo se jungere tentet,
 Fulmina quin eadem metuat: Cessetque per urbem,
Aris

Aris factus honor; sileant in turribus æra;
 Templaque clauduntur. Sic Regem Ecclesia luet,
 Dum sceleri veniam exoret, verumque dolorem.

Ista Stanislaus Templi per pulpita vibrat
 Fulmina, Christiadum Regemque rescindit ovili.
 Nec mora: regales sententia vulnerat aures
 Claudi templa seris, & turribus æra tacere,
 Urbe quidem tota, nec sacri thuris honores
 Incendi, & populo Mysteria diva negari.
 Rex fremit Eumenidum plenus, multo igne minaces
 Exarsere genæ, palletque, rubetque vicissim,
 Sedibus in proprijs retinent vix lumina sese.
 Multa furens tandem eloquitur, turbatus & infit:
 Improbus ex cathedris ergo me Mystra momordit?
 O scelus & ferro dignum, flammisque piari!
 Crimine quo merui fulmen? quia Numinis hostis?
 Et latere hoc Numen mihi pendet aheneus ensis,
 Hæc mihi dextra DEUS. Quod non quasi foemina ploræ,
 Mystra dolet, lachrymis madeamque per ora volutis?
 Ut tibi Mystra crepent latera, & rumpare dolendo!
 Ergo tibi Herodés, Regesque hoc imbre madescunt?
 Vade, tuis potius cathedris hæc flumina serva:
 Quando Tænarij pueris commenta camini
 Narrabis, timidis & februa stagna puellis.
 Regni everforem dicis, Patriæque tyrannum?
 Abs te principium cædis caper hispide sumam.

Infandum pereat caput, & mactetur ad Aram!
 Heu nulli sumus! heu solij sacrata verendi
 Majestas contempta jacet; dominantur in aulâ
 Atrati pepones, fungique, & purpura squallet,
 Cedunt sceptrâ Popis. Succumbimus! otia segnes
 Quin agimus Reges? sât Regum gratia vixit.
 O Furix ultrices, & noctis adeste sorores,
 Imperio Manes ô fontum cogite vestro!
 Nigrantesque lacus inferni pandite Mundi!
 Hicce Boleslao tellus! Sorbete ruentem
 Tartara! Sat vixi. Fractus jam mugiat æther
 Meque petat telis, me fulmine mittat ad umbras,
 Nemo ita mollè jacet, quàm qui sociare ruinam
 Cum Mundo queat. O magni rue machina mundi!
 Obrue, meque tuo communi conde sepulchro!
 Ut Mystæ cedam! Proceres succurrite! Regem
 Me genuit Natura: pudet servilia ferre
 Vincula! Pontificis Rex fulmina bruta tremiscam?
 Ante ego quàm peream, Mystes prior ipse jacebis;
 Hoc tibi rauce senex hoc, hoc caput ense recidam.
 Haud procul ab ripâ, quam lubricus Istula radit,
 Eduxit Natura jugum, scopulusque facellum
 Impositum rigido gestat per sæcula dorso.
 Hic arâ in mediâ juvenis thorace coruscus,
 Et galeâ ardenti, magno pede proterit ulti
 Corpora semiferi, & clypeo septempace fretus,

Sortitusque alti fortunam vulneris, hastâ
 Transadigit costas Michâél, & colla supini
 Luciferi, is rabiem, & spumas vomit ore cruento.
 Cum Duce prona suo fremit infrâ lurida pubes,
 Omnes Geryones stygiâ fuligine tincti,
 Exululant rabidi, ignitas mordentque catenas.
 Ædê Stanislaus sacris operatus in aris
 Trans arcum pontis clàm sæpe recesserat istâ:
 Nec Regem iratum latuit de Præsule rumor,
 Sacra jugo montis fieri, clausoque sacello
 Clam Rege, & populo succendi thuris odores.
 Corripit arma manu, cinctusque fatellite multo
 Ad rupem properat furijs Rex actus amaris:
 Horruit, & retrò se territus Istula flexit.
 Tum Rex eloquitur meditatae exordia cædis:
 Me quis amat tandem? pro me quis stringere ferrum
 (Nam pudet hoc nostrum jugulo mersare senili)
 Sustinet? invisumque senem demittere letho?
 Esto aliquis comitum, cùm templa vaporat, & aras,
 Qui metat ense Popam, jubeatque adolere profundis
 Manibus, & cantare preces Acheronte sub imo.
 O Mystam ex oculis auferte, & tollite nostris!
 Projicite hanc pestem, pereat, mactetur ad aram!
 Imperio Regis juvenum manus occupat ædem
 Marmoream, & temerat nudato Altaria ferro;
 Emeritum messura caput. Sed splendor ab alto

Deflu-

Defluus, & fremitus terræ, quassumque sacellum
 Misit in ora gelu, redeunt pallore notati
 Funereo, & dextras torpescere frigore surdo.
 Arrectasque horrore comas, portentaque cœli
 Mirantur, gelido prostati corda pavore.
 Hoc ergo nostris, Rex inquit, dedecus armis
 Est super, ut fractum morbis, ævoque, ferire
 Ense senem dubitemus adhuc? ruite agmine mecum.
 Rex ego primus ero, primus bibet iste cruorem
 Infandumque caput resecat vertice mucro.
 Fulmineum his dictis rotat ad pia Limina ferrum,
 Indigneta nefas gemuit ter porta, quaterque,
 Diraque prodebant stridentes omnia valvæ:
 Dedidicit tamen ille metum, nil Numinis aræ
 Conterrent: turbantque scelus: truculentior instat,
 Et furor, atque animi præceps audacia crevit.
 Jamque subingressum Divi expavêre Penates.
 Musa tace in facinus quæ mens scelerata furentem
 Impulerit, præstat tenuisse silentia cædis,
 Et velo muros abscondere sanguine tinctos.
 Hæc erat illa dies toti tristissima Regno,
 Quæ jus in Lechicam per sæcula bina coronam
 Abstulit, & sceptri titulos expunxit avitos.
 Hæc erat illa dies æternis digna tenebris,
 Digna Atræi mensis, quæ solem terruit ipsum,
 Cimmerijsque umbris nigrescere fecit olympum.

Heu

Heu lux crudelis! Majus cum floribus annum
Spargeret, hæc sacro pinxit pavimenta cerebro
Præfulis innocui, & mitræ decussit honores:

*Boleslaus Procerum conjuratione, & umbris
Extinctorum territus fugit a Ladisla-
um, Regem Hungariæ.*

ECce sepulchrali foedus pallore, tremensque
Rex effert properum templi de limine gressum,
Proijcit arma manu, gladij lux ferrea sacro
Sparsa cruore jacet, dextram proditque nocentem.
Tum solus sine teste redit jam cæde peractâ
Flammatus Furijs, aulamque reposcis inermis.
Hirta tremore coma est, & lumina bina gelantur
In glaciem, titubantque pedes, crimenque fatentur
Atque metum. Sceleris timor est comes, atque satelles.
Jam pavet, ante nefas terror quem nullus habebat:
Et qui nullus erat contempti Numinis horror
Jam rea corda ferit, surdo cæditque flagello.

Interea exanimum rapuit, traxitque cadaver
Præfulis innocui sacrata per atria miles,
Et scidit, & rapidis divisit prandia corvis.
Ast aquilæ sacras rostro tutantur, & ungue
Exuvias, abiguntque nigros clangore latrones;
Obscoenosque canes alarum verbere pulsant.

Nocte

Nocte super mediâ donec lux lapsa per auras
 Portento monuit, campo quo trunca jacerent
 Divi membra senis. Furtim glomeratur ad Ædem
 Turba sacerdotum, discissaque membra per agros
 Dum legit, hæc eadem in corpus, mirabile dictu!
 Jam coisse notat: tumuli monumenta sub ipsâ
 Æde fodit, corpusque sacrum tellure recondit.
 Ast Regem scelerum non una exteret imago:
 Nocturnæ strepuere umbræ, manesque sepulchris
 Extincti redeunt, & pulvinaria lecti
 Errantes circum mentem sudoribus angunt.
 Plurimus ante alios sub opaca silentia noctis
 Ore Stanislaus torvo, colloque cruentæ
 Signa gerens cædis, stricto cervicibus ense
 Imminet, & Regem dictis compellat amaris:
 Vivis adhuc, lucemque trahis regni ultima pestis
 Et Nero? Me contra veteres num surgis in iras,
 Obdurasque minis frontem? neque vincula laxas,
 Nec jugulo infantum parcis? quin turpis adulter
 Ut prius impuros accendis Cypridis ignes,
 Christinamque thoro retines, cogisque minores
 Exemplo peccare tuo? Jam nigra dehiscunt
 Tartara, jam meritum descende Tyranne sub Orcum.
 Per strages rue, per Mundi te funera merge,
 Sangvinis hoc rivo flammæ extingue facesque
 Fumantis Patriæ. Cineres recreare tuorum

Sic potes; hæc tumidis est ultima meta Tyrannis.
 Increpat his Præsul, simul in caput, atque jacentis
 Colla vibrat ferrum, jugulumque secare videtur.

Evigilat somnis Rex territus omine diro,
 Certa; monstra videt, gladiumque, & Præsulis umbram
 Ingentem verbis coram sibi fata minari
 Audit & in tenebras subito vanescere cernit,
 Atque redire iterum, tenebris iterumque recondi.

Corripit è strato corpus, pictosque recessus
 Deserit, & gnati vicina cubilia poscit.

O gnate, ultrices instant, urgentque paventem,
 Æthiopum similes tenebrosis vultibus umbræ!

Ipsè necem intentat nudo mihi sæpius ense
 Antistes, vidi gladium, neque lumina fallunt.

Qui prius impavidus Mavortis in arma ruebam,
 Quàm trepido miser! heu! sceleris quàm conscia nutant
 Pectora? quot curis animi, quot morsibus uror?

Carnifices habet occultos, semperque pavescit
 Conscia mens noxæ, corrodit viscera testis

Vipereus, torquetque metu, cœcoque tumultu.

Quò fugiam? Regno pulsum, expertemque salutis
 Quæ patria & Regia tandem, quis portus habebit?

In caput heu! Procerum conjurat factio nostrum,
 Seditioe furit populus: Rex ipse sacrorum

Ex Vaticanâ sævus me fulminat arce.

Unius ob crimen cessatur ab omnibus Aris,

Quæ sonuere prius mutescunt turribus æra,
 Templaque clauduntur, nec fumant thuris honores;
 Rex ego, meta odij, me singula spicula poscunt.
 Unica spes superat misero mihi gnate, tibi que.
 Sceptra Ladislaus, Princeps mihi foedere junctus,
 Pannoniæ tenet, hunc olim cum vixerat exul,
 Protexi auxilijs, solio profugumque locavi
 In Patrio, & magni confregi Cæsaris arma,
 Tunc cum Teutonicus ratibus per flumina miles
 Posceret Hungariam, & Salomonem ex Matre Nepotem
 Cæsaris affereret sceptro, Regemque vocaret.
 Hospitij fors ille fidem, meritumque rependent,
 Immemor haud veteris sese tutantis Amici.
 Ergo fugam mecum celera, properabimus illac:
 Et rapidi currus nos Budæ ad moenia sistent.
 Dum fera cesset hyems, melior dum rideat æther,
 Tuta domi tibi nulla mora est; perijsse Parentem,
 Qui cupiunt patrio repetent de sanguine poenas;
 Atque scelus nostrum cognatâ morte piabunt.
 O gnate, hoc dirum coelum procul arceat omen!
 Dixit, & adjecit, cum prima crepuscula noctem
 Inducet, Mundoque ostendet lumina vesper,
 Hora erit apta fugæ, paucis comitante meorum
 Agmine proripiam gressum, currusque citati
 Te mecum ad Budæ Regalia moenia ducent.
 Fortè erit, ut Patriæ, & Regno sim charior absens,

Pau-

Paulatim furiaëque cadant, iræque tepescant.
 Sæpè odia abstergit, sedatque absentia Regum.
 Ista Boleslaus: mox nocte favente Palati
 Evadit portâ, & nunquàm rediturus adornat,
 Occultatque fugam tenebris; comitantur euntem
 Sponte suâ exilij comites, Lubomirius acer
 Et Radivil, Lascusque audax. Abiturus amicis
 Rex neque colloquitur; nec charæ conjugis ore
 Captat triste vale. Parvo simul omnia claudit
 Mandato: valeant, Regnique negotia curent
 Et sua: deserto sese mox adfore Regno.

Sic fatus molitur iter, penetratque repostæ
 Fines Pannoniæ; non auro lucida vestis
 Aut cocco pretiosa nitet, sed qualis opacæ
 Apta fugæ est: teritur neque regia semita currû,
 Sed varij dubijs scribuntur flexibus orbes,
 Nè qua fugæ pateant vestigia. Plurima munit
 Furtivam nox cœca viam: Dea pallida cornû
 Semimicante diem fundit, lucemque malignam.

Diva soror Phœbi, qualem te prisca vetustas
 Credidit, ô vivax, Rex inquit, imago Regentum!
 Jam nova, jam media es, jam plena recolligis orbem,
 Jamque trahis rugas, sulcoque senescis anili.
 Talis conditio Regum est. Lux prima superbum
 Quem videt, hæc eadem lux ultima sæpè jacentem,
 Oppressumque gemit. Si quis mihi credere nolit,

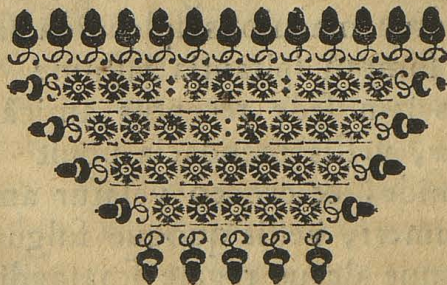
Fata mea, & gnatum, & socios, comitesque requirat.
 Quo fugimus? quo tot spolijs, prædâque potiti
 Abripimur? Victorne fugam sub nocte capessit?
 Ergò triumphales suspendimus ad tua lauro
 Cornua, victricesque tibi Dea mobilis hastas
 Figimus hoc campo? totus quos horruit orbis,
 Ecce tegunt latebræ, nox absconditque paventes.
 O dubia atque omni semper variabilis ævo,
 Quæ quondam mihi fida fuit, fortuna Regentem!
 Hæc & plura dolens tristi Rex corde volutat.
 Septima jamque diem, solemque aurora reduxit,
 Antiquæ aspiciunt turres, & mœnia Budæ:
 Spumeus exercet sese per littora cursu
 Danubius, claræ tutator cærulæ urbis:
 Incendunt Proceres Lechici cum Rege phaselum
 Lubrica terga secant fluvij, proramque thalassi
 Clamore advertunt ingenti mœnibus urbis;
 Ignorantque decus magnos, Regemque potentem
 Se parvâ vectare rate. Ad regalia tandem
 Tecta Boleslaus, Proceres Lechicique feruntur.
 Aulica stat pubes, Magnates nescia tantos
 Se legere hospitio. Majestas Regia lucet
 Fronte Boleslai, vestisque abscondere Regem
 Vix obscura potest: tantum decus innatat ori,
 Tantus honos lingvæ, & facundis gratia verbis.
 Occursat lætus, quem jam docuere tabellæ

Arcanæ, adventumque Ducum gratatur, & ulnis
 Amplexus profugum mille inter basia Regem
 Voce Ladislaus blandâ prior obvius infit:
 Salve ô! Pannonij Custos fortissime sceptri
 Nostræ Gentis amor! toto clarissima mundo
 Dextra tua est: Quondam Tu fessis anchora rebus
 Solus eras: Regni Tu spesque, salusque labantis.
 Hoc regale tibi, Rex inclyte, debeo sceptrum,
 Ista corona tua est. Dum surgent aurea cœlo
 Sidera, apud memores tanti quoque gratia facti
 Immortalis erit. Soboles formosa Miesco,
 Gnate Patris tanti, Lechicæ spes altera gentis
 Tu quoque faustus ave! Proceres salvete Poloni!
 Gratulor hoc tandem mea tempore vota beati,
 Obsequia ut referam meritis, gratesque reponam.

Exin panduntur maculosis splendida saxis
 Atria, regalem sumptû spirantia fastum:
 Atque Boleslaus jam sede receptus amicâ,
 Securusque fugæ, vestis mendacia ponit
 Obscuræ: chlamide, & croceo velatur amictû,
 Ostro ardent humeri, vestis quoque fulgurat auro
 Interior, capitisque decus regale Smaragdis
 Omne viret, prædâ Garamantide tempora lucent:
 Tum digitis indit gemmas, & pondera collo,
 Fulmineumque enslem suspendit divite zonâ.
 Par cultus gnato, qui secum regia defert

Dona

Dona Ladislao. Ducibus se jungere tantis
 Pannonij certant Proceres. Convivia, saltus,
 Et ludi celebres, & ficta geruntur in aulâ
 Bella. Boleslaus testatur gaudia vultu,
 Corde premit vulnus, cœcos animique tumultus.
 Castrensi quondam resonare per avia cornu
 Perque juga, & saltus, dumosaque saxa vagari,
 Hortarique canes placet, & formidine cervos,
 Atque urfos agitare feros, & dente timendos
 Sectari delectat apros, damasque fugaces.
 Fallere quondam etiam tempus prædantibus hamis,
 Retibus & placuit pisces, & ducere seta.
 Jamque adeo in silvas iterum, dum crassina surget
 Æthere lux, Reges geminos Diana vocabat.

DE

BOLESLAO II.
REGE POLONIÆ,
LIBER III.
ARGUMENTVM.

*Boleslaus cum Miescone filio in Hunga-
 riam profugus, recreatur Venatione,
 & Ludo Theatrali; Monetur in so-
 mnis, aulam Ladislai ut deserat.*

Postera lux furvas Cœlo dimoverat umbras,
 Solque nova evigilans in montes spicula misit,
 Nocturnæ roris lucent in gramine guttæ.
 Mœnibus egreditur radians fulgentibus armis
 Examen juvenum: telluri impressa videntur
 Roscida signa pedum. Pulcherrimus ipse Miesco
 Se comitem adjungit: corytus pendet, & arcus
 Aureus ex humeris, stellatis pallia limbis
 Collucent virides imitata colore smaragdos.
 Præpete raptus equo secat ille celerrimus Austros

Con-

Confortesque viæ longè post terga relinquit.
 Gramineus juvenem decuit color, atque virenti
 In chlamyde ante alios formosior emicat omnes,
 Spumantem seu frenet equum, sublimis habenis
 Se rapidum effusis agat, emittatque volucrem.
 Dictææ juvenem stupuere in monte sorores,
 Ipsaque fidereos miratur Delia vultus.

Ergò iter ingressis ficti prænuncia belli
 Æra dedere sonos: Dianæ carmine montes
 Intonsi, & valles circum fremuere profundæ:
 Si faveat Dea, si præsens venatibus adsit!
 Horret ab illicibus densis post moenia Budæ
 Sylva capax ævi, cœlumque intercipit umbrâ.
 Hic nigra fulminei posuere cubilia, prædam
 Et natis vexere suis in saltibus apri.
 Postquam lecta manus juvenum, pulcherque Miesco
 Obscurum tetigere nemus, stant ordine nexi
 Prædâ avidi centum, & mordent sua vincla molossi.
 Candidior Leucon nive, nocticolorque Melampus,
 Quæque lupo concepta fuit Nape, Oribasus asper
 Arcadia de gente satus, Gheronque, Dromasque,
 Et Thous, & pecudes quondam, nunc iustra secuta
 Pœmenis, & Tigris, & Pterelas, & acutus Hylactor,
 Atque Melanchætes, pedibusque citatus Aello;
 Et Lachne Spartana, ursam quæ nuper in antro
 Deprendit, centumque alij quos longa referre

Nos

Nos prohibet mora. Concludunt indagine silvam,
 Collecti agrestes, & tendunt lina plagarum.
 Mox quâ luminibus vacui patet area campi,
 Atque nigris fugêre feræ de saltibus actæ,
 Byssina panduntur gemino tentoria Regi:
 Jactus abhinc teli prior, celerisque sagittæ
 Si qua fugam arripuit fera, si conterrita gressum,
 Verterit, aut gelidum poscat jam faucia fontem.
 Dum loquor auratis Reges in curribus adsunt
 Belliducum comitante globo. Prior ipse Miesco
 Desilit alipede ex alto, seque obvius infert,
 Atque Ladislai dextræ prior oscula figit.
 Rex juvenem amplexus, spoliū quàm nobile, dixit,
 Saltibus his reperi! nemorum tu præda Miesco
 Salve prima mihi! rigidis dum parcitur armis
 Ludicra te recreent hæc otia, Martis imago
 Prima tui. Silvas juvenis certamine misce,
 Exploraque feras donec volventibus annis,
 Desidiæ impatiens prodet se mascula virtus.
 Sic Patrias juvenis laudes haud degener imple.
 Miesco dehinc Patriæ fixit quoque basia dextræ,
 Et duxit geminos picta ad tentiora Reges:
 Jamque tubæ rauco cœlum increpûere canoræ
 Luco profiliunt medio in certamina turpes
 Setigeri, duplici concurrere dente parati.
 Et duris bifidum rostris haurire verutum.

Innixi expectant hastis nexo ordine centum
 Armati agrestes, resonique hortatibus æris
 Irritant rabiemque canum, rabiemque ferarum.
 Tot nemorum monstris juvat acre movere duellum.
 En per aperta ruit, quasi fulmen, & orbibus orbis
 Implicat (exclamant juvenes) magis hispida præceps
 Bellua rumpit iter, neque furca, neque hasta ruentem.
 Impedit: excipiunt fusi per terga molossi
 Præcipitemque globo incingunt, stipantque, premuntque;
 Bellua sed rapido prosternens omnia cursu
 Dissipat ore canes: irati illi àère mordent,
 Sub medijs pingvemque dolent vanescere prædam
 Dentibus, atque novis vallem baubatibus implet.
 Saltibus ista quidem se bellua condidit atris:
 Ast iterum gemini truculento dente timendi
 Præcipitem secuere fugam de montibus apri.
 It coelo clamor juvenum, sua tela tenentùm
 Hortantùmque canes: respondet faxea rupis
 Echo lingua cavæ, pronæque per infima vallis
 Urget odorisequos resonis hortatibus umbros.
 I Tigris! I Pterelas! I Spartæ gloria Lachne!
 Rumpe moras tua, rumpe moras, tua Pamphage præda est.

Tum veluti vacuas contorta sagitta per auras
 Effugit, & procul hinc cava nubila dividit alis;
 Ac veluti propero surgentem turbine ventum
 Te prope flare putes: sed diffita verrit cundo

Ille

Ille fremens procul, & furijſ jam rauca pererrat
 Æquora: Sic rapuère pedes, nusquamque videntur
 Pamphagus, & Lælaps, & acutæ vocis Hylactor,
 Et Tigris, & Pterelas, & Spartæ gloria Lachne:
 Bellua ſed rapido prætervolat utraque curſu
 Latrantes, vano crepuêrunt verberè malæ,
 Siſtit aprum tandem deprenſa mordicus aure
 Pamphadus & tenet, & fixos in vulnere dentes
 Implicat, atque fugam, curſusque moratur anhelos,
 Inſimul, & Leucon, ferrugineusque Melampus,
 Et Corylax, ſtabuloque vigil ſub nocte Lyciſca
 Oppreſſère feram: nil profunt robora dentis
 Fulminei, numero conceſſit barbara virtus.
 Approperat celer, inque feram venabula mittit
 Et lethale fodit vulnus Lubomirius acer:
 Hoc habet! exclamat victor, ferrumque récondit.

Protinùs atque alij nigris è ſaltibus acti
 Dilapſi ad Regum tentoria picta ſeruntur.
 Hos jaculis avidi, miſſiſque ferire ſagittis
 Concertant Proceres: ventis poſt terga relictis
 Diffugère alij, ſed equis hos aulica pubes
 Inſequitur; volat ipſe celer, pugnamque Miſco
 Inſtaurat, profugos jaculoque vibrante laceſſit,
 Quinque Boleslaus truculento dente timendos
 Demiſit, totidemque neci dedit ipſe Miſco:
 Rex quoque Pannoniæ telo tres fixit acuto

Spumantes fuditque feras. Volat ecce citatus
 Grandis aper, Regesque petit, jam saucius hastam
 Ore premens fractam; quam vulnere traxit ab ipso:
 Cum catulis hirsuta parens comitatur euntem.
 Ille furens mediâ catulos circumspicit irâ
 Et fremit, & Regum jam vulneris immemor hastas
 Involat: assistunt turpes cum conjugè nati.
 Figit aprum noster certi Rex cuspidè ferri
 Et medium fodit. Ille animam vomit ore cruento,
 Dumque animam vomit, est factò crudelis in ipso:
 Namque novo insertam jam vulnere tardior hastam
 Comminuit morso: tandem cum vulnere lucem
 Regibus & spolium catulos cum matre relinquit.
 Ter centum & plures confixi præda jacebant
 Setigeri, primosque altis de montibus ignes
 Noctifer ostendit Mundo dans otia vesper.
 Victores redeunt ad Budæ moenia Reges,
 Et Proceres in equis; in plaustris lecta sequuntur
 Silvarum spolia, & venantùm exercitus omnis

*Comœdia gratiâ Boleslai in Aula Regis
 Hungariæ exhibita.*

ALtera jam coeli facies, minus apta Dianæ:
 Acre gelu jam mordet humum, jam stiria tectis
 Dura riget; cœunt piscosa fluenta Tibisci,
 Ister concretas truditque pigerrimus undas.

Ergo

Ergo urbes, fertumque forum, & spectacula Circi
 Mimica delectant: redeunt solemnia Bacchi
 Orgia thyrsigeri: Larvatis Empusarum
 Vultibus incedunt cives, manifesta phrenesis
 Hæc quoque Magnates hodiè, Proceresque perurit.
 Excipiunt epulas citharæ, citharasque choreæ,
 Et Plauti antiqui nugis strepuere theatra.

Ex Aulâ Rex Pannoniæ quâ despicit hortum
 Scenica se pictis testudo superba figuris
 Explicat, & Prothæi quasi vultum in tempora mutat.
 Jam mare velivolum, & scopuli cernuntur in illâ,
 Nunc urbes, nunc castra Ducum, nunc lustra ferarum,
 Nunc Regum auratæ turrets, Pariæque columnæ,
 Elisij fragrant picti modo floribus horti,
 Heclæ jam flammæ mentitus ructat avernus,
 Quondam & Pampinei spumare apotheca Lyæi
 Cernitur: hæc bibulis semper gratissima Mimis
 Ultima Scena fuit. Regali Morio in aula
 Grandia Panthosophi Argivi qui numina sumpsit,
 Vixerat: Hic Storacem calamo, quem nescio, pinxit,
 Inque dedit Scenam. Totam vulgatur in urbem
 Fabula dicta Storax. Populi fluit unda frequentis,
 Virque premit, premiturque viro, cursu, atque recurso
 Urget & urgetur, seseque reciprocatur unda:
 Matres cum pueris, ostendunt singula matres
 Nam pueris, cum Nobilibus plebecula vilis,

Mixti

Mixti cum Dominis adsunt ex rure coloni.
 Ast gemini in sellis Tyrio flagrantibus ostro
 Confedère simul læta ad spectacula Reges.
 Agmine Pannonidum cinctus, Procerumque corona,
 Post Reges primus sedet, auscultatque Miesco.
 Cantrices sonuère tubæ, quassataque murmur
 Tympana cum sonitu rauco, fremituque dedère.
 Progreditur Scenâ (tenuère silentia cuncti)
 Nympha manu citharum feriens, & carmina pulsans
 Cincta caput laurû: Hæc roseo sic incipit ore:
 Salvete, o! gemini Divorum proxima cura,
 Magnanimi Reges! Proceres salvete, Ducesque!
 Mimos Imperio festivos cedere vestro
 Aggredimur: Recolit sua Sturnalia Mundus,
 Cum stulto ad tempus juvat insanescere mundo:
 Fingere se stulto stultum sapientia prima est.
 Haud placet in scenam procedere Syrmate nigro,
 Nec furere ex pelvi, aut natos apponere mensis,
 Et cum Medea regale incendere tectum,
 Læta jubet tempus, cum tempore carmina spirent
 Latitiam: Venit, ecce, Storax: Comœdia rota
 Ex illo est. Dicit pro semet plura: faceffo,
 Et me proripio: lingvis animisque favete!
 Exin progreditur pro se, pro ventre locutus
 Multa suo veteris Parnassi nobilis Heros,
 Et Pincerna Storax: Sequitur Malcolmus, & uxor
 Nomi-

Nomine Rhetorica; ad dextram sedet ipse Stropultus
 Rhetoricæ Procus, & Dominæ fert basia furtim.
 Nunc scenam, & seriem rerum mea Musa recense.

*Fingendus est hîc loci, ne antiqua canamus semper,
 Boleslaus modernam spectare Comœdiam: nam
 ea, quæ hîc per jocum recensentur, temporibus
 Boleslai non coherent.*

TEmpore quo brevibus sese nox incipit atra
 Præcipitare rotis, & lux altissima cancro est,
 Nonnemo errabat sylvis Heliconis Alumnus,
 Rura petens Patriæ, Storacem dixere sodales.
 Heu me! Quàm miserum, dum solibus omnia servent,
 Dixit, inire viam? Salsus quàm corpore toto
 Depluit, ipsa natat vestis mihi credite, sudor.
 Strangulat arentes vapor, & fitis ignea fauces
 Si modo flumen aquæ, si frigora fontis adessent?
 Ista gemens secum platani procumbit in umbrâ,
 Proque gelu fontis ramorum frigora captat.
 Cuncta silent, nullæ nemorum motantibus auris
 Perstrepuere comæ, neque garrit in arbore nidus,
 Nec folium vento, nec graminis herba movetur.
 Sic ubi consedit langvens Heliconis Alumnus,
 Fortè aliquid quasi murmur aquæ dubiâ excipit aurê:
 Surgit, & huc illuc sua lumina circumflectit,

Si bi-

Si bibat aure sonos? & jam vicina videtur,
 Jam procul unda; nihil jam percipit, omnia mutum.
 Sunt nemus, atque iterum strepitus manifestior aures
 Verberat, è montis lapidosa vertice torrens
 Ceu præceps ruat, & scopulos, & saxa volutet.
 Pergit iter coeptum quo fert via, valle profundâ
 Descendit, linqvitque nemus, collemque supinum
 Lumine contingit. Strepitus jam clarior aures
 Personat, & lymphæ fuga monte ruentis ab alto.
 Silicèt Arx impôsta jugo, subtùsque jacentis
 Tecta molestrinæ, visusque ascendere fumus
 Ex furno storacem spe non lactabat inani.
 Sic igitur secum: Turres, & Moenia celsæ
 Arcis ego video, Dominus dominabitur arci:
 Ille procul dubio fuerit de gente Latinâ,
 Qualis ego, simili similis simul ipse favebit:
 Qui favet invitat, nec rarò ad prandia cogit;
 Ergo invitabit, nos ergò ad prandia coget.
 Spumant Magnatum generoso prandia musto;
 Musta domant, jugulantque sitim. Quin ergò petenda
 Arx mihi sit, Dominusque Arcis, conclusio facta est.
 Temporis intereà cum spe quid disputo vana?
 In puteum spes sæpe cadit, ceu solis imago
 In speculum, radiùs tantùm, non flamma resultat.
 Me strepitu mola credo vocat. De stemmate nati
 sæpè domi non sunt, Regumque morantur in aulis;
 Esse

Esse domi se sæpe negant, licèt ante fenestras
 Observes clausisse suas: Sæpè hospite multo
 Cinguntur, noctemque trahunt lucemque bibendo.
 Sæpè parùm docti Phœbi commercia vitant,
 Oderunt Musas ornati murice trunci.
 Deinde globos castro nullos ascendere fumi
 Conspicio: peregrinatur puto nobilis Heros,
 Et Lauretanam voti reus ivit ad ædem.
 Res mala si furno nebulas ascendere nullas,
 Et nullos corlo videam fumare caminos.
 Hoc me Præceptor, Pater hoc me grandior annis
 Edocuit, semperque lares, & tecta subirem
 Dixit, ubi nebulæ, signum est fervere culinas.
 Certius hoc omen, quàm Cælo manè rubente
 Astrologi pluvias, ventosque minentur, & imbres.
 Ast molitor contrà, cujus fumare caminum
 Jam pridem observo, certam me fuscitat in spem.
 Magna domus, multique greges, sit dives oportet,
 Setigeri pingves, teneri cum matribus agni,
 Et Junonis aves, anates per cærula nantes,
 Cornicem auroræ gallus, timidæque columbæ,
 Et Capitolinâ quondam vigil anser in arce.
 Omne genus currit, volat, aut natat amne secundo.
 Hæc super est hortus, lactucas surgere crispas,
 Mollesque asparagos video molitoris in horto,
 Non etenim in varios topiaria secta recessus,

M

Aut

Aut pictos florum tumulos, pugnasque colorum
 Curant ruricolæ, Pario neque marmore fontes
 Ædificant, cœcasque vias, quas fraudibus olim
 Dædalus implicuit, sed quæ servire culinæ
 Possint, illa colunt, stomachum, non lumina pascunt,
 Adde, quod urbani, civiles, denique gratis
 Prandia sæpè parant: Quin, quod mirère, refecto
 Dant, quæ cras comedas, & peram carnibus implent.
 Non tamen hic mos est Patriâ coeloque sub omni.
 Plurima sermo potest bonus, & facundia lingvæ.
 Hæc, & plura Storax tacito sub corde volutans
 Finierat, puteumque altum propè tecta videbat,
 Egelidis qui nabat aquis. Nunc proxima cura est
 Extinxisse sitim: longo mox fune ligatam
 In laticum venas demerserat impiger urnam,
 Confusus cœco clamor, quasi mille gementum.
 It fundo, & streperum crispans cum murmure murmur
 Plurima se saxis impacta reduplicat echo.
 Tum vitreæ in lucem putei de nocte profundâ
 Assurgunt lymphæ, funemque sequuntur anhelum,
 Haustus aquæ mihi Nectar erit! nec plura locutus
 Dulce gelu bibit, & plenâ se proluit urnâ.
 Frigidus appropiat siccis pulmonibus humor
 Et totum recreat Storacem; ceu gramina nimbus
 Suscitât, ac veluti pluvias glomerantibus Austris
 Quæ fuit icta tuis Procyon sævissime telis

Incipit alma Ceres rursùm se tollere cœlo:
 Sic prisca Storacis redeunt in corpora vires,
 Masculus & circùm bullit præcordia sangvis.
 Postquàm extincta sitis puteo, succedere lætus,
 Liminibusque inferre pedem parat: omnia clausa
 Sed videt attonitus, querno mox robore portam
 Terque, quaterque quatit, gemuitque à verbere porta,
 Inclamans: Heus nemo domi! non audior ulli?
 Mox iterùm tundit, veteresque ferocior ictus
 Ingeminat, si fors molitor dormitet, & uxor
 Sola domum servet, firmârit & obîice postes.
 Parva puellaris vox tandem fertur ad aures:
 Vade in pace, domi, frustrâ quatis ostia, nemo est:
 Quippe urbem molitor primâ sub luce petivit,
 Nec, credo, rediturus erit, nisi vespère sero.
 Territus obstupuit, totusque ad dicta puellæ
 Concidit, & mœrens tulit insolabile vulnus
 Sollicitâ jam mente Storax, ubi prandia sumat?
 Irrita vota jacent, altum ruit in puteum spes.
 Se tamen alloquitur, solatur & aspera fata:
 Cura viri fortis, dixit, compescere fluctus
 Surgentes animi, & vultus simularé serenos
 Nesciat hic animus succumbere casibus atris!
 Libera mens mihi semper erit, dum vita manebit.
 Navibus exustis ut quondam Trojus Heros
 Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem:

Talis ego, seu læta manet, seu sumit acerbos
 Nescia stare loco fortuna levissima vultus
 Semper ero, & caput hoc superabit nulla procella.
 Quid? molitor muros urbis, portasque petivit:
 Credo equidem; sed quis promisit, fama unde profecta.
 Ista fuit? tales quis fudit ab ore loquelas?
 Fœmina. Mentiri, falsum jurare puellæ,
 Sicut flere sciunt, & nere, nihilque tacere.
 Nec rediturus erit molitor, nisi vespere sero:
 Hoc iterùm asseruit mendax puto fœmina, cœnam
 Ne daret, atque alibi capiam sub nocte quietem.
 O compacta dolis, versuta, & callida vulpes!
 Fœmineam constans vincet patientia fraudem,
 Cunctabor, nectamque moras, hærebo, manebo,
 Dum redeat, fortasse brevi remeabit ab urbe,
 Et dicet: Nostris succede Penatibus Hospes.
 Siqua domus crassâ volvit caligine fumum,
 Non ita migrandum facilè, & peregrina petenda
 Limina, promittunt convivium lauta culinæ:
 Ex fumo flammam, ex flammis colligo cœnam.
 Quidquid erit, remove pedem, vestigia tergo
 Vertere, me in saltus veteres lucosque referre
 Non licet. Est aliquid semet servare secundis
 Casibus, & sortem contemnere posse novercam.
 Plura, & plura Storax secum dum dicit, anhelâ
 Fertur ab ancillâ, dominæ ad mandata volante,
Ampho.

Amphora purpureo, produnt crystalla colorem,
 Plena mero, atque aliquid calatho quoque virgo ferebat;
 Hæc ingressa domum post se quoque limina clausit.
 Infrendit spumatque Storax, furor ossibus ingens
 Ardet, & in furias omnes effundit habenas.
 Vina bibant, epulasque parent, absente Marito?
 Omnia sunt suspecta mihi. Quin audio murmur,
 Nescio, quale lyræ? plaudunt, tolluntque cachinnos.
 Blandè compellant, & byssina verba loquuntur.

O! si vel parvum mi mure foramen haberes,
 Si pateas usquàm paries ævoque dehiscas,
 Inspiciamque domum! Vix hæc edixit, apertum
 Ætatis vitio muri deprehendit hiatum.
 Huc celer appropreat non observatus ab ullo
 Inque domum totam per rimam lumina mittit.
 Mensa intùs, juvenisque sedens pulcherrimus ore,
 Ille lyræ carmen digitis percussit eburnis.
 Fama volat juvenem nomen tenuisse Stopolci,
 Scriba fuit, scribamque Arcis vicinia novit.
 Non procul ipsa sedet consors molitoris, & aures
 Arrigit, argutumque melos, jucundaque laudat
 Fila lyræ. Varijs resonat concentibus àér;
 Jam lævique, trucesque modi, quasi in arma citati
 Mille ruant pugiles, moduli nunc barbiton implent
 Jonij, fracti, molles, & amoribus apti.
 Langvida jam sonuit vix una, atque altera chorda
 Negle.

Neglectim percussa: chorus nunc infremit omnis,
 Et digiti celeres fugiuntque, volantque, ruuntque
 Fila per & nervos, resulurrant carmina nervis.
 Lauta dapum vario titubat quoque mensa paratu,
 Rustica sit quamvis. Pullos, gallumque spadonem,
 Atque anates mulier lentum gyravit ad ignem:
 Nec non asparagos solers ferventibus undis
 Crudos perdomuit: Longâ quoque cuspide fixit
 Porcellum pingvem, clunesque & terga parentis
 Setigeri, ac nigro siccata tomacula furno
 Addidit: In primis multo consperfit olivo
 Lactucas, magno quibus est à Cæsare nomen;
 Ovaque disposuit circum: Piscator aquoso
 Nuper, ait, quidam grandes mihi littore caneros
 Detulit, idque senex dixi, nescire maritus
 O mea lux! debet, tibi clam servavimus istos.
 Omnia per rimam videt, & satiare videndo
 Se nequit exclusus tectis Heliconis Alumnus.
 Mandato Dominæ, gelidis recreata sub undis
 Amphora plena mero mensis infertur, & illam
 Ad puteum, portamque sedens jam lumine torvo
 Viderat antè Storax. Molitrix tum grandia poscit
 Perspicui crystalla vitri, laticemque rubentem,
 Infundit, primamque Proco libare salutem,
 Gaudet, &: o! oculis, dixit, mihi charior ipsis,
 Vive, nec ulla dies à te me separet unquam!

(O! ubi pacta fides, ubi sancti foedera lecti?)
 Jamque datura scyphum fuerat, phialamque Stopolco,
 Ecce citata volat pernicious ignea plantis,
 Et Dominam affatur trepidis ancillula dictis:
 O Domina! Urbe tuus relegens vestigia Conjux
 Improvisus adest. Jam jam pede limina tangit!
 Vidi ego, nec fallor, neque me mea lumina fallunt.
 Hæc ubi Virgo refert, molitor ter fuste trabali
 Percussit portam, clausamque recludite, dixit,
 Expavit mulier, manifestâ exterrita você
 Conjugis, attonitæque metu tremuere ministræ:
 Ipse pavet Procus, & perdit cum voce colorem.
 Ut quondam piceâ depensus nube viator
 Pallet, ubi sacro vicinam sulphure quercum
 Arma Jovis sternunt, coelique ruente tumultu
 Omnia sunt murmur, terror, fragor, horror, & ignis:
 Sic trepidare metu cuncti molitoris ab irâ:
 Omnibus arrecti coelo riguere capilli.
 Extemplô remove dapes, Bacchique lagenam,
 Ingentem tenebris ascondere, tollere mappam,
 Et lances, orbesque labor fuit. Arripit ipsa
 Purpureo molitrix spumantem Nectare trullam,
 Atque ubi se tollit vulcania vertice fornax
 Amphora nunc vini, tua munera Bacche, locatur.
 Porcellum, & citharam, non jam velut ante sonoram,
 Et mappam, & gabatas celeri rapit altera dextrâ,

Arcâ

Arcâ demittens veteri, rapit altera pullos,
 Atque anates secum, Dodoneasque volucres:
 Quin & retrogradi fiunt post funera cancri.
 Non fornacæ procul stat ligneus urceus ingens
 Balnea quo fiunt pueris, & lina lavantur;
 Ille carebat aquis; Invertit Scriba Stopolcus
 Vas grande, inque globum flexus sese abdidit illo:
 Digna domus Domino, fat digna latebra Stopolco.
 Implumes, bipedesque tuæ Plato doctè magister
 Sic capiuntur aves, homines quas ecce putabas.
 Junonis Custos, habuit qui lumina centum
 Nunc cupit esse Storax, serpensque Epidaurius esse
 Mille velit votis; trepidis ut vocibus aurem
 Præbeat, & timidâ videat, quid agatur in æde,
 Ira, metus, formido, pavor, tremor, horror ubique est.
 Hæc inter molitor crebro quatit impete portam,
 Jamque moræ impatiens: referate Diespiter! inquit,
 Aut ego. Mox frontem rugis majoribus armat,
 Flagrorumque nimis conjungit fulmina lingvæ.
 Territa procedit conjux, ferrata reducit
 Robora, plena metu, fictum digitisque soporem
 Ex oculis tergit: Salve Malcolmè! (gerebat
 Hoc molitor nomen) quid nunc, ubi maximus æstus,
 Urbe redis? serâ rediturum nocte putabam.
 Intereâ parvus vicit mea lumina somnus.
 Cuncta ubi per rimam, bibulas cui commodat aures,

Edidi-

Edidicit: Nunc hora favet, nunc ferrea candet
 Massa, Storax inquit, mordaci forcipe flammis
 Eripiam, cudamque mihi faber ipse faventis
 Fortunæ vultum. Sortis proverbialia jactant
 Vulcanum sibi quemque suæ. Mihi prandia fient,
 Cœnaque, purpureumque merum. Tibi parva flagellum
 Conficiam mulier, tectum quæ dura negasti.
 Nec te, quo latitas, sat proteget urceus ingens
 Scriba Stopolce tuus; digitis nunc altera mœstus
 Carmina percuties, palmasque ad sidera tendes.
 Ore nites fateor, qualis dum gurgite crinem
 Cœruleo lavat & coelo matturimus exit
 Lucifer, aut qualis surgens novus æthere Titan
 Extingvit stellas radijs: Nunc exue crines,
 Cincinnosque tuos, larvam nunc deme Stopolce,
 Doemona jam finge, & veteri sis nigrior ollâ!
 Hoc erit in votis. Brevis est mora: carmine nigro
 Spirantem ad Manes, & ad ultima Tartara mittam.
 Dulcè canis digitis, qualis crinitus Apollo
 Personat, Aoniæ quando fecêre choream,
 Unanimesque simul ter tres cecinêre puellæ,
 Non tibi tot Nymphæ, non tot tibi scriba puellæ,
 Unica Malcolmi suffecit perfida conjux;
 Nunc miser exspecta tenero pro carmine fustes.
 Hæc ubi fatus erat Malcolmo tecta petenti
 Succedit, nudatque caput, blandusque renidet;

seque seni jungit, verbisque minoribus inquit:
 Non exspectatam vagus advena dico salutem!
 Quam potes, hanc oro veniam impertire precanti,
 Prona super medium jam lux processit olympum,
 Sub tectis concede tuis hanc carpere noctem.
 Malcolmus senior contra sic farier orsus:
 Qui genus? unde domo? quas te via ducit in oras?
 Maturat responsa Storax, redditque vicissim:
 Urbs populosa viris, & moenibus ardua celsis,
 Salsipolim appellant, fluit hinc Sal divite venâ,
 Me tenuit, studijs operantem Heliconidis undæ,
 Inque scholis septem mihi jam numerantur aristæ:
 Nunc Baro sum Liber, tempestas dura flagrorum
 Cessit, Aristotelis Logicus nunc organa pulso.
 Jam modò me Natale solum, Patrijque Penates
 Accipient, dulcem mihi cura revisere matrem,
 Et, si gaudet adhuc grandævâ luce parentem.
 Unica tres fratres Mater, totidemque sorores
 Progenuit, gemini pugnant sub Cæsare fratres,
 Natu ego postremus, nuper mihi munera, bursam
 Argenti, tunicasque novas, & pallia misit:
 Sic Patribus magè semper amant sua pignora matres.
 Fortè petis nomen? sacro dum fonte levarer,
 Quale fuit Patruo, Storacis mihi nomen adhæsit.
 Nunc his erranti, nec iter, neque semita nota est,
 Sedibus, ô! dignare tuos referare penates!

Ingré.

Ingredere! & cœnam cum conjugè divide mecum,
 Dixit ad hæc molitor: vestræ me Nomina Musæ
 Declinasse scholis olim quàm sæpè recordor?
 Tristibus ast scamnis hæerere, & pulvere nares
 Atque solœcis miseras cruciare papyros
 Displicuit tandem. Bellum cum gente feroci
 Turcigenûm, & prædas victor tunc Cæsar agebat.
 Omnia Pannoniæ sonuerunt oppida plausu.
 Mox mihi cum ferro ferulas mutare crepacês
 Proque levi pennâ fortem vibrare bipennem
 Ardor erat. Præceps ruit in sua damna juvenus.
 Tertia me rigidis æstas toleravit in armis:
 Sed Mahometigenæ post tertia prælia fracti
 Cæsare pacato, pacem oravêre Viennæ.
 Saucius, & squallens, lacer undique! & indigus æris
 Excessi castris: Multi spolia ampla tulerunt,
 Argentumque ingens, sed me Fortuna fefellit.
 Fata domi genitor subijt, soletur ab alto
 Omnipotens functû! ille molam hanc, tectumq; reliquit,
 Horreaque, & lætis flaventia messibus arva,
 Æs quoque non magnum. Plenis adoleverat annis
 Non procul hinc virgo, quæ sit magè garrula, nullam,
 (Jupiter est testis!) latè vicinia novit.
 Compta tamen, genitore simul locuplete creata:
 Hanc ego consortem thalami mihi fœdere junxi.
 Garrulitas illi, studiumque immane loquendi

Nomina Rhetoricæ impoluit, vicinia tota
 Rhetoricam appellat: Titulo sibi foemina plaudit.
 Illa mihiq; tibiq; Storax gratissime mensam
 Mandato, julsùque meo festina parabit.
 Intereà secti placeat tibi lamina casei,
 Has quoq; frange nuces, Cererem neq; sperne nigrantem-
 Malcolmi post dicta, Storax sic ora resolvit:
 Quàm mihi jam vultu ridet Fortuna sereno!
 Et Zephyri spirant ex omni parte beati.
 Haud opus est Malcolme, foco supponere ligna,
 Rhetoricamque nigrâ niveam lassare culinâ:
 Ars mihi, quam nescis, epulas cœnasque parandi
 Rarior est: Verbis tantùm mihi prandia fiunt
 Lautasatis, spumat ruber ad mea dicta Lyæus.
 Experiar. Nondum pedè diffluet hora fugaci,
 Atque hanc, si fallo, feriat me Jupiter igni!
 Verbis facta meis onerabunt fercula mensam.
 Si dolus est dictis, rapiat Proserpina vivum!
 Ad Storacis voces Malcolmus saxeus hæret,
 Rhetoricamque vocat: nostris en sedibus Hospes
 Appulit ô Consort! Res plena stupore, nec ullis
 Cognita temporibus! nudis qui lauta parare
 Prandia, purpureumque merum scit fundere verbis.
 Ars nova, prodigium insolitum, mirumque relatû!
 Territa conticuit Malcolmi garrula Conjux
 Obrigitque metu, si viderit omnia præsens,

Iratoque seni referat Parnassius Heros?
 Jam non flexanimo pollens sermone vocari
 Rhetorica, & Marci Ciceronis filia gaudet:
 Sed stupet, & subitus metus ora diserta repressit.
 Plurima discruciat latitantis cura Stopolci,
 Suspicioque animum nunc hæc, nunc altera mordet.
 Ipse cado latitans inverso Scriba Stopolcus
 Dicta perhorrescit Storacis, gelidusque cucurrit
 Ima per ossa tremor, nullos dare corpore motus
 Audet, & exiguam vix ore recipocat auram.
 Ah! ubi sum? crudelis amor? crudelia fata!
 Quàm cæcus me carcer habet? lachrymante Stopolcus
 Lumine commemorat secum, nunc omnia discet
 Malcolmus, me fuste procum petet ille trabali,
 Atque Storax fido sociabit fœdere dextram.
 O scelerate Storax rabidis lacerante molossis!
 Has styge prostremâ quis te deduxit ad oras,
 Heu! quàm turpè meos furtivos prodis amores?
 Fama volabit enim, quis enim præscinderet alas,
 Dum volat illa semel? crimen vicinia discet
 Tota meum: Et tandem vitâ mihi charior ipsâ
 Rhetorica, ô tecum quid nunc mœstissima fiet?
 O modò fugissem, carcer neque ligneus iste
 Turpibus his tenebris, & nocte reconderet atrâ!
 Sic dolet & queritur tacitus sub vale Stopolcus.
 Rebus in ambiguis rea mens est pessimus augur:

Omni-

Omnia tuta timet. Sed quid non foemina possit
 Infidiosa dolis? vultum improvisa serenat,
 Blanditurque seni. Metus, ira, audacia, amorque
 Et lachrymæ, & risus sacco clauduntur eodem.
 O mala disparium concors discordia rerum!
 Hospitis ingenium miratur, & artis acumen,
 Laudibus hinc Storacem fictis super æthera tollit,
 Mox instat lateri Malcolmi innixa sedentis,
 Ederet exemplum & specimen quam nosceret artis
 Promissæ, & verbis convivia inempta pararet.
 Suspicione virum sic callida nupta levavit.
 Triste supercilium pueris, nuribusque timendum
 Induit extemplo, toto mutatque colorem
 Ore Storax, motisque parùm luctantia trudit
 Verba obscura labris, quæ vix intelligat ipse.
 Haud aliter vidi nocturnas carmina sagas
 Pangere dum properant volitare per æquora cœli.
 Pectora percutiens cessa charissime, cessa!
 Dixit Malcolmus: contrà, quæ maximus olim
 Scaliger in latium vertit, doctissima secum
 Graja Storax tacitâ rimatur carmina mente;
 Hauserat illa scholis quondam: Babylonica metra,
 Chaldaesque notas, magico ceu promat ab ore.
 Exin: quin Malcolme petis? gallumne spadonem,
 (Ede, nihilque time!) ferrata cuspide fixum?
 Vis? volo, Malcolmus trepidâ formidine dixit.

Post

Post hæc dicta Storax submurmurat, atque ita fatur:

Siloni caperones!

Hanc veterem referate arcam, Spado gallus in illâ
Delitet, hunc primum mensis apponite nostris!
Mandata expediunt famulæ, gallumque spadonem,
(Quem prius abscondit Malcolmi garrula Consors)
Inveniunt arcâ. Vis est in carmine tanta
Mi Malcolme meo. Statuam tibi fercula plura.
Forte anates viridi quæ jam modo gurgite nabant
Nunc deplumatæ, & lenta sartagine frixæ
Chare tibi sapiunt Malcolme? edissere tantum.

Vibrissa speromenti!

Hic ubi perfosso sunt parva armaria muro,
Quærite: Fluctivagæ septem latuère volucres.
Nescio quis teneris sapor est & gratia pullis,
Quos nuper conjux cristati foeta mariti
Exclusit nido. Pullos vis esse recentes?

Mentico barbicola!

Hic ubi fornacem murus sustentat, operta
Scamna vides, remove, villosaque gausapa tolle,
Pullos invenies septem, totidemque columbas,
Omnia cocta, tuis volui quia parcere lignis.

Quàm

Quàm sapit in succo porcellus tostus ad ignem,
 Dum calet, & pellem gestat quasi glutine tinctam?
 (Omnia dissimulat molitoris perfida Consors)
 Talis erit citharæ laudari carmine dignus.
 Quid sentis Malcolmme? Lyram tua cista recondit,
 Cui tener auscultat porcellus tostus ad ignem.
 Hanc aperi cistam, coramque fatebere mecum
 Quæ dixi. Prius ore tamen sacra carmina promam.

Extenebro patina!

Cernis? Porcus adest. Patina quàm suavè recumbit,
 Ceu viridi carpat molles in gramine somnos?
 Sopito vicina jacet lyra, causa soporis
 Illa fuit, grato cum murmure clausit ocellos
 Mollè jacentis apri: Vatem sic orphea dicunt
 Immites cicurâsse feras dulcedine plectri.
 Hæc ubi monstra videt, totus stetit ore gelato
 Malcolmus, si fortè Storax cum Dæmone nigrum
 Percussit foedus? trepidat contingere lancem,
 Attrectare manu tenerum neque sustinet aprum.
 Ast illum ex cistâ Malcolmi nupta levavit,
 Et tacitæ secum quæsta est bene conscia fraudis:
 Hæc & plura Tibi, mi Scriba Stopolce, parabam,
 Nunc capit illa Storax, rapiant quem Tartara vivum!
 At celer ex cista citharam mox ipse sonoram

Arripu-

Arripuit, digitisque Storax resonabile carmen
 Increpuit, citharæ cavus àère venter eburnus
 Undulat & decies replicata rebombilat echo.
 Sed breve carmen erat: Neque nunc est hora canendi
 Nostra Storax, inquit, frigescere fercula possent.
 Tum rursus ad veteres gnarus convertitur artes:

Obsuffarcinamicti!

Non procul à portâ suspensus prominet asser,
 Quo noctu audaces nequeunt ascendere mures;
 Quærite, siccatus fumo de carne suilla
 Westphalicus peraso, & farcimina longa quiescunt.

Plani lucernituentes!

Angulus obscurus pueris ubi verteré cunas
 Velato rugosa die solet Antlia nutrix
 Est ibi; lactucas oleo reperire natantes
 Nec non asparagos manibus prensare licebit.

Noctilatentivori!

Vos quoque tetragradi stagni de littore cancri,
 Jam modo purpureo post funera sanguine picti
 Ferte gradum retrò. Clausâ nunc nempe jacetis
 Obscure cistâ. Refera Malcolmè, minaces
 Invenies grandi chelarum forcipe caneros.

Noctidolostudij!

Vina caput mensæ: vanum convivium nomen,
 Si non lætitiæ Bacchus dator adfit, & author.
 Vis madeant nobis generoso guttura Baccho?
 Ecce ubi se tollit Vulcania vertice fornax,
 Ascende, & trullam cape. Nunc pia carmina dicam.

Pulligremo plagij.

Iussa facit molitor, plenam vinoque lagenam
 Dat Storaci, oh! quantus mihi serpit in ossibus horror!
 Egelidoque rigent, dicens, terrore capilli!
 Vina Storax hilaris vasa in crystallina fundit
 Proficiatque tibi Malcolmme! hæc fatus inempto
 Se recreat potu, dictisque hæc insuper addit:
 Quin, quod mireris, Stygiâ quoque sede citabo
 Formosi specie juvenis tibi Dæmona vivum,
 Pallidior buxo vix non in marmora versus
 Hic Malcolmus erat, nutat, tremit, æstuat, alget.
 Hil metue: Hic grandis, quem conspicias urceus, inquit
 Post hæc dicta Storax, pulchro, nitidisque capillis
 Quis credat? Phlegetontæo dat tecta colubro.
 Vase sub hoc latitat violentus, callidus, ater,
 Pervigil ille Draco, referens simulacra venusti,
 Et picti, quales aulis nascuntur, ephēbi.

(Quis

(Quis tibi nunc sensus latitans sub vase Stopolce?)
 Ergo ades ô miseræ deceptor subdolos Evæ?
 Sic grandi sua dicta Storax nunc detonat ore;
 Infigitque cado plagam, pugnumque sonantem:
 Ergo ades umbrarum Pater, & graveolentis Averni
 Immitis Rector, Stygiæ qui jura paludi
 Inventor scelerum dictas, cui mille nocendi
 Sunt artes, stipant quem mille immunda malorum
 Agmina spirituum, cui semper tristia verba,
 Iraque, insidiæque, & noxia crimina cordi?
 Ergo ades! hîc iterum resonanti lignea tundit
 Verbere vasa Storax, mandatque aperire fenestras,
 Et valvas omnes, clausæque repagula portæ,
 Det celer ut sua terga, nihilque moretur euntem.
 Diriguere oculi Malcolmno, pallor & hausit
 Ora sepulchralis, scopuloque simillimus hæsit.
 Jam pete lucifugos Erebi mala Bestia fratres,
 Sub Styga te præceps & ad ultima Tartara mitte.
 Nunc mea præmissis jungam sacra carmina diris:

Sutelo captiotrica!

Rumiger aucupidæ!

Nugicanoricrepe!

Hæc ubi detonuit, clausum quo scriba jacebat
 Invertit vas grande Storax: citus aufuge, dixit

Atque nocere cave! se fulminis ocyor alis,
 Utque sagitta celerrima missa per ætheris auras
 Eripit, atque oculis vanescit scriba Stopolcus.

Omnipotens, metuende Pater! qui fulmina torques,
 Dixit ad hæc molitor, manifestum Dæmona vidi!
 Quàm similem scribæ? vicina hac arce Stopolcus,
 Si nescis mi chare Storax florente juventâ
 Vivit, & hunc arcis scribam vicinia noscit.
 Heu mihi! quàm similis, vix ut dignoscere possis,
 Huic scribæ Dæmon fuerat, quem lumine vidi,
 Sic oculos, sic ille manus, sic ora gerebat.
 Cura fuit nobis speciem tibi Dæmonis atri,
 Dixit ad ista Storax, Malcolme ostendere larvâ
 Humanâ tecti, nec formidare nigrantem
 Et cornu, & caudâ deformem, ignesque vomentem,
 Sermonem vobis bene texere debeo longum,
 Omnia si memorare velim, & perstringere verbis.
 At quando incipiunt frigescere fercula nostra,
 Et jam jam cœlo surgunt vigilantia noctis
 Lumina, nunc sapiat mea cœnula, cœnula verbis
 Facta meis. Læti jam vivite! Plena Lyæo
 Amphora nos recreet Malcolme hanc ducere noctem.
 Nobiscum Consors tua, nec Malcolme negabis,
 Rhetorica insomnem debet. Cras cætera dicam.

Finis

*Finis Comædiæ, & S. STANISLAI ver-
ba ad Regem Boleslaum, ut Hun-
gariam deferat.*

HÆc ubi differuit, mensæ Parnassius Heros
Accumbit, primasque jocis, salibusque tenebras
Exigit: Ast molitor mirari te satis, inquit,
Haud possum, mi chare Storax, quo munere cœli
Ædibus advectus nostris tot fercula tecum
Attuleris, dapibusque dapes, & lancibus unctæ
Se cumulent lances. Si Palladis ista parantur
Artibus, haud dubitem fessâ tardante senectâ
Tyro novus veterem ferulæ submittere dextram,
Ast puto tam vultu non omnes Musa benigno
Aspicit, ut solis discant producere verbis
Prandia purpureumque cadis effundere Bacchum.
Haud tibi credo fuit vulgaris in arte Magister,
Communesque libri, Phœbus te vexit ad Astra
Altius, & sapuisse dedit. Tu celsior ibas,
Quàm sint sera tui longævi vota Parentis,
Spem quoque tu Matris superas. Quæ gaudia carpent
Cùm te conspicient verborum munere lautas
Posse parare dapes? Quid, si quoque Dæmona cernent?
(Horreo, & aspecto surgunt mihi Dæmone crines)
O ra-

O raris ars tanta quidem explorata magistris!
 Ista senex. Multo confors tacet ora rubore
 Jam pridem perfusa; procul, procul esse scelestum,
 Vult Storacem: & contrà subitum tamen hospitis illi
 Ingenium placet, atque dolus. Sic foemina fraudes
 Semper amat, mediâque in risum frangitur irâ.
 Hæc ubi conferto spectacula læta theatro
 Purpureos recreant Reges, Procerumque coronam:
 Malcolmus citheram Storaci porrexit, & isthoc
 Ut bene apud memores veteris stet gratia facti,
 Dixit munus habe. Hanc citheram, quis nescio, nostrâ
 Demersit cistâ, quâ tu prior ipse canebas:
 Hanc cape nosque tui memores scito omne per ævum.
 Post scenam his dictis Molitorque, Storax regressi.
 Et jam prospexit celerem comoedia finem:
 Ultima progreditur, lætis primordia Mimis
 Quæ dederat, lauri folijs incincta virago;
 Et quam principio jussit salvere coronam
 Æricrepos inter sonitus, fremitusque tubarum,
 Ore valere jubet. Surgunt Proceresque Ducesque,
 Linqvuntque ingentis proscenia picta theatri.
 Abripuit geminos inter funalia Reges
 Rheda nives lambens, mox altera, & altera primam
 Insequitur, duplicem rhedarum linea versum
 Circinat, & strepitu nolarum tinnit olympus.
 Humida nox epulis iterum, dapidusque sacratu:
Atque

Atque ubi jam Reges riguæ dant membra quieti,
Saltibus invigilat Corybantûm regia pubes:

Innovat ipse choros prior instauratque Miesco.

Jam Samios gyrant orbis, priscumque rotundant
Corduca, Phæacum jam lubrica corpora flexu

Exercent, volucrisque rotant se vortice torni:

Quas fugère petunt iterum, repetuntque puellas:

Atque fugâ in mediâ crepidâ resonante caprizant.

Viderat hesternas surgens aurora choreas,

Sic hyemem ignavam, & lentæ fastidia brumæ

Decipimus, melior redeat quoque lumina somno:

Fessa Boleslaus dederat quoque lumina somno:

Ecce soporato nigræ ad connubia noctis

Sacra Stanislai thalamo coràm adslitit umbra:

Nubila frons, & læta parùm: non aurea velat

Mitra caput, lævam lituus neque gemmeus implet;

Sed ferrum crudele manu premit, impia collo

Vulnera quod dederat, cædis monumenta nefandæ.

Tetrica talis adest, Regemque affatur imago:

Ergò Boleslaum recreant spectacula Circi?

Sic scelerum securus agit quasi dormiat æther?

Herculeos inter calices, crateras & inter

Abluit ille scelus? nihil ira minantis olympi,

Tartareique nihil, nisi fabula vana camini?

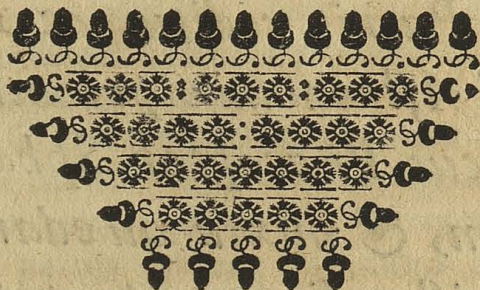
Ergò gravem, saturumque epulis, plumisque sepultum

Cras alij excipient Mimi, rhedæque volucres?

Flecti-

Flectitur & citharis, & fit placabile cœlum.
 Heu fuge, si quis adhuc superat tibi Numinis horror
 Et metus! heu ferient, ferient te fulmina fontem!
 Quid iusto Procerum caput eripuisse furori
 Hoc iuvat, in pœnas si poscunt astra nocentem?
 Illa movenda tibi, faveant si fortè gementi,
 Desuper & scelerum noxas, irasque remittant.
 I celer, hæc summa est, Regnoque incognitus effer
 Furtivum sine teste pedem Fors moenia Romæ
 Portus erunt, & meta fugæ: fors angulus alter
 Mutantem exilia, & patrio procul orbe vagantem,
 Excipiet, Romæ te primùm ad moenia defer:
 Numina si jubeat contrà, mediaque morari
 Te voluère viâ, pare, & mandata capesse.
 Quidquid erit, patere imperium, neque corrige cœlum.
 Ductor ego, atque comes. Subjecit sine loquendi
 Mollia, spemque ratam veniæ: dumque insuper ortis
 Perfusum lacrymis Regem, gemitusque cientem
 Conspicit Antistes, ceu gnatum amplexus, & ulnas
 Fortiter innectens, flenti quoque basia figens:
 Audi me Fili! tandem audi recta monentem!
 Posce tuis veniam factis, cœloque remitte
 Cætera, & hanc exul, si qua est super, exige vitam.
 Dixit, & in vacuas cum somno vanuit auras.
 Incipit, intereà obscurum lucescere cœlum,
 Atque in cœruleum præceps ruere Oceanum nox:
 Mem.

Membra Boleslaus thalamo levat, hæret imago
 Præfulis, & vultum, & gestus, & verba loquentis
 Percipit: ex speculis veluti simulacra resultant,
 Ac vocis veluti impactæ respondat imago
 Rupe cava, & functi ex scopulo redit umbra sonoris:
 Talis adest Præful, laterique hæere loquique
 Verbaque, quæ promptis, verbis firmare videtur:
 Quo se cunque dolens Rex vertat, adesse, minari
 Cernitur, interdumque aspergere blanda severis,
 Solarique ægrum: Maturus ut exeat aulâ,
 Mox iterum hortari, precibus neque Regis amici
 Cedere, nec gnati lacrymis velit; atque monentis
 Audiat imperium cœli, & quæ jussa, facessat.

P

De

DE

BOLESLAO II.
REGE POLONIAE,
LIBER V.
ARGVMENTVM.

*Fugiens ex Hungaria Boleslaus defertur
 ad Monasterium Ossiacense, ubi pœ-
 nitens pedem figit. Miesco filius de-
 sperato Patris reditu, ac Regni spe
 depositâ Astronomiæ privatus vacat.
 Copernicus Præceptor Sphæram ar-
 millarem, & mixta quædam imper-
 fecta Aristotelis interpretatur in fa-
 vorem Miesconis.*

H Is Rex accensus monitis, jam certus abire
 Maturumque efferre pedem, quæ corde latebat,
 Oc

Occultat verbis, simulatque alia omnia prudens
 Absconditque fugam. Tum verba novissima fatur
 Et gnatum alloquitur, neque verba novissima gnatus
 Ista putat, motus aut pectore concipit ullos.
 Gnate, ego præsignis nuper vestigia cervi
 Prendi vicinis in saltibus; hic ubi torrens
 Exesâ se rupe rotat, dum nubifer Auster
 Obscuro immaduit cœlo. Montem ille reliquit,
 Præcipitique fugâ, juvenum clamoribus actus,
 Transmisit campos: stabulum nunc figit in imâ
 Valle, carverso tutus lare, tutus & umbrâ.
 Vidi ego signa pedum, neque me vestigia fallunt.
 Cras ubi puniceis Aurora regressa rosetis
 Nocturnum terget pubenti ex gramine rorem,
 Matutinus ego, solusque (hæc gloria dextram
 Sola manet nostram) virides tentabo recessus:
 Sed neque solus ero, famuli mihi Pamphagus, acer
 Naribus, & Corylax: maneant clamosa, latentque
 Cætera turbâ domi. Quamquam quid blandior istâ
 Voce mihi, maneantque domi, latentque molossi
 Dico, quasi patrijs pridem de finibus acto
 Sit sua certa domus? Suspirans ista gemenisque
 Dixit, & adjecit: Quoties confecta dolore
 Atque habetata malis me mens malè conscia mordet,
 Et redeunt curæ, miseri solatia casûs
 Venatu capio, silva est medicina dolorum,

Silva levat mentem, functamque relusciat umbris.
 Ista sepulchrali jam pridem frigore membra
 Gnate soluta forent, funusque, cinisque jacerem.
 Exanimis, si non studijs vigilare Dianæ,
 Poscere nec canibus nemus, & juga celsa liceret,
 Hanc tibi, quæ superat, venatrix Delia vitam
 Debeo, fata mea in ventos tua cornua diffiant.
 Diffarentque utinam semper! neque mentis acerbæ
 Triste rediret onus, dum cantant æra recessû!
 His dictis iterum tristis suspirat, & addit:
 Sit miseras aliquid venatu abspergere curas
 Solarique animum: sed non est pectoris ista
 Constans, atque tenax requies. Medicina dolorum,
 Si fatear, neque me pudor avocet, unica Roma est!
 Omnibus hæc potior silvis, mihi crede Miesco.
 Hic veniam scelerum Sacrorum ab Rege reposcam.
 Ibis gnate comes: tenebris nox apta favebit.
 At scelus infandum mediâ qui luce peregi
 Cur iter abscondo tenebris? qui crimina cædis
 Publica me doluisse palam vetat, atque fateri?
 Hæc ubi disseruit, suspirat, & insuper addit:
 Quidquid erit tandem, dum tempus, & hora favebunt,
 Roma adeunda mihi est. Forsan comes ire Miesco
 Chare potes: solum me forsân Roma videbit
 Te sine; quid plagis? placeat tibi gnate morari
 Dum redeo, agnatæ tectis Regalibus aulæ.

Plura

Plura locuturo tristes per lumina guttæ
 Erumpunt, pectusque dolens Natura patrum
 Pulsat, & effuso gnatus quoque vocibus istis
 Immaduit fletu, ac gemitum dedit ore Miesco.
 Ultima verba metu exanimant, sternuntque parentem.
 Ast Pater, ut dubiæ lux experrecta diei est,
 Solus adit silvam: fidi comitantur euntem
 Pamphagus, & Corylax: fugientis tota supellex,
 Arcus cum pharëtra, certæque in lucra sagittæ.
 Nec non & tacitis quædam perarata papyris
 Soli nota sibi, & nulli lustrata, nec unquam
 Vulgata in populum: peregrinâ luce pyropus
 His super accedit, qui Regia robore firmat
 Ediçta, & pacem obsignat, bellique tumultum.
 Addidit & nummos auri, saccumque nigrantem,
 Quali humeros cingunt, qui poscunt mœnia Romæ,
 Ista Boleslai profugi fuit arçta supellex.

Et vix contigerat viridis proscenia silvæ
 Eximit extemplo chlamidem, tegmenque superbi
 Verticis, & solvit zonam, gladijque micantis
 Ex ramo suspendit ebur. Defendere vestes
 Pamphagus, & Corylax jussi, ad carecta ligantur.
 Ipse autem positis saccum Rex induit armis:
 Pera humeris pendet, nodosaque pertica dextram,
 Implet, & obscurâ conchilia veste relucet,
 His ita compositis iter arripit, atque profunda

Silva-

Silvarum secretus adit: tum ex æthere poscens
 Actorum veniam procumbit corpore toto,
 Porrectusque jacens ita anhelò corde precatur:
 Rector Cœlicolùm metuende! arma æthere dextrâ
 Qui fera terribili jacularis, & impete terras
 Succutis, infernique moves nigra stagna profundi:
 Da veniam, & tecum (metus heu! mea congelat ossa!)
 Da mihi pauca loqui. Tu, qui scelerata retundis
 Consilia, oppressosque levas, dextraque potenti
 Erigis, & premis audaces, folioque superbos
 Dejicis: exemplo placuit, tibi maxime Rector,
 Hoc firmare meo: Fateor tua Numina læsi,
 Fas omne abrui, neque me jam dignor honore
 Aurea quæ vigilant cœli arcubus astra tueri,
 Aut meminisse tui. Si spes opis ulla superstes,
 Heu! dubito, trepidoque metu, & sudoribus angor!
 Si venia in cœlo est super ulla, hanc mitte roganti,
 Atque iras Pater, ac odia, & tua tela repone!
 Jellidis poterant quondam tua Numina flecti
 Vocibus, & lachrymis, qui cædi turpia fando
 Furta thori adjunxit: sunt nostra simillima prisco
 Crimina Davidi; quid si tua me quoque Regem
 Tutetur venia, atque favor comitetur ab alto?
 Non minor est hodiè, ac fuerit tua dextera quondam.
 En quondam hoc spolio pro te diademate, sceptrum
 Projicio, & patriis procul erro finibus exul:

Si mo.

Si modo, quam merui, tua sit mansuetior ira,
 Ærumnisque meis olim moveare rogatus!
 Parce DEUS miserere reum, & mea crimina dele!
 Illa gemens consurgit humo, gressumque capessit.
 Necquicquam exspectant Corylax, & Pamphagus acer:
 Atque ubi desperant Dominum, sua dente resolvunt
 Vincula, & portas (rabies simulabat edendi)
 Præcipitem celerant gressum, sociosque revisunt,
 Interea sine teste fugam Rex urget anhelus,
 Lingvæque ne prodat fugientem, hæere palato
 Verba sibi simulat, neque fundit ab ore loquelas.
 Altera se reparant Titanidis ora Dianæ
 Ex quo carpit iter, Romam tentatque repostam.

Monasterium Ossiacense in Carinthiâ.

ET jam Pannoniam post terga reliquerat exul,
 Styriacoque solo profugus confedit, & inde
 Se quoque proripuit: requies & meta laborum
 Exhaustæque viæ fit nostra Carinthia tandem
 Hortatu Superum. Romanis paruit olim
 Hæc Regio: Sallæ sic rudera prisca loquuntur,
 Magnæ urbis, cujus nunc undat arista ruinis.
 Hic cryptæ ingentes, & saxea signa Deorum,
 Atque frequens nummus sub Cæsare calus Iulo.
 Sæpe Jovem impresso descendit pastor aratro:
 Sæpe dolent cineres, urnæque à vomere fractæ

Effo-

Effosæque gemunt animæ, lucemque perhorrent.
 Absorptam fremitu terræ, vivamque sepultam
 Fama refert urbem: Sunt, bella furentia muris
 Qui finem statuisse, velint. Antiqua premit nox
 Omnia, & obscura latet in rubigine verum.
 Post ubi Romanum luxu populante rubeat
 Imperium, ex patriâ posthac tellure Carinthe
 Rectoresque, Ducesque legunt, moremque sacrandi
 Principis antiquo servant per sæcula ritu.
 Scilicèt agrestis, cento, & pastoria pellis
 Cingit membra Ducis, quo cultu moenibus urbis
 Egressum, Procerum globus, undantisque corona,
 Incingit populi. Vasto candentia campo
 Saxa thronum effingunt, nostrumque videtur in ævum:
 Hunc prior inscendit vili de plebe colonus
 Affaturque Ducem: Tunc jura antiqua tueri,
 Et forti patriæ fines defendere dextra?
 Præmia virtuti, meritis cumulare favores,
 Et mulctare reos? Princeps his vertice pronus
 Annuit. At pastor: ne fors tibi mente remissâ
 Excidat ô! Princeps, veniantque oblivia tanti
 Muneris, hanc alapam cape, dicit, & ora Regentis
 Pervolat audaci dextrâ. Post ista Tribunal
 Deserit, atque Ducem lapidosâ in sede reponit.
 Tum novus his actis spoliatur paupere cultu,
 Ostroque ardenti Princeps amicitur, & auro,
Atque

Atque ducale capit colaphi pro verberere sceptrum.
 Gratantur Proceres, redeuntque ad mœnia læti
 Cum Duce: fit plausus populi, cœlumque remugit.

Ex nunc Austriaci terras rexere Carinths
 Archiduces, Divûm genus: Hos Maltaſchia bello
 Pellere niſa fuit, defuncti jure Parentis,
 Unica cujus erat ſoboles, patrimonia ferro,
 Et flammâ mulier quaſi clam ſibi rapta repoſcens.
 Ipſa puellari lateri circumdedit enſem,
 Et caput abſcondit galeâ malè fortis Amazon,
 Oreque terribilis diducto, abrupta Tirolis
 Per juga Bellonam Carnorum duxit in oras.
 Milite jamque ſuo plures invaſerat arces,
 Oppidaque incendit Bellatrix maſcula flammis.
 Unica fœmineos arx Oſteruvizia faſtus
 Contudit, hæc nullis erat expugnabilis armis.
 Ergo famis duræ rupem obſidione coronat,
 Sic rata ceſſuram: ſed cedere neſcia rupes
 Arte famem eludit. Taurus maëtandus in eſcam
 Unicus obſeſſis ſuperest: ſtridente ſecuri
 Nunc feriunt, ſternuntque ſolo; tum corpora tauri
 Subjiciunt cultris, ſpoliantque cadavera pelle,
 Et ferubus figunt coſtas, ſolatia ventris
 Ultima, mox pellem conſutam meſſibus implent
 Triticeis: Arcis de vertice miſſa per auras
 Præda volat; reſerant hoſtes Cerealia dona,

Q

Ter.

Tergaque cruda vident. Frustrà tentavimus Arcem,
 Nec premit obsessor, dixit Maltaſchia, cives
 Dira fames: Cedamus abhinc, fors tempore cedit
 Arx alio, clavesque mihi, portasque recludet.
 His repetit dictis mulier decepta Tirolim.
 Exuviæ tauri memori servantur in arce,
 Vidi ego quæ memoro. Sed nunc ad cœpta feramur.

Montibus ex altis iſtâ regione frequentes
 Rivorum vitreæ ſerpunt per prata querelæ:
 Poſt ubi nulla patet fuga, lubrica ſtagnat aquarum,
 Congeries, placidi ſimulatque ſilentia ponti.
 Tres habet inſignes piſcoſi gurgitis undâ
 Terra Carintha lacus: medium tenet, atque natantùm,
 Ditiſſima eſt ſpolijs, veteris qui moenia radit
 Oſſiaci, Turresque ſacras, Prædantibus hamis
 Agmina ſquammigeræ ducuntur millia gentis.
 Sic adeo medium ſemper tenuiſſe beatum eſt.
 Decepti ut toties caveant ſibi, retia, naſſas,
 Piſcantumque dolos fugiant, fundoque morentur:
 Sed ſua damna petunt avidi, pereuntque volentes.
 Argento lucent ſimiles hoc gurgite truttæ
 Guttis diſtinctæ croceis: non æquore prædam
 Invenias magno, quæ ſit mage grata palato
 Eſca tuo, vicina licèt ſint munera ponti
 Adriaci, non murænas, non oſtrea cures,
 Et capite à grandi qui ducunt nomina, caneros.

Sunt

Sunt, & erunt nostræ Regum bellaria truttæ:
 Hæc ergo Ossiaci Neptunia Regna virescunt,
 Æquoris effigies parvi. Quis struxerit ædes
 Relligione Patrum priscâ, quis templa dicârit,
 Musa refer paucis. Jam sæcula dena volutant
 Se Mundo, & super hæc Titan trigessimus annum
 Circinat in menses, quo nostrum exordia sumpsit
 Ossiacum: nomen claustro dedit Ozzius Heros
 Flammanti insignis galeâ, & radiantibus armis.
 Finitimo ille Arcem Tyffenam in monte tenebat,
 Statque aliquid, nec adhuc consumpsit rudera tempus
 Omnia, murorum vestigia prisca supersunt.
 Ozzius hic fidei, ac sinceri luminis expers
 Impia thuricremis placavit Numina flammis;
 At gnatum, ut celebres Europæ cerneret urbes
 Romæque antiquæ fastum, dimisit ab arce.
 Egressus patriâ juvenis, peregrinaque lustrans
 Littora Christiadam divino fonte lavatur.
 Fœdera conjugij spernit, votoque pudorem
 Alligat æternum: viduata Aquilea mitram
 Imponit juveni, sponsique procaturo amorem.
 Exemplo gnati gemini quoque sacra parentes
 Christiadam amplexi cultum posuere Deorum.
 Cumque Jovi, & Marti fumarent thura Carinthi,
 Marmoreos colerentque Deos, hæc primitus arce
 Illuxit cœleste jubar, Christusque refulsit.

Exin Aniciadis Benedicti diva propago
 In sedes adlecta novas, caligine Ditis
 Funditus abstersâ coelesti flumine lustrat,
 Expiat & Patriam, nocturnaque signa Deorum
 Æquat humo, Christoque facit nova surgere Templâ
 Ozzius ipse memor tibi casta Puerpera Virgo
 Claustra dicant, sobolemque sacram sibi prolis adoptat
 Nomine: quin ædes nobis quas struxerat olim,
 Mortuus ipse colit, plus & quàm mille per annos
 In templi medio gelido sub marmore somnos
 Cum consorte capit. Sunt hæc cunabula prisca
 Offiaci. Regem nunc excipe Musa Polonum.

*Boleslaus ex adversâ ripâ stagni navigat ad
 Monasterium Offiacense.*

Mons dexter trans stagna lacûs alit ubere gleba
 Mille greges, calido, quia vultum flectit ad Austros:
 At qui læva tenet, soli conversus iniquo,
 Ille minus colitur, tenebrôsæ in littora silvæ
 Undique dependent, & præmaturus obit sol.
 Hac ergo ex ripâ sancti antiquissima Claustri
 Septa, pijque lares per sæcula dena coluntur.
 Nulla viatores huc regia semita ducit:
 Tempora si brumæ, glacialibus aspera Coris
 Excipias, tunc plaustra gemunt in marmore duro
 Et pictæ volitant stupefacta per æquora rhedæ.

Mox

Mox ubi sol rigidâ Neptunum compede solvit
 Hybernum cessitque gelu, tunc altera rursus
 Semita trans stagnum teritur. Via certa salutis
 Ista Boleslao fuerat, dum limina Romæ
 Mente agitat secum. Regno, patriaque carentem
 Hæc furtunatas via regia duxit ad oras.
 Macte Boleslæ! ignotis his sedibus hære:
 Surge animis, jam portus adest, & meta salutis,
 Errantem jam fige pedem, sint mœnia Claustrî
 Altera Roma tibi, sint littus & ara salutis.
 Regia vera via est, quæ Reges ducit ad astra.

Et jam post montes sol lumina clausit, anhelas
 Extinxitque rotas, parvi trans marmora ponti.
 Templâ Boleslaus videt, ac sibi corda peruri
 Igne sacro sentit: quantum crescentibus umbris
 Deficit ipsa dies, tantum mage cura videndi
 Offiâci exacuit Regem. Lux omnis Olympi
 Eripitur tandem ex oculis, & sidera lucent.
 Lumine prosequitur tamen & rimatur, in umbris
 Seque videre putat, quod amat. Per littora currit
 Si remo quis claustra petat jam nocte profundâ?
 Nemo petit claustrum. Vicina mapalia nautæ
 Stramine tecta subit, neque fundit ab ore loquelas,
 Nutibus ast loquitur tantum, digitisque perorat.
 Villica fors parvis vigilans absente marito
 Pulmentum coxit Cereali ex munere natis,

Lacte

Lacte cibum niveo, cocto spargensque butyro.
 Est Cereris genus hac patriâ, quod ritè secundam.
 Dicere tu possis Cererem; nam messe peractâ
 Mox iterùm curvo tauri junguntur aratro;
 Arvaque sulcantur: sulcato spargitur arvo
 Altera læta Ceres, quæ nullas tollit aristas,
 Sed gracilis quasi repit humi, tamen undique ramos
 Explicat exiles, roseoque cacumine floret.
 Parvula tu virgulta putes nascentia vulgò.
 Tempore sed lapsò, coeli, solisque favore
 (Autumni imprimis si non nocuere pruinae)
 Induitur grano, & Cerealia lina ministrat
 Ista seges, saxoque molæ contrita strepentis
 Pinsitur in panem, fiuntque hoc polline pultes
 Agrestùmque dapes variæ: Sartagine tostam
 Nam Cererem excipiunt, cocto sparguntque butyro
 Affunduntque nives lactis. Sit rustica quamvis
 Ista dapum species, sapuit tamen, atque subindè
 Gaudet se stomacho quoque nobiliore locari.
 Tanta soli patrij, & biferae clementia glebæ est.
 Villica, ut ante fores jam pridem ad scamna sedentem,
 Observat Regem, blandis mox provocat illum
 Nutibus: Accede, & nobisum divide coenam
 Quisquis es, hoc etiam sub noctem in stramine dormi,
 Quando ita poscis, ait, tum sese ad pignora vertit:
 Discite pauperibus coenâ succurrere gnati,

Atque

Atque Lare. Hoc mater, pater hoc me sæpe monebant,
 Ludebam cùm parva domi. Gratissimus æther
 Omnia sorte duplâ, & geminato foenore reddit.
 Sit nobis angusta domus, sit curta supellex,
 Ostia dum pateant miseris, ut cætera desint,
 Hoc satis est. Nulli domus hæc obnoxia culpæ
 Dum fuerit, sanctusque pudor pernoctet in illâ,
 Plus satis est. Aurum da nobis astra negârint,
 Non tamen esse pios. Quid si pro paupere coenâ
 Egelidique haustu laticis coenacula sternant
 Regia, Nectareosque lacus dent Numina quondam?
 Isthac spe niti Divinâ voce jubemur.
 Dixit, & invitans Regem: cape ruris, Amice,
 Munera, sustenta vires, longeque profectos
 Instaura, vir chare, pedes: nisi muta sileret
 Lingva, viæ causas nobis narrare juberem,
 Erroresque referre tuos. Intelligo quantùm,
 Vestibus his Petri te limina poscere prodis.
 Vade, DEUM pro te, pro meque precare rogatus!
 Ora licet sint muta, preces tamen audiet æther.
 Nunc ede, post riguæ da laugvida membra quieti.
 Contigit ore cibos, viresque refecit agresti
 Rex epulo, atque ubi tota domus sopita quievit,
 Ipse etiam paleis, & stramine membra reponit.
 Commoda tum recolens, & simplicis otia vitæ:
 O solos, inquit secum, vereque beatos

Agri-

Agricolas! O quàm parvo solatia constant
 Maxima? quàm nullo sunt illita gaudia fuco?
 Integritas, niveusque pudor, neque fallere docta
 Simplicitas, lucri studium sine fraude merendi,
 Quin & larga manus, licèt absit copia rerum,
 Hic posuère Larem. Toto contraria coelo
 Aulica quàm vita est? tuguri mage pauperis hospes
 Esse velim, & gracilis dormire in vimine junci,
 Quàm mihi lecticas, & regia strata parari.
 Auro tecta rigent, gemmisque triclinia Regum,
 Sed simul & turgent vitijs. Scelèratus habendi
 Imperat, ac mores sinceros inquinat ardor.
 Ambitio bullis inflata crepantibus orbes
 Spe vorat insanâ, neque Regnum sufficit unum:
 Vi, ferro, flammâ terræ poscuntur & undæ,
 Juraque bellorum, & causæ nectuntur inanes.
 Ruri habitat tranquilla quies, secunda tumultûs,
 Divitijs contenta suis: non classica miles
 Intonat, & rauco crepuerunt cornua cantu.
 Quisque suum tauris patrium proscindit agellum:
 Rumpitur invidiâ nemo, neque tendere fines,
 Aut vicina placet sibi subdere jugera bello.
 Pax, & sancta fides habitant sub paupere tecto.
 Quodque ego mirari non desino, sobria mensa
 Sit licet, invitant tamen, ac ad prandia cogunt.
 Arcemus portis inopes, aditumque negamus:

Ad sua

Ad sua tecta vocant isti gaudentque malorum
 Effigiem in miseris propriamque, suamque tueri;
 Redde pijs DEUS, & coelo benefacta repende!

Talia commemorans dulci lassata sopore
 Lumina concludit, coepitque in stamine duro
 Mollior esse quies, quam quæ regalibus aulis
 Olim inter citharas, vocumque sonora duella
 Invitata fuit. Cygnæo vellere fessis
 Haud opus, excipiunt strato quocumque quietem.
 Ecce autem seræ sub nigra silentia noctis
 Umbra Stanislai coelo delabitur alto,
 Non obscura tamen, vultum neque tristis ut olim,
 Sed faciem conspersa rosis, ridensque, favensque,
 Rex ubi Pontificem coram sibi sentit adesse,
 Excutitur somno, gelidus pavor ossa pererrat,
 Hirta tremore coma est, & adhæret lingua palato.
 Ast trepidum dictis Præsul compellat amicis:
 Parce metu varijs regionum erroribus acte
 Exilijque tui, Fili charissime, finem
 Hunc specta: externo non ut prius orbe vagaris,
 Littora nec peregrina premis; favet hospita tellus
 Ista tibi, & natale solum est: His sedibus hære,
 Ostiacum sic Roma tibi. Sic maximus æther
 Imperat: Interpretes mandati nubibus adsum.
 Nunc age, quid coelum tecum velit insuper, audi:
 Quæ trans stagna lacûs hesternò vespere Templa

Proxima vidisti, rosæ ad Pallantidis ortum
 Rex maturus adi, & Matri dic ore salutem
 Partheniæ, cujus delubra dicantur honori.
 Nec pete sollicitus quis te per cæcula vectet:
 Invenies cymbam, stantemque in littore nautam.
 Postquam contigeris formosæ Virginis ædem,
 Tum veniam exora scelerum, votisque fatiga,
 Si miserata reum, & sua jam delicta fatentem
 Lumine dignetur, si te velit esse suorum
 De grege: nec dubita, donabere Virginis almo
 Lumine, teque reum voti volet illa suorum
 In numero. Duplica mox votum, & concipe tecum:
 Hæc, quæ pauca tibi superabunt tempora vitæ
 Istius obsequijs jura te addicere claustrum,
 Vivereque ignotus pauperque his sedibus opta.
 Desere tum sanctos post edita vota penates,
 Et fora per claustrum gressum circumfer ubiquè
 Mutus, & elinguis: dextris quin gestibus aude
 Exorare stipem: sed jam non desere Claustrum.
 Illius in medio cernes de marmore fontem,
 Venam jugis aquæ nemorosi ex vertice Tauri
 Bis centum duxere tubi, bibulique canales,
 Quos modo jam labor est senio reparare cavatos.
 Tu gnava conjunge operam, nec parce labori,
 Ceu pretio conductæ foret tibi dextra, placebit
 Obsequiosa manus, rebusque intenta gerendis;

Quo

Quo gladios olim, nunc sarcula stringe lacerto.
 Sedulitate proba te cunctis, nutibus ipsum
 Hoc etiam eloquere, manibus da signa, miserti
 Ignotum Monachi excipient, opibusque juvabunt.
 Namque memor Benedictus erit, quæ templa Mogilnæ
 Struxeris in Regno, & recolet, gratesque rependet.
 Quin & clam gnatosque suos sociosque monebit
 Festini referent portas, gremioque, sinuque
 Excipiant nulli quamvis sis cognitus hospes.
 Deplorata salus fuerat tua: Numinis iras
 Placavit mecum precibus Benedictus: Olympo
 Ille alto lapsus te Rex solabitur ægrum.
 Jamque vale, & primâ, quæ dixi, luce faceffe!

Vanuit his Præful dictis. Sub luminis ortum
 Limina Rex tugurî linquit, parvosque Penates.
 Invenit & cymbam, stantemque in littore nautam;
 Complaudensque manus geminas, signisque perorans
 Vectari trans stagna rogat. Frenare nigrantes
 Jam discit remo fluctus, qui splendida nuper
 Sceptra manu tenuit, Reges domuitque superbos.
 Ille Triumphator, terræ metus ille marisque
 Cærule terga secat, factus de Principe remex.
 Macte Boleslæ! Oceani per tergora parvi
 Hâc Argô volita: Sic itur ad astra per undas.

Oratio Boleslai ad B. V. MARIAM.

Contigerat, quâ cursus erat, Rex denique portum
 Excenditque rate; in bibulâ fundatur arenâ
 Trabs cava. Templa petit quâ primùm incognitus hospes,
 Virgineam salvere jubet, fususque per aram
 Fervidus exorat mille inter vota Parentem:
 Erumpit lacrymans: O nullâ æquanda Virago
 Laude satis, sacrâ quæ quondam fertilis aurâ
 Numinis afflatu, tactusque ignara virilis
 Nixa DEUM es. Fractis ades ô! spes unica rebus!
 Unica tu Virgo es portus, littusque natantùm
 Perfugiumque reis. Heu! quot jam quassa procellis
 Et jactata votis nutantia vela protervi
 Hausissent fluctus, nisi tu cynosura, Pharusque
 Diva fores: Tu stella salvi, tua dextera nunquam
 Æquore in hoc mundi nantes frustrata fefellit.
 Imploro miser, & tua supplex Numina posco!
 O tu foemineos inter lectissima coetus
 Partheniosque choros! O quæ tibi forma, decusque!
 Casta pruina tegit frontem, sanguisque rosarum
 Accendit tibi Virgo genas, tu purior ipsis
 Mentibus æthereis; ad te supremus anhelat
 Spiritus iste meus, languetque, & deficit omnis.
 O Domina, ô mea spes, ô anchora sola salutis!
 Aureus ille tuis qui Pusio pendet ab ulnis,

Ah!

Ah! si respiciat flentem, & sua lumina flectat!
 Nutibus ah! puerum invita, potes omnia Mater!
 Sic ait illacrymans, neque spe se pascit inani:
 Namque (fide majus) manifesto lumine Regem
 Verberat, & flentem Virgo conversa tuetur.
 Illius exemplo geminam simul aureus infans
 Intentare aciem, blandosque videtur ocellos
 Torquere in flentem. Rex territus ore gelatur
 Virginis aspectu, trifido quasi tactus ab igni,
 Et migrat in marmor totus, rapiturque sepultis
 Sensibus à semet: rerum, & mundi immemor hæret
 Extincto similis, requierunt murmura venæ,
 Frigore torpescunt oculi, color ora genasque
 Deferit, & surdô luctantia gutture verba
 Obstupuère gelû. Ad superos mens avolat omnis
 Et quid agat posthac, secretis tractat in astris.
 Sedibus æthereis media inter talia Divi
 Excipiunt Regem: Genitor Casimirus, & altis
 Missus heri tenebris, lituo radiante, mitraque
 Conspicuis Præsul, qui cœlo jussa ferebat.
 It comes, & multo gemmarum lumine fulget
 Præsule cum Sancto Senior Benedictus: hic olim
 Antra puer petijt jam plenas Numinis haustu,
 Occiduumque sacris fundavit legibus orbem,
 Infernos domuitque Deos, fregitque profundi
 Sceptra Jovis, rutilamque viam sibi fecit Olympo.
 Illum

Illum & Reginæ, Regesque, Ducesque secuti
 Desilière throno, strepitumque, forumque perosi
 Dulcia privatæ libârunt gaudia vitæ.

O Nemus, ergò aliquid tibi præ Regalibus aulis
 Majus inest, & se doluerunt marmora sperni?

Accedunt alij superâ regione recepti,
 Et Regem erudiunt, quos quondam carcere, ferro
 Sustulit è medio. Jam sit pietatis imago
 Quem prius horrebant immiti fronte Tyrannum.
 Quâ sint irati pacandæ Numinis iræ
 Lege docent, septisque monent persistere claustri,
 Et fixo durare gradu. Liventia fletu
 Lumina sustollat cœlo, præcordia pugnis
 Tundat, & armatis in se sævire flagellis,
 Insomnesque velit plorando ducere noctes.
 Talibus aggressi monitis sua crimina flentem
 Coelicolæ mulcent blandis, & mollia duris
 Adjiciunt: revocare animos, ægrumque timorem
 Mittere corde jubent, certæ promissaque firmant
 Spe veniæ: Nulli non exorabile Numen,
 Seria dum, nec sera trahat suspiria corde.
 Lenibus alloquijs Rex pollicitisque revixit,
 Immemor ipse sui totâ qui mente jacebat.
 Jam redit ergò color, redeunt in corpore vires,
 Vivacesque micant oculi: mox duplici voto
 Se stringit, purgatque fidem, claustrique perenne

Jurat

Jurat in obsequium. Sacras tum deserit Ædes,
 Cœnobij lustratque forum, fontique propinquat
 Marmoreo, patiens operum, & perferre labores
 Jam docilis: Simul ac agrestia corripit arma,
 Et solus tellure levat, stringitque lacertis
 Fortibus ingentem riguo de fonte canalem.
 Quamque viri dubitent quatuor, molem unicus aufert
 Mox aliam ille trabem multo conamine limo
 Eruit, atque omni sua brachia stringit opum vi.
 Prorumpunt, falsæque fluunt per tempora guttæ.
 Scitantur famuli, & servorum tempore ab omni
 Desidiosa cohors, patriamque, genusque requirunt
 Atque viæ causas. Stupet ille, orisque loquelam
 Dissimulat, quin & spectacula mimica prodit:
 Et manibus videas dextris, pedibusque loquentem.
 Mox aliquis: Romana petit si limina, lingvis
 Iste perorabit centum, plateasque per urbis
 Mugiet, & digitis causas orabit, hiantis
 Gloria prima fori. Si tantum gutture posset,
 Alter ait, gemini quantum valuere lacerti,
 Dicere vix dubitem Ciceronem hac veste latere
 Abscondique nigro sacundum Rhetora sacco.
 Mox alius: Claustri vix iste silentia rumpet,
 Sed neque vivet iners; humeris nam pondera tollet
 Herculeis, & ligna feret, lancesque lavabit,
 Purgabit scalas, horto mala germina vellet,

Et

Et lolium infelix. Media inter talia claustri
 Antistes Senior, sero jam frigidus ævo
 Improvisus adest. Huic olim ex æthere sphaeras,
 Quas neque crystallum, vitrum neque dicere possis,
 Tres misit Regina poli. Res acta referri
 Orbe quidem toto, & memorari in sæcula digna est:
 Hic sacer Antistes Weneri nomina gessit.
 Claustri sæpe fores capitis langvoribus ægri
 Pulsabant precibus, nec erat medicina levandis
 Febribus ulla satis. Præsul Genitricis ad Aram
 Partheniæ accedit, Nabathæi nubila thuris
 Fumat, & ô Mater! squalentia corpora morbis
 Fusa vides circum, neque profunt philtrea medentum:
 Te medicam imploro, morborum extingvere pestes
 Mille potes, nullus pepulit quas arte Machaon.
 Post hæc vota globi (dictu mirabile!) terni
 Æthere delapsi media cernuntur in ara.
 Materies illis concretæ concolor undæ,
 Purior & vitro, & crystallo purior omni.
 Lucida nunc quoties ægris auferre colorem
 Intentat macies, toties ad munera Divæ
 Accelerant Matris, tanguntque salubribus artus,
 Et sua membra globis. Virtus impressa fatetur
 Præsentem Medicam: pestem domat illa, luemque;
 Vitalisque redit venis fugientibus aura.
 At pius Antistes peregrinâ veste latentem

Dum

Dum pridem observat nunquam quem viderat ante
 Diligit, & tacito sentit sibi corda moveri
 Affectu in Regem: Non te dimittere claustro
 Est animus, licet ipse velis, placet apta labori
 Dextera: sunt ventres servi, quos educo, pigri
 Nec sudant, nisi quando vorant. Tu quisquis es hospes
 Ædibus his habita nostris. En angulus horto
 Finitimus (simul ac digito contermina monstrat
 Tecta casæ exiguæ) si cœlum Aquilonibus atris
 Ingruat, haud dubita, melius te limen habebit.
 Nunc parvo succede Lari. Rex Præfulis almi
 Volvitur ante pedes, lacryinis gratesque rependit.

*Miesco filius Boleslai amissum plorat Patrem,
 Et primis Astronomiæ elementis ani-
 mum solatur.*

Postquam Pannoniæ fines, & regia linquit
 Tecta Boleslaus, deceptum errore viarum
 Fama volat cessisse feris in pabula Regem.
 Ast alij in proprium dentes acuisse molossos,
 Morsibus, & rabidis Dominum laniasse ferebant.
 Hem novus Actæon, avidis hem præda molossis!
 Sunt etiam (audacis tanta est fiducia linguæ)
 Qui ferro, dextraque suâ cecidisse recentent.
 Quis tenero sensus cum percipit ista Miesco?

Concidit ergò Parens? proprioque miserrimus ense
 Concidit? O solâ vulnus medicabile morte!
 Ergo superstes ego, quoties mihi fata recurrunt
 Qui moriar, fiamque Patris de funere funus?
 Cur mihi, cur Genitor non ferrum in pectus adegit,
 Et prior hanc animam pallentes misit ad umbras?
 Moesta dies totos functi Genitoris imago
 Occursat, longæque extendit tædia noctis.
 Num tamen his demens rumoribus omnia credo?
 Decipit, ac vanis veluti sub nocte figuris
 Morpheus illudit, sic omnis pejor eundo
 Fit Fama, & falsis onerat terroribus aures.
 Talia Rex Genitor nunquam mihi verba locutus,
 Dira infanda nimis: male faustam abrumpere lucem,
 Ceu ferro velis, & veniam desperet Olympi.
 Quin memini occultos gemitus misisse dolentem,
 Atque ubi solus erat lacrymas fudisse calentes.
 Temporis heu quoties spatium furatus amicis
 Obscurus latuit, dixitque precantia verba?
 O quoties velut in somnis oblata videret
 Se petere ingentis narrabat moenia Romæ,
 Amplecti geminasque Petri, quas nescio claves,
 Hoc lacrymas inter mihi commemorare solebat;
 Jam sibi purpureos Regi fore dixit amictus
 Et Procerum pompam, peteret si tecta Quirini:
 Nudus opum, agresti contactus membra lacernâ

Jam

Jam sine me gressum simulabat tollere furtim:
 Meque jubet salvere dolens, dudumque valere.
 His fuit implexis verborum ambagibus usus,
 Nec patuere doli, nam multa locutus apertè,
 Dictaque mox nebulis iterum circumdedit atris.
 Hei mihi! tam præsens ceu nunc mens ista fuisset,
 Hæsissemque comes lateri, non regia tecta
 Me sine deseruisset enim, non ille profundis
 Vallibus erraret, silvisque, & montibus exul.
 O Pater! ô fixum semper mihi pectore vulnus.

Ista gemens secum plorabat sæpe Miesco,
 Non epulæ, festique chori, citharæque sonoræ
 Oblectant acri juvenem mœrore jacentem.
 Regali Astrologus tunc vixerat hospes in aula
 Ætheris interpres magni: nam cæde peractâ
 Duxerat hunc secum profugus, natique Magistrum
 Esse Boleslaus voluit: neque sidera tantum
 Maximus ingenio perseverat iste Magister:
 At simul & Leges Regnorum, & jura Regentum
 Multus in Historiâ lustravit mente capaci:
 Atque domi erudijt te primum parve Miesco.
 Astrologus patriâ de gente Copernicus hausit
 Nomen, & ex illo post lapsa Copernicus alter
 Sæcula prognatus veteris systemata mundi
 Doctior invertit, docuitque quiescere solem
 In centro, terramque pigram per signa moveri.

Ista mathematicis non expugnabilis armis,
 Et nova non paucis sententia floret Athenis.
 Regius Astrologum scitatur sæpe Miesco
 Sicubi deliteat Genitor, quo terra recessu
 Abscondat profugum, Senior si discat ab astris?
 Regnorum clades, & Regum funera, dixit,
 Proditis Astrologi, quin & quæ silva latebram
 Præbeat extorri possis mihi dicere Regi.
 Verte Senex, ô! verte tuam doctissime Sphæram,
 Vertere nec cessa, dum quæ sint regia fata
 Edifcas, referesque tuo præceptor Alumno.
 Vivat adhuc Genitor meus, an jam cesserit umbris?
 Ista quidem juvenis: redditque Copernicus illi:
 Falleris ô nimium, & te decipis ipse Miesco,
 Certior ex stellis, & vano themate coeli
 Fata Patris si nosse velis. Vanissimus augur
 Ista foro in medio forsitan tibi dicere possit,
 Non ego: Mendacis sunt hæc diliria vulgi.
 Vivit, & hac lucis mortali vescitur aurâ
 Ille tuus Genitor, vivax idea Miesco
 Si Patriæ virtutis eris: si sceptrâ, thronumque
 Conscendes, Regisque premes vestigia tanti.
 Omnia, magnanimus Genitor quæ fortia gessit,
 Filius ac hæres se quondam imitabere solers.
 Ista quidem Astrologus: respondit regius hæres:
 Ast mihi deserto Regni spes excidit omnis,

Nam

Nam Patruus jam scepra tenet meus, atque Polonis
 Imperat. Hanc fixum est privato ducere vitam
 Curarum vacuam. Spes, & Fortuna valete!
 Vel certe hanc tristem Fortunam corrige tempus!
 Vita mihi eligitur cœlestibus hospita curis
 Sideribusque affixa Poli: sic tœdia fallam,
 Solaborque graves Patrio de funere luctus.
 Illius ô quamvis nunquam miserabile fatum
 Excidet, aut Genitor labetur pectore totus.
 Jam me Tyronem super astra, Copernice, duces
 Errantésque Deos septem monstrabis aperto
 Æthere fraterno cur palleat igne Selene,
 Stigmata cur maculasque gerat? cur Arcades Ursæ
 Vicinæque faces nolint se tingere ponto?
 Mox etiam ardentis, rapidæque incendia flammæ
 Æquoreumque gelu, motumque agitabilis auræ,
 Atque pigræ in centro mihi dices otia terræ.
 Denique quod superest, his me solabere tristem
 Ex nunc privatæ lectantem commoda vitæ.
 Dixerat hæc juvenis. Panchæi solis ad ortum
 Musei Astrologus magni penetralia pandit:
 Hic grandes terræque globi, Cœlique profundi,
 Orbibus innexi, & faciles volvi atque revolvi.
 Terrarum inscripti tractus, Europæ, Asiæque,
 Et Lybiæ: sed quarta deest pars infera mundi,
 Cognita quæ nostris est nuper America nautis.

Sphæ-

Sphæra meris constans ex orbibus insupér illic
 Conspicienda fuit: medios percurrebat orbis
 Pertica subtilis, mundi quæ dicitur axis.
 In centro globulus, qui terræ immane rotundum
 Exhibet: at Sphæram quæ pertica transit utrinque
 Illa Polos monstrat geminos: Antarcticus infra,
 Arcticus est supra: glaciali nomen ab Arcto
 Sumpsit uterque Polus, quos circum signifer æther
 Inter bis denas, & quatuor ambulat horas,
 Atque diem cursu, noctemque absolvit opacam.
 Nam velut in plastro circum rota volvitur axim,
 Sic quoque stellarum per eos se circinat agmen.

Mox hujus conflant textum admirabile Sphæra
 Æquator, Tropicusque Capri, Cancræque minacis:
 Illos Zodiacus tandem curvamine stringit
 Obliquo varijs pictus post terga figuris.
 Accedunt alij, Grajâ quos voce Coluros
 Dicimus: Hi quatuor dant puncta volubilis anni,
 Atque docent, mundo quo primum tempore currant
 Ver, Æstas, Autumnus, Hyems. Hæc machina Sphæra est.
 Prima tuæ sint hæc elementa, Copernicus inquit,
 Artis Sidereæ: jam mentem adverte Miesco:
 Sele inter nexos, infertosque orbibus orbis
 Et globulum in medio, quasi pendeat àère liber,
 Exiguum spectas, globulus tibi denotat iste
 Telluris sphæram ingentem, molemque stupendam:
 Perti-

Pertica quæ mediæ dispescit corpora sphaeræ,
 Immotus mundi vertex, axisque vocatur.
 Nam circa hunc axem stellarum exercitus omnis
 Vertitur, & rapti describit tempora motus.
 Sunt septem Errones Saturnus, Jupiter, Hermes,
 Sol, Mars, Luna, Venus. (Graij dixere planetas)
 Hi præter rapti celerata volumina motus
 Curfibus exercent proprijs per inania se se
 In latus, atque sua jam statione propinqui,
 Jam procul à nostrâ Coeli regione vagantur.
 Sic tamen errantes gnava compescimus arte:
 Metimur spatium ex umbris, quo quisque recedit,
 Atque ubi jam relegit gressum, cessatque vagari,
 Hic radio in sphaerâ curvum describimus arcum,
 Et mox Versorem hunc arcum, Tropicumque vocamus.
 Nemo Planetarum Tropicos proficiscitur ultra:
 Herculis extremas hos dixeris esse columnas,
 Postquam orbē exhaustis monstris, monumenta triumphii
 Gadibus & posuit, bis sex subiitque labores.
 Jamque Miesco vides Tropicus quid præstet uterque
 In sphaerâ: ex septem nam quantum quisque planetis
 Deviet, erroris poteris deprendere metam.
 Nos armillari in sphaerâ quos ponimus orbes,
 Terrestris quoque sphaera tenet, nam corpora terræ
 Cum fluvij quoties, pelagique virentibus undis
 Pingimus in mappâ, toties hos addimus arcus,

Sic

Sic geminique Poli, Tropicique; parisque diei
 Arbitræ Equator sphaerâ cernuntur in omni:
 Parvaque respondent magnis, ingentia summis.
 Quin humili in terrâ Phœbeæ effingere cursum
 Lampadis, & motum per bis sex signa licebit.
 Accipe non magnam, lævemque Miesco tabellam,
 Et super hanc orbem radio describe rotundum,
 Quem scinde in partes vinginti, & quatuor æquas:
 Orbis tum centro divisi gnomona rectum
 Fige memor, planamque leva, coeloque tabellam
 Erige, quot gradibus sub quo tunc exigis ævum
 Se levat Equator, Phœboque expone tabellam.
 Ecce tibi gnomon projectâ ferreus umbrâ
 Sinceram ostendet, coelo quæ labitur horam.
 Quippe Equatorem, per quem sol currit anhelus,
 In tabulâ effigiat pictus tibi circulus istâ:
 Ferreus ast gnomon rectam qui projicit umbram,
 Axis obit munus, circa quem volvitur æther.
 Nunc te (sed verbis liceat rudioribus uti
 Atque aliquid veteris metro tentare Lucreti)
 Omnibus ex muris, declinent quomodocunque,
 Seu Boream spectent, atris seu nubibus Austrum.
 Hora sit in Cœlo quota noscere posse docebo:
 Firmiter in muro figatur ferreus index.
 Nulla tibi lex sit, vel regula quomodo figas.
 Post ubi sol radijs murum perstringit, habeto

Ante

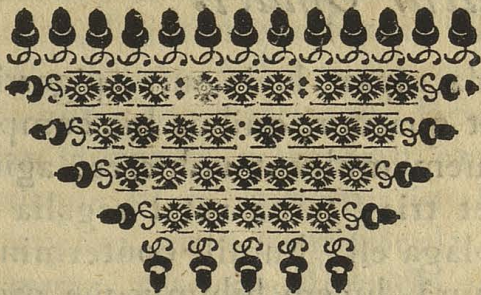
Ante manus quodcunque aliud, quod tunc tibi dicat
 Horam germanam solis doctum instrumentum:
 Annulus esse potest, vel mobilis axe Cylinder,
 sive Quadrans, aliudve. Horam si quando docebit
 Hoc Instrumentum, dictum mox inspice murum:
 Hora sit exemplo tunc sexta, ubi desinet umbra
 Gnomonis in muro, fac punctum, & scribe fluentis
 Sub puncto numerum sextæ, sic septima puncto,
 Sic octava tibi & nona notabitur hora,
 Et reliquæ. Lapsum post mensem sole micante
 Rursus adi murum solers, & disce fluentem
 Ex instrumento, veluti tibi diximus, horam.
 Sexta sit exemplo rursus tunc hora, supremam
 Mox umbram in muro quam projicit æreus index,
 Puncto aliquo signa, nam alibi tunc desinet umbra,
 Atque horæ numerum subscribes denuò sextæ;
 Septima sic, octava, & nona notabitur hora,
 Et reliquæ. Numero sibi respondentia puncta
 Rectis connectes radijs: ubi scilicet ante
 Punctum signasti sextæ, noviterque repertæ
 Punctum iterum sextæ fecisti: isthæc duo puncta
 Linea fac jungat rectissima. De tibi sextâ
 Quæ dixi: reliquis quoque de currentibus horis
 Dicta puta. Demum numeros appinge perennes
 Horarum: Murus cum cœlo foedus habebit,
 Ferreus & gnomon dicet per sæcula tempus.

T

Hæc

Hæc super in Zonas magnum dispecimus orbem.
 Arctoo vicina Polo flat prima, rigetque
 Frigore marmoreo, simul ac Antarctica torpet
 Zona perusta gelu: mediam sol vertice toto
 Tangit, & ob nimium vix est habitabilis æstum.
 Sunt geminæ has inter moderato frigore Zonæ
 Temperie æterna, & miti regione locatæ.
 Altera, quæ Boreæ vicina est, arctica priscum
 Nomen habet, nos hac sub Zonâ degimus ævum.
 Altera nimbiferos Antarctica respicit Austros,
 Culta parum priscis, & solo nomine nota.
 Hæ Zonæ, quarum mappis est maximus usus,
 Europæ, atque Asiæ gestant, Lybiæque nigrantis
 Regna sinu. Niveam vexit per cærulea nympham
 Jupiter Europam, & Cretæis appulit oris:
 Inde ea pars mundi traxit de Virgine nomen.
 Ast Asiam Oceanus genuit pater, illa Promethei
 Japetidis fuit alma parens, furatus ab astris
 Qui flammam luteos animavit lumine truncos.
 Africa Maurorum male culta, & inhospita tellus
 Occasu Atlantem, Nilum prospectat ab ortu:
 Illius humano nequeunt mansuescere cultu
 Effrenes populi, rarissima mœnia condunt,
 Inque solent plaustris errantem ducere vitam,
 Carnibus humanis coenant, atroque cruore.
 Sic ubi terraquei divisa est machina mundi,
 Hæc

Hæc eadem in tractus, & Regna secatur, & urbes
 Ista minora tamen facies nunc missa Miesco,
 Prima rudimenta, & sphæræ elementa rotundæ
 Discere contentus: nam quondam hausisse legendo
 Cætera sufficiet, chartis si dummodo mentem
 Intendas memorem: Regna, urbes, oppida disces.
 Nunc est ire animus tecum meteora per alta,
 Quid rutilum fulmen, quid venti, & saxea grando?
 Frigore sub scopuli fulvum quæ flamma metallum,
 Excoquat? Undarum Neræus cur monte tumescat,
 Luna Polo dum plena micat. Post plurima dicam,
 Herculeum magneta tibi, cœcamque catenam,
 Quâ sibi conjungit durum, sua pabula, ferrum:
 Nec non ursinas se quomodo vertat ad arces?
 His ægrum curis animum solare Miesco,
 Amissique leva nimis invida fata Parentis.

DE
BOLESLAO II.
 REGE POLONIÆ,
 LIBER VI.
 ARGUMENTVM.

*Hic Liber complectitur residuum Libri
 prioris. Boleslai post severam pœ-
 nitentiam Divorum Cœlitum præsen-
 tiâ recreatus humunis excedit, &
 humatur Ossiaci.*

Ignis, & unda rapax, levis aura, pigerrima tellus
 Semina sunt quatuor, quibus hic componitur orbis.
 Carmine quem mulcent volucres, agitabilis àér
 Regna tenet tria, terna rotat regalia sceptrâ.
 Infima prima plaga est, humili contermina terræ:
 Vescimur hac aurâ, lucem bibimusque caducam,
 Ducimus & vitam, vitamque reducimus haustû
 Illius. Hæc pigræ, jam dixi, proxima terræ,

Infi-

Infima nomen habet, nec enim aurea vertice tangit
 Sidera, sed montes vix se sustollit ad altos,
 Et nisû se tanta levat, Titania quantum
 Spicula telluri semiuusti impacta resultant.
 Ast ubi non resilit Phœbeæ lampadis ardor,
 Et calor emoritur vapidâ tellure retortus,
 Altera mox regio, natû gelidissima sumpsit
 Principium, mediam veteres dixere, creandis
 Coeli prodigijs fuit hæc aptissima semper.
 Tertia suprema est auræ provincia, sceptrum
 Hic regale tenet puro conterminus igni
 Finitimusque faci solis liquidissimus àér.

Quando suprema calet Phœbo propiore perusta,
 Infima quando calet regio, cur frigore torpet
 Quæ media est, dicas? Nunc mentem adverte Miesco.

Omnis ab ingenio Naturæ est humidus àér,
 Hinc amat obnixè, & sitiens quasi spongia potat
 Quidquid aquam, spumamque sapit. Cratera Deorum
 Se siccare putat, pigros crassosque vapores
 Si terrâ levet, aut olidâ quâcunque lacunâ.
 Postquam aciem ingentem, magnumq; examen aquarum
 Ebibit, extinxitque sitim, nituntur in altum
 Quas potavit aquas: rutili nam spicula solis
 Dum feriunt terras, terrisque impacta resultant
 Inferiore vetant undas regione morari.
 Ergò plagam ad mediam græx truditur iste vaporum.

Quæ

Quæ plaga nec recto nimium, nec sole reflexo
 Ferveat, immitem sed frigore temperet æstum.
 Mox vapor hac mediâ Cœli regione receptus
 Crescit in immensum, semper crescentibus undis,
 Inficit & totum peregrino frigore cœlum.
 Frigoris hæc causa est, media quod ni àëris ora
 Stringit cuncta gelu, nubesque, & fulmina gignit.
 Scilicet has vires dedit antiperistasis illi:
 Cùm sic obfesso pateat fuga nulla, nec infra
 Hic vapor elabi queat, aut evadere sursum,
 Multa animo volvit, curisque ingentibus ægram
 Excruciat mentem. Sursum se tollere tentet?
 Ipsa nocet gravitas, solisque repellitur igni:
 Poscat iners iterum telluris viscera Matris?
 Tela repercussi trudent, sursumque repellunt
 Tythoni miserum. Medijs sic hæret in auris:
 Una salus partes glomerare, & cogere in arctum,
 Dum sese in pluvias, & bruta tonitrua vertant.

Jupiter armato jam quomodo lumine nimbos
 Dividat, ac telo nodosæ robora quercûs,
 Et montes, turresque petat, tibi carmine promam,
 Aëre scis media glomerari mille vapores,
 Frigore qui septi se spissa in nubila cogunt.
 Non tamen hi liquidas soli luctantur in arces,
 Sed concreta nitro, & graveolentia sulphure tetro
 Ad Superos terrena vehunt corpuscua secum,

Atque

Atque ea compingunt, clauduntque in nubibus atris.
 Hinc quoties feriunt terras Jovis arma, stygisque
 Ima petunt, toties latè loca sulphure fumant.
 Halitus ascendit siccus cum sulphure in altum
 Accendi facilis, nubique includitur idem:
 Ipsa autem nubes glaciali frigore sulphur
 Dat circum, nodisque ligat, mox halitus omnes
 Colligit obsessus vires, sulphurque propinquum
 Excitat in flammis, concreta repagula nubis
 Frigore marmoreo obsistunt, sed fortior ignis
 Perrumpit tandem gelidi durissima claustrum
 Marmora cum tonitrû, Coelique ruente tumultu.
 Ista triumphalis vox est Pœana canentis,
 Nubila qui rumpit, ferrataque claustra, vaporis.
 Haud aliter videas, aut chare Miesco videbis
 Exilio ut redijt, Genitor si fulminat armis
 Obsessam ante urbem: vallo, aggere, milite, fossis
 Omnia cinguntur; portus, aditusque corona
 Undique clausa tenet, jam non datur exitus ulli.
 Illi intus pavidi nec quidquam circumspiciunt
 Auxilia, & spes nulla fugæ est, stant turribus altis.
 Fixum est, atque ratum certæ succumbere morti
 Fit via vi tandem, murisque erumpit apertis
 Lecta manus invenum: ferro hi grassantur, & hostes
 Marte novo aggressi contundunt, quosque timebant,
 Obsidione premunt. Sic certant frigora cœlo

Sic

Sic obsessa ruunt, & sulphur, & ignis in arma,
Obscurâque cient horrendum in nube duellum.

Quidquid in hoc mundo penetrabile frigus adurit,
Illius adstringit latera, innodatque catenis,
Immodicus contra calor omnia corpora solvit,
Raraque membra facit. Cœdunt sic fluminis undæ
In glaciem, durum quasi sint à frigore marmor:
Vere novo solis glacies percussa calore
Solvitur & liquidas iterum laxatur in undas.
Sic gelido intentat sulphur fera bella vapori,
Duraque terribili perrumpit claustra fragore.

Quin etiam æstivo tellus dum sole calefcit,
Halitus assurgit purissimus, atque resectis
Quæ sunt crassa nimis, cœlo minus apta levare
Ipse Triumphator caput inter nubila condit,
Supremaque capit cœli regione quietem.
Halitus hic, veluti spirans à funere tæda
Functa recens, fumat, mox vicinissimus igni
Et levis, & siccus flammæ quoque concipit idem,
Proximus Ucalegon, meteoræque flammea gignit.
Nam præter fulmen varias sortita figuras
Hæc meteoræ ignis vario quoque nomine gaudent.
Cauma, Draco volitans, Capra saltans, pulchra Lacoena
Trojani causa excidij, tristissima nautis:
Pauca tibi super hoc referam (f. vet hora) Miesco.
Cauma Polum latè gressu celerante pererrat,

Ceu stipulas pastor flavo succendat in arvo:
 Trabs trabis in morem tractu secat æthera longo
 Occasumque, ortumque videt: Si recta nitescit
 Lancea nomen habet, quondamque columna vocatur.
 Protendit longam maculis fulgentibus alvum
 Qui volat axe Draco, scintillat lumine venter
 Igneus extremæ gracilescunt firmata caudæ:
 Invisum semper pueris, & matribus omen.
 Equora per Coeli saltat Capra vellere crispo
 Circuit; & nitidis radiantia sidera gyris.
 Rarius ista tamen meteora videntur in altis.
 Cernimus interdum stellas velut æthere lapsas
 Lucentem secuisse fugam sub nocte serenâ:
 Astra Polo collapsa putat rude vulgus, & errat.
 Halitus est, sursum qui nititur, atque repulsus
 Frigore ab aërio reflit, rimamque micantem
 Æthere describit medioque extingvitur axe.

Halitus est alter, lambens qui dicitur ignis,
 Materies viscosa, pilis, & crinibus hærens
 Quadrupedum affricu celeres animatur in ignes,
 Undique dissiliunt scintillæ. Hic pectine solo
 Arma capit quondam, viresque acquirit eundo
 Halitus: in tenebris pexos ardere capillos
 Quippe vident multi, flammamque emittere suras
 Hirsutas, quas ungue fricant sub tempora noctis.
 Muribus infensus si contra vellera pellis

Acriter ælurus mulectur, profilit ignis,
 Ceu filicum tentes scintillam extundere venis.

Flamma parum sapiens, fatuam quam nomine dicunt,
 Nocte volat furcas, & coemeteria circum:
 Materies isthæc viscosa & pinguis, opacæ
 Noctis in ardescit tenebris; nam frigidus àer
 Circumstans igni partes intendit amicas.
 Innatat hæc auræ quasi piscis in æquore, flamma
 Illius & motu levis in latus omne movetur:
 Si sequeris? fugit illa, fugis? tibi proxima lucet,
 Et tua terga premit. Pigrâ quia nata palude est,
 Currentem ignavas mendax deducit ad undas,
 Ulvososque lacus, sub aquis ubi nocte coaxant,
 Atque paludicolæ recitant mala carmina ranæ.
 Seria multa dedi, nunc audi læta Miesco:
 Novi ego, qui serâ bene potus nocte rediret:
 Hic similem in tenebris quasi sit laterna micantem,
 Contuitus flammam: Grates tibi Jupiter! inquit,
 His mihi qui densis vis lumen adesse tenebris.
 Ista meæ est Ariadna viæ. Contingere limen
 Ebrius haud poteram, certum super omnia carpo
 Denique nunc gressum. Quondam puto duxerat ista,
 Numinis ad cunas Nabathæos stella Tyrannos.
 Sic fatus sequitur mendacis lumina flammæ;
 Dumque viam ingreditur piceâ caligine septam
 Stagna palustris aquæ tandem, cœnumque subintrat.

Foetentis lymphæ: limo pes hæret uterque:
 Luctatur, neque fustis erat, neque pertica: clamat!
 Omnia muta silent. Virides in gurgite ranæ
 Excitæ somno veterem de more querelam
 Ingeminant, plauduntque novus quod venerit hospes
 In sua Regna, novo lacerari dignus Jambo.
 Lurida, fæda, loquax, nigra, squallida, rancida pubes
 Excorianda quidem, & verubus figenda! quid, inquit,
 Obstrepis, & carmen maledictum rauca recantas?
 Plaudere tu nostris turpissima casibus audes?
 Sic me ventriloquæ sub aquâ luctante cachinnos
 Tollitis, atque virum probris laceratis honestum?
 Vos ego. Sed limo præstat me tollere turpi,
 Atque putres pedibus geminis auferre catenas.
 Hæc ubi dicta, manus in aquis huc tendit, & illuc
 Si modo quid prensset, si querni robora trunci,
 Si tabulam aut remum veterem, tonsamque natantem.
 Occurrit tandem truncatus ab arbore ramus,
 Arripit hunc, omnique diu nixus manuum vi
 Ranigenis emergit aquis, pes liber uterque
 Ambulat, ast ocreæ limo mansêre tenaci
 Ac querulis spolium ranis, & præda fuêre.
 Sic fatûi ludunt ignes, fessusque viator
 Præcipites saltus, & inhospita tesqua pererrat,
 Hac flammâ monstrante viam: sæpe alta latronum
 Et corvis crocitata nigris infamia monstrat

Robora, quæis laqueo fures tolluntur in altum:
 Sæpe sepulchrales, ubi foeda cadavera, fossas
 Flamma volat circum, piscinas sæpè lacusque
 Permeat, ac quærit vitæ sibi pabula dulcis
 Pingvibus in stagnis, ubi prima exordia sumpsit:
 Sic natale solum recreat ducedine cunctos.

Nec mare velivolium caret ignibus, inque profundis
 Fluctibus errantes cernunt vaga sidera nautæ;
 Tempore quo micuere Poli, quo fulmina torquet
 Jupiter, & ventis furit intractabile cœlum.
 Vectores trépidi, & pallentes morte futurâ
 Vectorumque Duces pelago gladiantibus Austris
 Jactati, medijs haud raro fluctibus ignes
 Conspiciunt circum antennas, & aplustre vagantes.
 Felix omen habent, gemino si sidere lucent
 Hæ flammæ, Oebalij fratres, cum Castore Pollux
 Creduntur, bona signa ferunt prosperrima Ponti
 Numina: Sed si sola micat soror, Ilion ingens
 Cujus ob incæstos olim flagravît amores,
 Littoris optatum nautæ contingere portum
 Desperant, pallentque metu. Cœli aspera durat
 Insurgitque magis facies, Helena ista procellas
 Ventum, hiememque atram, gravioraque tela minatur
 Ingens materiem pontus dedit ignibus istis:
 Namque maris fundo sub tempestate sonora
 Halituum numerosa phalanx se tollit in altum,

Motu-

Motuque accendit sese: quin credere par est
 Attritu, cursuque suo quasi fomite flammam
 Halitus ut capiat, corpuscula pingvia secum
 Quippe vehit. Fax hæc si tandem immota resedit,
 Ventorum signat requiem, pacemque sequestram;
 Si vaga discurret majores nunciat imbres.

Ast quandoque rubent, tristi dum lucida cœlo
 Ambulat ira DEI, ferali crine cometæ.
 Hi populi motus, hi Regum funera rubrâ
 Præcinuere comâ. Decus immortale Sophorum
 Magnus Aristoteles sub Lunæ cornua stellas
 Crinitas posuit, sedemque negavit in astris:
 Siderei tamen esse chori, & transcendere Lunam
 Astronomi docuere novi; vix cernimus ullam
 Quippe parallaxin mœsto radiante Cometâ.
 Inferiore quidem multos regione vagari
 Fama probat. Sic sæpe videt provincia stellam
 Unica, finitimæ nequeunt quam cernere gentes.
 Quin & sub Phoebi quidam transisse sorore
 Atque illam radijs fertur spoliâsse Cometæ,
 Corporis objectu medijs. Post cornua Lunæ
 Si quis eat, magno halituum glomeratus acervo
 In bene compactam stellanti corpore sphæram
 Collucet; nam siccorum vagus halituum grex
 Colligit in corpus sese, cui tergus opacum;
 Sol illi oppositus radios depingit in illo

Ceu speculi glacie: sic omnes luce reflexa
 Ardescunt septem coelo, radiantque planetæ.
 Pallentes morbi, vulgata per oppida pestis
 Atque lues pecorum, populi sine lege furentis
 Immitis rabies, tempestas ferrea belli,
 Regnorum excidia, & spumantes sanguine campi,
 Exequiæ Regum tristes, cædesque Potentium
 Sacrilegæ has stellas è tergo sæpe sequuntur.

Nil ita divinum ingenio, mundique capacem
 Torsit Aristotelem, quàm quod vada glauca profundi
 Littora deserere, & deserta reposcere cursu
 Cerneret! æquoreâ sæpe ille resedit arenâ
 Tristior, iratusque sibi, quia prodere causam
 Nullam prodigii nosset; Lucem ille perosus
 Præcipitâsse dolens fertur se denique Ponto;
 Atque Epiphonema hoc gelidis dixisse sub undis:
 Qui te non capio, cape me Neptune volentem!
 Lusisset fatum si salpa indocta fuisset
 Magnus Atistoteles, pelagoque natasset aperto,
 Surrexere alij, fluxum maris, atque refluxum
 Conati obscurâ causarum educere nocte.
 Grande animal mundum esse vetus Stoa censet, & undis
 Immersum oblongi gestare proboscida nasi:
 Hinc spirat quoties, liquidamque reciprocatur auram,
 Tollere aquas fundoque remittere dixit.
 Ista quidem longum meruit sententia nasum.

Sunt

Sunt alij, Oceanus qui dicunt littora pulsat,
 Ut sua vicino conjugat cærulea scepra
 Cum pelago, cernensque altas obsistere ripas
 Indignans relegit passum, spumasque retorquet
 Littus in oppositum, sic se repetitque, fugitque.

Censuit haud nemo, volucer quod spiritus insit
 Oceano, vitreos qui montes tollit aquarum,
 Quos agit ad ripas: hominum ceu corpora quondam.
 Incensæ vario jactantur bilis ab æstu.
 Vexatus tamen ista gravi sententia morbo:
 Nam legitur nusquam Neptunus febribus æger
 Decubuisse thoro, aut cholera cruciarier atrâ.

Tutores genios aliqui descendere Olympo
 Et miscere salum, bibulæque allidere arenæ
 Affirmant, veluti Piscina probaticâ mota est
 Siderei manibus coelo labentis ephēbi.
 Sic ubi Naturæ desperant reddere causam,
 Turpiter hi magni fugiunt ad Tempia Tonantis.
 Denique non pauci vasti rarefcere ponti
 Marmora ab occulto sub terræ viscera clauso
 Igne docent, bibulis & aquosa volumina ripis
 Spargere, mox æstu cessante reducere semet.
 Nativoque gelu veteres allambere fines.
 Ast pelagi fluxus certâ se lege volutat,
 Cùm tamen incertis exundent viscera terræ
 Ignibus: hinc rarò tremefiat maximus orbis.

Sunt

Sunt quorum non displicuit sententia nobis,
 Atque aliquis nostrâ de gente Copernicus olim
 Hæc magis excutiet; pigræ qui pondera terræ
 Dicere non audent Mundi requiescere centro,
 Sed dicunt, agitata velut sentina biremi
 Jam proram exundans madido circumfluit imbre,
 Jam puppim rediens foetenti aspergine tingit:
 Sic terræ globus æquoreis ceu navis in undis
 Ætheria regione natat, sentinaque Ponti
 Adfluit, & refluit, surgitque, caditque vicissim,
 Littora quæ damnat repetit, quæ diligit odit.
 Nunc tibi, quæ paucis mea sit sententia dicam.
 Omnibus hic fervor maris, observatur in oris,
 Haud tamen æqualis: tumuit sic Adria fluctu
 Littore quo surgunt Ducis alta Palatia magni,
 Cæruleæ Venetûm qui sceptriger imperat urbi.
 Littore in opposito jacet, & piger Adria dormit,
 Curarum vacuus. Vix cærule terga movere
 Cernitur, & curvas aspergine lambere ripas.

Pacificus de pace trahens sua nomina Pontus
 Exundat quoties, glaucos tenditque lacertos,
 In bibula passus bis mille pererrat arena.
 Insuper ad fauces fluvij, qui dicitur Indus
 Brachia tres leucas sua porrigit Amphitrite.
 Nec tumor iste vago fit tempore mensis & anni,
 At triplici constans lunæ describitur orbe,

Jam

Jam vigil auscultâ, mentemque adverte Miesco:
 Quod mare se tollat, quod spumea littora pulset,
 Causa soror Phœbi est, Moderatrix pallida noctis.
 Imperat illa salo, & dominatur in humida vulgò
 Corpora: Sic cancri, & conchylia lucida Ponti
 Hac crescente tument, hac decrecente residunt.
 Latonæ ad motum levat, attollitque Tridentem
 Nereus, & vitreos exertat in æthera vultus
 Captus amore Deæ: quidquid post viscera terræ
 Undarum latet, in lucem protrudit apertam.
 Quoque magis reparat cornu Dea noctis aduncum,
 Hoc mage se fundo movet, atque examen aquarum
 Littoreâ statione locat, famulumque Tridentem
 Exerit, inclinatque Deæ. Sic illius astro
 Se regit, & dominæ vestigia servus adorat.
 Quare & Horizontem cùm primùm Delia nostrum,
 Conscendit, levat Oceanus quoque cærulea terga:
 Quoque propingua magis mediæ Dea menstrua terræ est,
 Ille suas mage mittit aquas, truditque cavernis
 Omnibus, undantesque globos ad littora spargit.
 Scilicet ut ferrum magnes rapit, atque catenis
 Illigat occultis: Sic te Neptune Diana
 Nocte dieque trahit, Dominæque tumescis amore:
 Hæc febris tua spumantùm Regnator aquarum est.

Tethyos ast gnatas, neptesque ex montibus altis
 Maturare fugam vitreo pede, perque profundas

Serpere quis docuit valles? evadere fursùm
 Quis facit in scopulos, & lambere culmen Atlantis?
 Quis Nilum æthiopem Lunæ de montibus egit
 Præcipitem, atque Asiâ in magnâ quis Caucasum altum
 Edocuit totis effundere flumina regnis?
 Quin & in Europâ Rhenumque, Istrumque, Padumque,
 Et Rhodanum ærijs quid cernimus Alpibus ortus,
 Flumina tot superas quæ causa levavit in arces?
 Imbribus, & pluvijs multi cunabula debent
 Decidui fontes, ceduntque ubi cesserit imber.
 Quondam etiam in guttas concretus solvitur àér:
 Sic hiemante Polo gelidissima marmora vulgus
 Indoctum sudare putat, calidoque cubili
 Cernimus in vitreis stillas hæere fenestris:
 Hæc tamen æternos nequeunt producere fontes.
 Altera causa subest celsâ quæ rupe perennes
 Ejaculatur aquas: jam mentem adverte: docebo.
 Omnia rimatur DEUS ille Tridentifer, oris
 Omnibus insinuat sese, contoque trifulco
 Perforat occultos matris telluris hiatus:
 Nec tam clausa via est, quâ non extendere regnum
 Ille velit, totique ferox dominarier orbi.
 Et sunt sub terræ latebris spatiosa vaporum
 Hospitia, immensique specus, quos ille tridente
 Dum furtivus adit, latitante calefcit ab igne,
 Sulphure qui vivo, nitroque creantur ab acri:

Hinc

Hinc thermæ cupiunt genesin, Bajæque salubres.
 Bullit aqua, & vapor alta petit, ferventis ut ollæ
 Conspicimus superâ guttas hæere patellâ:
 Hic vapor impactus frigenti in fornice saxi
 Densatur, liquidas seseque resolvit in undas.
 Mox undæ rimam inquirunt, & vulnus apertum
 Exeli in scopuli venis, adituque reperto
 Vertice perfiliunt scopuli, saliantque perennes.
 Haud secus ac pictis de floribus halat odor
 Embrosiusque liquor, vitreo dum carcere clausi
 Carbonum lento sensum exsuguntur ab igne.
 It vapor, in guttas qui vertitur, atque canalem
 Per vitreum stillat, genuinaque fontis imago est.
 Sic guttas vapor, hæ fontem, fons flumina gignit.
 Nympharum hæ cunæ, liquidas ex rupe choreas
 Ducentûm, vitreæ sic emersere sorores:
 Hoc etiam clauso generantur ab igne metalla,
 Fornice sub saxi, vario quæ nomine gaudent.
 Sol aurum, ferrum Mavors, cuprum alma vocatur
 Quæ Paridi placuit Venus: ignea spicula torquens
 Jupiter albentis sumpsit cognomina stanni:
 Dicitur argentum vivum Cyllenius Heros:
 Argento ab niveo stellis circumdata Phœbe
 Nomen habet, tandem qui pignora dente momordit,
 Plumbeus à plumbo Saturnus nomina traxit.
 Nunc tibi quid terras cœco ruat impête dicam:

Lemnis ille Pater dijs immortalibus arma
 Cudere quem Fama est, sua quod tellure sub imâ
 Ignea sceptrâ rotet, nos Trinacris edocet Ætna,
 Territa sulphureas ructans ad sidera flammâs.
 Quin & Campanus spatiosa ad mœnia pulchræ
 Parthenopes piceas jaculatur in æthera nubes
 Sopijs, & Stygio latè pluit imbri Vesuvus.
 Nec non Parrhasiæ vultûs conterminus ursæ
 Ardet apex Heclæ, nivibus per sæcula tectâ,
 Quis tamen has cæco proritat fomite flammâs,
 Quis semel extinctis animam dedit ignibus istis?
 Sulphur, & acre nitrum, Graveolentia sulphure tetro
 Sunt ibi, mordacique nitro rorantia saxa.
 Nam velut hibernæ sub barbara frigora brumæ
 Multa riget circum salientem stiria fontem,
 Concretæque gelu dependent undique barbæ:
 Sal ita marmoreum, roransque è vertice saxi
 Omne latus cingit: Vulcano sulphur amicum
 Stat propè: sulphureum vix moverit aura lapillum
 Qui cadat, & silices turgentis sulphure tangat;
 Elicit impactus flammam, totisque barathris
 Fit fragor, & ruptis tempestas ignea claustris
 Cum tonitru effringit postes, cœloque remugit.
 Omnia quassa tremunt. Exterrita murmure tellus
 Dat gemitum, penitusque imis fremuère cavernis
 Finitimi montes. Ædes, turresque profundæ

Hinc

Hinc, illinc nutant dubiæ, pavimenta vacillant
 Ebria sub pedibus, templi jacuere ruinæ,
 Everſique Lares. Juvenes, timidæque puellæ
 Decrepitque ſenes fugiunt ad rura paventes.
 Iſta quidem Siculo, & Campano in littore terrent
 Indigenas trepidos: abſorptas legimus urbes
 Hoc fremitu terræ, turresque, arcesque ſepultas.

Sæpe etiam venti ſub terræ viſcera clauſi
 Sulphure quando ſpecus, atroque bitumine plenos
 Indomiti perflant, nitroſaque turbine ſaxa
 Dejiciunt, flammam ut capiant impacta per antrum,
 Concufſere plagas mundi, ſonitumque dedere.
 Hunc licet ex certis fremitum prænoſcere ſignis.
 Nuncia ſigna dabo: Putei ſi ſulphure foetent:
 Turbida per fontis ſi labitur unda canalem:
 Si ſubito venti ponant immite furentes;
 Si ſine Caurorum flabris mare bullijt altum:
 Beſtiolæ ſpecubus ſi quando exire videntur
 Quæ nigrum coluere Larem, deguntque ſub antris,
 Signa ſiniſtra ferunt, proprios fugiuntque Penates,
 Scilicet inferos jam percepere tumultus.

At placet optatam ſermoni imponere metam,
 Extremamque afferre manum. Jam decolor intret
 In ſcenam Magnes, ſinem ponatque labori.
 Non ſua Lydorum lapis hic cunabula debet
 Montibus, aut tellus illum magnesia tantum

Partu.

Parturit in lucem: tractu coeloque sub omni
 Nascitur, indomiti dum sint ibi semina ferri.
 Quippe viro forti Patria est quæcunque, nec æstum
 Hesperiaæ ardentis, neque frigora Teutonibus horret.
 Excipit & patiens Aquilonis flabra protervi.

Ut pueri matrum sugunt cum sanguine mores,
 Sic lapis hic patrias imitatur sæpe fodinas.
 Hic gravis, & solidis, levis hic, & pumicis instar,
 Saxa refert alibi: venas lucemque metalli
 Hic fibrat, à ferro vix ut dignoscere possis.
 Ille trahendo potens, contra nihil iste nec ausus,
 Nec potuit, propiorque chalybs licet adsit amicus,
 Nescit quid sit amor, nec amat, nec amatur ab illo,
 Sed stupet, ac dormit spoliatus lumine truncus.
 Ut chalybem, & ferrum magnes, sic docta virorum
 Ingenia, & calamos traxit, quæ tanta facultas
 Obscuroque vigor, virtusque sit indita saxo?
 Qui mundi ex atomis statuunt hoc grande theatrum,
 Aëre venari occultas, & prodere causas
 Posse putant, sed more suo perplexa loquuntur,
 Ceu tenebris metuant pavidi deprendier atris.
 Hactenus ipsæ atomi res suspectissima doctis
 Infirmam meruere fidem: tantumque videtur
 Imposuisse atomos atomis, & condere mundum,
 Quantum si dicas facundus ut exeat Hermes,
 Nodosum propera truncum superaddere trunco.

Sistite

Sistite, & ingenij properantem claudite rivum.
 Plurima nos Natura docet, causasque latentes
 Cimeria sub nocte premit, cœcisque cavernis.
 At nos caularum muscas venamur inanes,
 Atque supervacuis præbemus pabula curis.
 Sunt flammam quæ concipiunt, blandique furoris
 Vulnus alunt venis: secum sunt altera bellum
 Quæ moveant, & naturâ dictante magistrâ
 Æternis certant odijs. Sic callidus olim
 Furum Præceptor, cujus sub sidere longis
 Ungvibus esse ferunt puero, caducifer Hermes,
 Ille fugit flammam, & amoribus uritur auri:
 Dicite quid causæ est? auri quis nescit amicum?
 Quin simul humani Capitolia scanderé visus
 Ille fuit cerebri. Vanis se pingere fucis
 Ausa puella fuit: pigmentis addere vivum
 Argentum didicit. Mors sustulit atra puellam
 Ante diem: medicis referantur crania cultris;
 Ecce caput, cerebrumque dolens, plenumque fugacis
 Mercurij fucis mixti, post fata repertum!
 Dicite quid causæ est: Atomi? sic vendere fucos,
 Pro vestris posthac atomis, fumosque licebit.
 Plura locuturos intercipit, atque Magistri
 Sermonum abruptum medium conclavia Rector
 Pannoniæ ingressus: de quo jam dicitis, inquit,
 Mercurio? DEUS est. An amoribus uritur auri?

Forte

Forte auro Superis venalis in æthere merx est.

Si meruere fidem nigra somnia, somnia vobis
 Insperata fero, non hæc mihi nocte soporam
 Concutiens virgam vester dictaverat Hermes:
 Ex astris simulacra puto delapsa, loquentis
 Quosque sonos hausi Divos docuisse recordor.
 Cursibus emeritum jam sol exercuit annum
 Ex quo fugit abhinc, haud nescis chare Miesco,
 Regius excessitque Parens: super ista secundum
 Cynthius exegit revolutis mensibus orbem.
 Nemo Patris nos fata docet, rumoribus aures
 Insanis plebs stulta ferit: neque consona Fama
 Ipsa sibi est. Tu fata Patris jam certior audi.

Nocte Boleslaus, neque vultus linea fallit,
 Visus adesse mihi. Lacrymis cur ora Miesco
 Moesta rigas? Solare animum: tua vita revixit,
 Et mea! Quin coram, neque me terrebat imago,
 Visa loqui, & curas animo deponere jussit.
 Regio terge oculos hospes, tua gaudia vidi,
 Et mea: quem tecum lugebam funere mersum
 Vivit, & hac lucis jucundâ vescitur aurâ.
 Nulla mihi imponunt timidæ ludibria noctis.
 Pigri stagna lacûs gemino confinia monti
 (Si modo si nomen Regionis nosse liceret!)
 Ante oculos sunt picta mihi, specularibus undis
 Intonsi montes, scopulique innare videntur.

Haud

Haud procul à ripa stant antiquissima clauſtri
 Moenia, ſtat turris dirimitque cacumine nubes,
 Atque ſolum latè, & virides circumſpicit undas,
 Cœnobio in medio fons ejaculatur aquoſos
 Argenti radios, & circinat irida guttis.
 Hic ego rurali cultu, groſſaque lacernâ
 Contectum vidi manifeſtâ in imagine Regem.
 Ridebat vultu placido, mentisque ſerenæ
 Signa dabat: calathum dextrâ quem fortè tenebat
 Mollibus implevit lactucis, atque culinam
 Ingreſſus fuerat: cineres animare ſepultos
 Poſt hæc, atque foco diſponere ligna calenti,
 Et lances vidi, & pateras, gabatasque lavantem.
 Aut coqvus, aut olitor, dum nomina regia prudens
 Diſſimulat, crimenque dolet, cædemque peractam,
 Eligit eſſe parens. Talis mihi ſæpe recurſat,
 Alloquor & quoties, toties vultum ille retorquet
 Atque ſtupet muto ſimilis. Nox vincula lingvæ
 Laxavit tandem, Regemque heſterna loquentem
 Luna mihi objecit; ſic ora reſolvit imago:
 Quid tacitum Rex moeſtus alis ſub pectore vulnus,
 Ceu manibus periſſe meis, aut præda moloffis
 Ipſe fuiſſe ferar? Regno temeraria circum
 Fama volat, Lechicas eadem quoque perſonat urbes,
 Vanaque venduntur ſcriptis mendacia chartis,
 Rumorum ſecurus ago, vacuusque malignæ

Jam pridem famæ, quæ sunt coelestia tracto.
 Sedibus hortatu Superùm non cognitus istis
 Hæreo. Quis Regem obscurâ lodice latentem
 Observet? claustrî spiro bene tutus in umbrâ.
 Impiger hic placo lacrymis quæ Numina læsi,
 Suntque mihi lacrymæ Divùm mage nectare dulces.
 Vivo animi felix, nec abhinc mea Regna videbo;
 Sceptra, tiara, throni, victoria, Fama valete!
 Hoc precor: immiti gnatum mœrore jacentem,
 Nomine Rex solare meo, & tua visa recense.

Hæc mihi concubiæ sub nigra silentia noctis
 Prodidit in somnis Genitor tuus: omnis abesto
 Jam metus, & curas trans pontum mitté Miesco.
 Contentus Rex sorte suâ est: quid poscimus ultrâ?
 Quam plaga Pannoniæ, quàm Sarmatiæ ora negavit,
 Terra dedit profugo tandem peregrina salutem.
 Ista fuit Superis in Cœlo credo voluntas.
 Irridet facile mendacis gaudia mundi,
 Defilit & folio, luxumque perosus, & aulæ
 Illecebras, tacitæ sectatur commoda vitæ,
 Quem semel amplexus favor est miserantis olympi.
 Plaude Boleslae, & fortunam humana rotantem,
 Calce preme! hoc meruit: sic risum solve jocantis;
 Fallere fallentem, ludentem ludere par est.
 Gloria quid tandem, qui magni Nominis umbra?
 Sunt larvæ fortuna tuæ. Quid marmora gestis

Fortibus, atque foro fundantes ære columnæ!
 Quid pompæ, & ludi, & mensæ, nugæque Theatri?
 Omnia secum aufert tandem nigra Regibus hora,
 Omnia sorbet humus. Virtus nos unica Divis,
 Sideribusque pares facit, hæc post funera durat.
 Felix qui potuit, Rex maxime, dicere tecum:
 Aula vale! Fortuna vale! Spes, Fama, Triumphi,
 Et populi plausus, & vitrea fracta valete!

Talibus alloquijs mulcet, verbisque dolentem
 Erigit Hungariæ Rector, præstare Parentis
 Officium gaudens, & vivam cernere Regis
 Effigiem in gnato. Neque spes frustrata fefellit.
 Nam roseum casto juvenem Tritonia Pallas
 Excepit gremio, & quantum pollebat acuti
 Viribus ingenij, tantum quoque mascula virtus
 Et vigor accendit juvenilia pectora flammis.
 Bellonæ studijs durare ante omnia dextram,
 Exemplo Patriis, ardentem contemnere soles,
 Alpinasque nives, venatu in saltibus atris
 Explorare feras, fluvios tranare minaces,
 Eniti in scopulum, fossam transmittere saltu,
 Flectere cornipedem, & mandentem spumea morflu
 Frena manu facili tractare, inhibere volantem,
 Mox in pulvereos stimulatam effundere cursus,
 Nobilis ardor erat juveni: Post terga reliquit
 Ille Notos celer, & quasi torta volabat arundo,

Vix per aperta fugam levis ungula signat in herbâ.
 Doctas quin etiam regnandi exhauferat artes
 Jam docilis sceptrum, & curas tractare seniles.
 Atque ubi Pannoniâ jam pridem vixit in aulâ
 Regius hic hospes, tandem se sede recepit
 Quâ cessit patriâ; Procerum populique faventis
 Plausibus exceptus, thalami tum foedera junxit.
 Sortis at invidiâ steriles expertus amores
 Mutavit thalamum tumulto. Sunt tristibus herbis
 Qui perijsse velint, fraudesque bibisse veneni.
 Jamque Boleslaus plures exegerat annos,
 Atque luit lacrymis cædis monumenta nefandæ:
 Tum rerum Sator, astra Poli qui Numine torquet,
 Resque humiles hominum, casusque & fata maligna
 Temperat, hoc Regis tandem mitescere luctu,
 Atque odia, & stricti deponere fulminis iras
 Incipit. O lacrymis, o vis est quanta dolori?
 Placatum facit ille DEUM, fontesque, reosque
 Efficit innocuos: missos dolor iste rebelle
 In caput extinguit, sedatque potentior ignes.
 Fulminis oblitum reddit Metanæa Tonantem.
 Orârunt ipsi veniam pro Rege vocati
 Cœlicolæ, & Virgo Moderatrix aurea cœli,
 Numinis alma Parens, toties quam poplite curvo
 Rex coluit, totasque vigil cui sæpe gemendo
 Exhaustit noctes, sic ora precantia solvit,

Voce

Voce agrefsa DEUM: Tristem me ferre repulfam,
 Sanguis Gnate meus, fontum spes unica, Matrem,
 Num patiêre tuam? Supplex tua Numina posco,
 Parce Boleslao dudum sua crimina flenti,
 Parce precor! Satis est. Lacrymas memor ille peracti
 Sat fudit sceleris: pridem se sponte dicavit
 Obsequijs clauſtri; pulſis melioribus annis
 Canities ægro, pejorque aſpergitur ætas,
 Et fracti titubant, baculo quos ſuſtinet, artus.
 Quot miſer exilij ærumnas, quot probra voravit,
 Quæ grex lixarum petulans vibravit in illum?
 Nunc ubi deficiunt vires, da morte reſolvi,
 Claudere da placido fugientia lumina ſomno.
 Dixerat hæc Mater. Votum & ſuſpiria Matris
 Audiit Omnipotens. Regalia corpora languor
 Occupat, & vires decerpit lurida febris,
 Continuò fugit ore color, requieſque laborum
 Somnus abeſt oculis, ſtomacho ſunt nauſea menſæ;
 Sola fitis torret nulloque extingvitur hauſtû.
 Hæc ſuper & capitisque dolor, preſſique tumores
 Pectoris accedunt, & ſiccus anhelitus oris.
 Iſta fuit Regis lethum meditantis imago.

Philtra quidem Antiſtes clauſtri, ſuccoſq; medentum
 Miſta ſuis manibus proſtrato porrigit ægro:
 Et dolet, & morbi non ſat ſe diſcere peſtem
 Nutibus ex ſolis queritur, triſtiſque jacenti

Affidet: Intèrdùm perquirit murmura venæ,
 Quæ jam rara notat, neque consona. Filius, inquit,
 Es necis. O pro te famulantùm tota periret
 Pigra, gulosa, crepax, secreti prodiga pubes!
 Quisquis eras, pro te servos ego mittere vellem,
 Mille equidem: nec enim fuerat mihi charior ullus,
 Nemo ministerijs claustris fuit aptior alter.
 Sed mens alta DEI, Sic fiat, ut imperat ille:
 Nemo resistet ei. Pulso mœrore serenat
 Vocibus his vultum, lethi Rex signa propinqui
 Percipiens. Stupet Antistes, medicosque Syrupos
 Vim morbi domuisse putat, sed gaudia Regem
 Altera perfundunt, animumque attolere cœlo
 Lata jubent. O mors, melioris janua vitæ?
 Curarum æternus sopor! O caritura tumultu
 Tempus in omne quies! bello pax nescia rumpi!
 Lætitiâ exhilaras inopes, littusque dolorum
 Omnibus es miseris: Virtus si dummodo vitæ
 Est comes, arcanus neque rodit pectora vermis.
 Spes rata tu cœli, tu votum, & meta piorum es;
 Quæ certam imponis victoribus ultima laurum!
 Te solam morbi medicam Rex æger anhelo.
 Ista Boleslaus tacitâ dum mente volutat,
 Integer Antistes limen, stratumque jacentis
 Deseruit. Rex membra levat, viresque labantes
 Colligit, & pictæ gressu titubante tabellæ

Fit propior, tabulâ fuerat spectabilis illâ
 Siderei Regina chori, spes certa, salusque
 Langventum, & felix semper morientibus omen.
 Hanc Rex vicinâ jam morte humentia figens
 Lumina in effigiem, neque vultum ab imagine vertens:
 O Domina! O Mater seros mihi culta per annos,
 Ærumnas solata meas, longique labores
 Exilij in somnis mihi visa, & sæpe locuta,
 Sæpe die, dum solus eram dignata favore
 Alloquij me Diva tui: fata ultima tandem
 Nunc urgent miserum, pede vix fluet hora fugaci,
 Funus ero exanime, & corpus sine mente jacebo.
 O Domina! extremo dum spiritus ore natabit,
 Fac mihi sis præsens, neque me mea desere Mater.
 Digna parùm fateor placandæ Numinis iræ
 Pœna fuit, nullique lavent tot crimina fontes.
 At quia jam gelidus fluit hæc per tempora sudor
 Vitaque jam. Nec plura finit me dicere languor:
 Virgo vale! his dictis conspersum sanguine multo
 Rex capit ex cistâ, quod pridem verbera tergo
 Sæva dedit stellis armatum triste flagellum:
 Extremi ulturus sua crimina verberare flagri.

Aureus ast juvenis volat ecce citatus olympto,
 Tu fulmen ruere axe putes, tortamque sagittam.
 Illius adventu radiare domuncula parva
 Lumine sidereo, tectumque ardere videtur.

Eximit

Eximit ille manu flagrum, Regemque labantem
 Sustentat, tollitque humeris, stratoque reponit.
 Mox ruit alter ab æthere pictus ephebus, & agro
 Pulvillum sternit capiti, vultumque pererrat,
 Et guttas tergit gelidas, tum nubis odoræ
 Svaviter halantis recreat dulcedine nares,
 Et thuris lacrymas spiranti exurit acerrâ.
 Vix satis iste fugâ celeres exercuit alas,
 En glomerata phalanx tectum discindere visa:
 Instrepat, & pennis volitantum sibilat aër.
 Ingressi exiguos Dii, coelicolæque Penates
 Ornati adsistunt Regi, stratumque coronant.
 Rector Sarmatiæ Casimirus regia dextrâ
 Scepra gerens, nodoque comas stellante revinctus
 Primus adest. Regis genitor fuit ille, vocatusque
 Ex claustrô ad Regnum polijt virtutibus aulam.
 Firmavit pietate thronum: Stat proximus illi
 Sacrorum Antistes Phœbo radiantior ipso
 Fronte Stanislaus placidâ. Pulchro agmine Divi,
 Ipsaque coelestium Dea, Regia Mater ab alto
 Lapsa venit, simul ac properat Benedictus, & ulnis
 Complexus Dominam ad claustrum, & sua limina ducit.
 Quot portâ excepit lectos casa parvula Divos,
 Tot soles radiare putes, aciem haurit utramque
 Sauciaque absorbet divinus lumina splendor.
 Tum Regina Deum sic Regem affata jacentem:

Surge

Surge animi! finita tua est jam poena. Favores
 Et veniam quam poscis, habe! Me sæpe vocasti
 Matrem gnate tuam: Suscepi dulce Parentis
 Officium, Materque fui. Quin criminis obses
 Pro te mille preces irata ad Numina fudi.
 Audijt orantem qui quondam hæc ubera suxit,
 Meque suam omnipotens dignatur dicere Matrem,
 Audijt, & nigræ delevit nomina culpæ,
 Oblitus scelerum. Miseræ nunc ultima vitæ
 Hora fluit: Morti jam te compone propinquæ.
 Dixit, & adjecit Dea plurima; pendet ab ore
 Illius, & totam Matri Rex commodat aurem.
 Ipsi etiam occultos miscent bene tempore longo
 Sermones Superi: quin ægro basia figunt,
 Contrectantque premuntque manus, risuque beato
 Svaviter invitant moribundum ad sidera Regem.

Interea morbi quæ sit fortuna requirit
 Antistes, referatque fores, venamque jacentis
 Explorat Regis: vicinæ occurrere morti
 Si queat, & Medices haud tentet inaniter artes.
 Ast vapor ambrosius, lucis quoque splendor ab alto
 Defluus, & citharæ, citharisque fluentia mella
 Nectareique soni procul abripuere stupentem,
 Atque pium fixere senem: stat, & hæret in uno
 Territus obtutu, ceu sit Marpesia cautes.
 Mox alij ingressi coeli manifesta monentis

Prodigia, atque soli fremitum stupuere paventes.

Hæc super elinguem populus quem credidit omnis

Incipit effari, & fracto Rex gutture trudit

Ultima jam labijs cum morte natantia verba:

Rex ego Sarmatiæ (capit. has quasi saxea voces

Turba effusa thoro, gemitumque dat ore gelato)

Colla Stanislai de me nil tale merentis

Qui secui. Fidei sit regius annulus iste

Tessera! fulgentem peregrino lumine gemmam

Porrigit his dictis Werner, & pignore Regem

Testatur: Potuit neque plura edicere, captum

Sed subito posuit Letho caput: alma recessit

Lux oculis, abijtque in vanas spiritus auras,

Regia membra premit fugiente rigentia vitâ,

Serpere jamque gelu, Letho pulsante calorem,

Per corpus notat Antistes, gemituque profundo,

Frigidus ergò jaces, tua rupit & ultima verba

Fatalis morbi sopor? ah cur tempus avarum

Plura audire mihi, tibi dicere plura negavit?

Heu mora! cur ad te non ocyor ipse volabam?

Cur tibi non aderam? Melior me linea vultûs

Decepit, speciesque tui. Consurgere morbo

Jurabam: talem te spes mihi credula finxit.

Ah quàm vana mei fuerat fiducia voti!

Haud tamen omninò me decipit, atque beata

Fraude ignotus abis. Coelo tua gloria nota est:

Atque

Atque eadem has nostras olim quoq; venit ad aures.

Audacis titulos celebris tibi fama dicavit,
 Dexteræque insignis bello: tu Marte Bohemos,
 Hunnosque, & magni fregisti Cæsaris arma.

Septima te in castris, & pellibus horruit æstas.
 Talis eras, nostrisque etiam memoratus in oris
 Posthuma circumfers longinquæ præmia Famæ.

Quid tamen armorum crudelis adorea forti
 Menti æquata tuæ? virtus tua celsior ibat

Quo nunquam rigidi pertingent tela Gradivi.

Sponte tuâ duro exilio, fusoque piasti

Sanguine cum lacrymis misto tua crimina, raro

Regibus exemplo. Quoties sub nocte soporâ

Culta tibi fuerat, famulûm spectante catervâ

Poplite curvato, divinæ Virginis Icon?

O quoties dubiæ furatus tempora lucis

Primus eras templo, & totâ fors nocte calentes

Spargebas lacrymas, dum lutea surgeret Eos.

Tu piger antiquo servorum morè vagari

O nunquam, imperijsque meis obistere: constans

Sed servare domum, quin & parere minorum

Vocibus, & lances, ollasque levare nigrantes,

Ligna humeris sufferre, focumque animare solebas

Heu nimiùm felix animi, lætusque laborum!

Huc tua progressa est regalis gloria dextræ.

Nunc adeò, quoniam Coelo parere necesse est,

Divide nobiscum claustrum commune sepulchrum;
 Et quia Hyperboreus quondam tua Regna tenebat
 Cuncta gelu stringens Aquilo, Sanctissime Princeps,
 Quâ se porta aperit templi, septemque Triones
 Aspicit, hâc cœli patrij regione quiesce,
 Et carpe emeritum templi sub pariete somnum.

Post hæc exanimi repetita dat oscula Regis
 Plurima conspergit, frangitque senilia corda
 Lucida gutta sinum. Simul ultima basia figunt
 Affusi strato Monachi. Vix credidit ipsis
 Luminibus pia turba suis: centonibus istis
 Contectum latuisse stupent, lambuntque jacentis
 Ora manusque Ducis. Totum lux verterat ista
 Ossiacum in lacrymas: nequeunt satiare videndo
 Lumina: quâ redeunt properant, noviterque cadaver
 Inspiciunt, redeuntque iterum, noviterque recurrunt.
 Præsulis imperio Regalia corpora tandem
 Abscondunt tumulo, tumulo imponuntque coronam.
 Et pomum, & sceptrum. Fortunæ, maxime Princeps,
 Dignus eras meliore rotâ! Te perdidit illa,
 Præsul ait mœstus. Felix tamen atque beatus
 Cui scelerum licuit lacrymis extinguere Famam.
 Non hoc pervolitat nigris infamia pennis,
 Sit licet exiguum, neque dignum Rege sepulchrum.
 Jamque tuum incidam nomen, saxumque notabo
 Carmine, Posteritas leget hoc post sæcula carmen.

Siste, Boleslai cineres & Busta Viator
 Qui premis: hoc Audax gelido sub marmore dormit!
 Audacem si calce premes, tumulto ille resurget,
 Teque petet ferro, quo pridem ad Tartara misit
 Agmina mille virum, Reges domuitque superbos.
 Unica victorem prostravit femina tandem,
 Femina Diva tamen: nec enim mortalibus armis
 Mars tantus superandus erat. Vis nomina Divæ?
 Fortuna est. Illam risuque, jocisque faventem
 Jungere dum sibi vult, odium, invidiamque puellæ
 Et triste exilium meruit, turpemque repulsam.
 Ossiaci tandem sanctâ securus in umbrâ
 Delituit, rursusque Deam sibi sensit amicam.
 Cum tamen instabili diffideret omnia Divæ,
 Se, sponsamque petram moriens allisit ad istam;
 Fusa vitro fragili scopulis allisa sepulchri
 Vitrea fracta jacet Dea: ferreus imminet illi
 Ultor, & infidam magno pede proterit Audax.

F I N I S.

